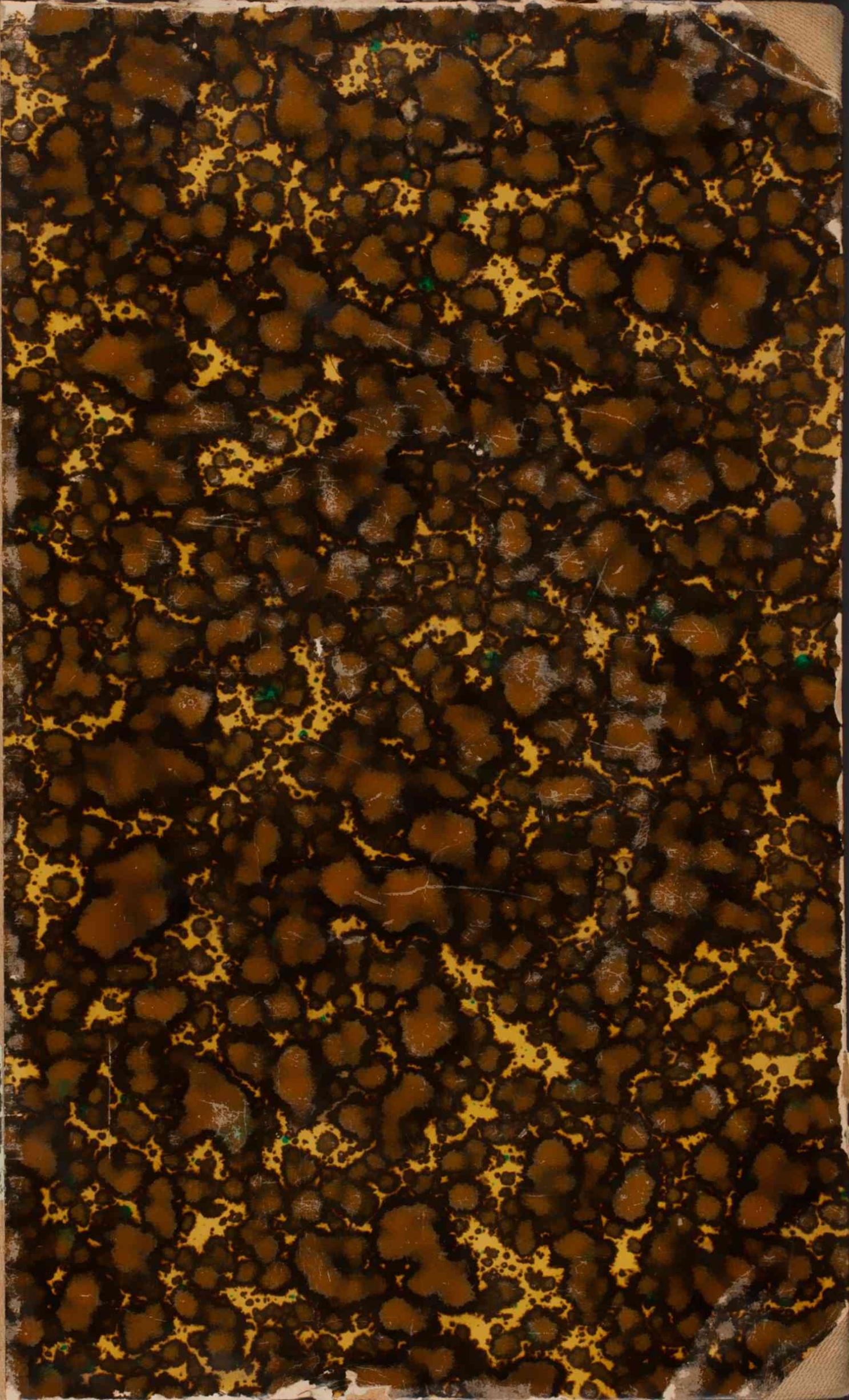
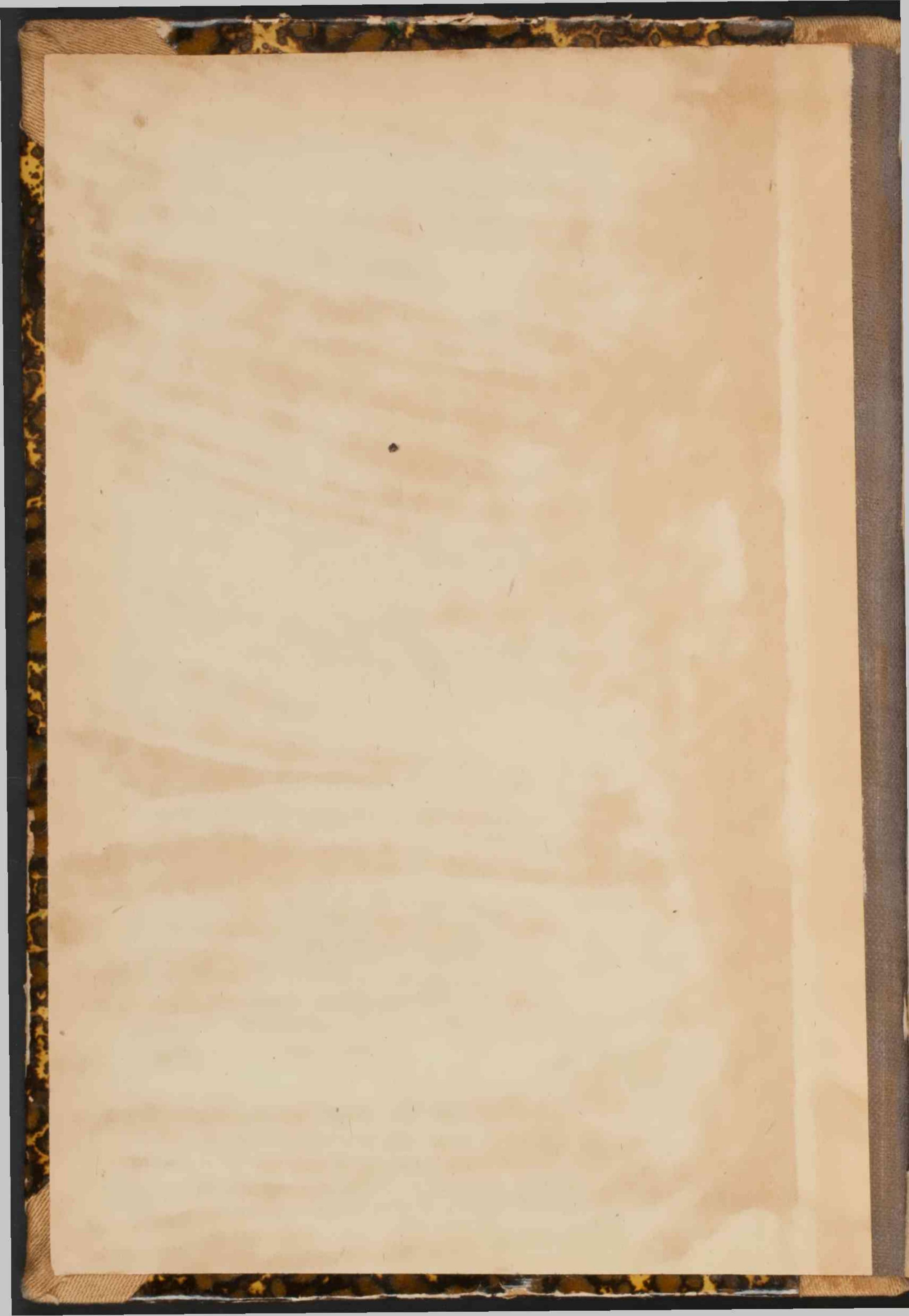

27

800

LIETUVOS KARIUOMENĖS STATUTAI

Projektas

Krašto Apsaugos Ministeris
originalė paraše:
„Tvirtinu. Pulk. Daukantas.
1925. II. 7“.

ARTILERIJOS RIKIUOTĖS STATUTAS

I DALIS

PABŪKLO MOKYMAS

VYR. ŠTABO KARO MOKSLO SK. LEIDINYS

KAUNAS - - - Valstybės Spausdintuvė - - - 1925

۱۲۳۰

LIETUVOS KARIUOMENĖS STATUTAI

Projektas

Krašto Apsaugos Ministeris
originale parašė:
„Tvirtinu. Pulk. Daukantas.

1925 m. II 7^a
~~56214~~

ARTILERIJOS RIKIUOTĖS STATUTAS

SENIAI

I DALIS

PABŪKLO MOKYMAS

C 13327

VYR. ŠTABO KARO MOKSLO SK. LEIDINYS

KAUNAS

1925

SENIAI

1584290

(conv. 7 kn.)

1958

1948

N 1152

I. SKYRIUS.

Veiksmai prie pabūklo.

J. SKILTIS.

Pabūkliniai, jų pavadinimas, vietas, paslėpi-
mas ir pavadavimas.

1. Bendromis taisyklemis pabūklas su dėže sudaro neskiriamą kautynių vienetą.

2. Šaudant dėžė statoma per pusę žingsnio greta pabūklo, dešinėje arba kairėje. Tarp pabūklo ir dėžės statomas kilnojamasis skydas. Antras toks pat skydas statomas dešinėje arba kairėje prie lafeto uodegos. Viršutinė kilnojamoji pabūklo skydo dalis pakelta, apatinė — nuleista. Dėžės durelės atviros.

Pastaba. Bendrai imant, dėžė yra statoma kairėje pabūklo pusėje, tik vokiškų pabūklų dėžė statoma dešinėje. Paprastai dėžė galima statyti taip, kaip reikalauja kautynių apystovos.

3. Pabūklui ir dėžei skiriama 10 pabūklinių, kurie vadinasi:

a) Lengvai lauko patrankai

Pabūklininkas (pabūklo viršininkas, puskarininkis)	P.
1. nr. — taikytojas	Tk.
2. nr. — spyninės	Sp.

3. nr. — užtaisytojas	U.
4. nr. — vairinės	V.
5. nr. — 1. degtuviniš	1. Dg.
6. nr. — 2. degtuviniš	2. Dg.
dėžininkas (puskarininkis)	D.
7. nr. — 1. dėžiniš	1. Dž.
8. nr. — 2. dėžiniš	2. Dž.

Pastaba. Vokiškų pabūklų 2. degtuviniš vadinas tūtiniu (**T.**).

b) Gaubicai

Pabūklininkas (pabūklo viršininkas, puskarininkis)	P.
1. nr. — taikytojas	Tk.
2. nr. — spyninis	Sp.
3. nr. — užtaisytojas	U.
4. nr. — 1. vairinės	1. V.
5. nr. — 2. vairinės	2. V.
6. nr. — degtuviniš	Dg.
7. nr. — tūtiniš	T.
dėžininkas (puskarininkis)	D.
8. nr. — dėžiniš	Dž.

4. Pabūkliniams išrikiuoti prie pabūklo komanduojama:

Prie pabūklo!

Taja komanda pabūkliniai išsirikiuoja tokiu būdu:

a) Lengvoji lauko patranka (1. brėž):

P. — kairėje vairo pusėje, pasisukęs į priekį;

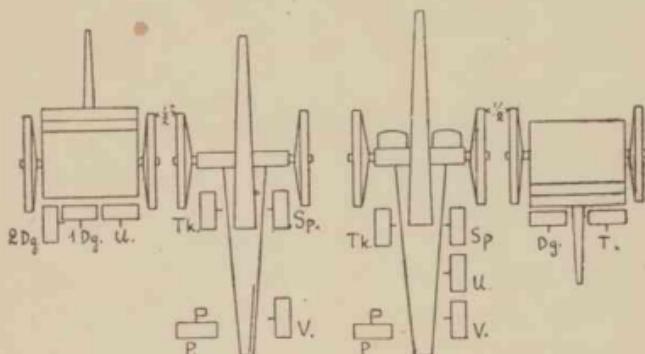
Tk. — kairėje ties pabūklo spyna, pasisukęs į spyną;

Sp. — dešinėje ties pabūklo spyna, pasisukęs į spyną;

V. — dešinėje ties vairu, pasisukęs į vairą;

- U. — dėžės užpakaly, pasisukę atgal;
Dg. — prie pirmagallo;
Dž. — prie dėžės pirmagallo; jeigu pasilieka prie
pabūklo, tai atstoja pabūklininko nurodytoje vietoje.

Pastaba. Vokiškos lauko patrankos pabūkli-
nių vietas nurodytos 2. brėžinyje.

1. brėž. Prie pabūklo!
Rusiška patranka.

2. brėž. Prie pabūklo!
Vokiška patranka.

b) Gaubica (3. brėž.):

P. — kairėje 2. vairinio pusėje, pasisukęs į priekį;
Tk. — kairėje ties pabūklo spyna, pasisukęs į
spyną;

Sp. — dešinėje ties pabūklo spyna, pasisukęs į
spyną;

U. — dėžės užpakaly greta Tk., pasisukęs atgal;

1. V. — dešinėje ties vairu, pasisukęs į vairą;

2. V. — kairėje ties vairu, pasisukęs į vairą;

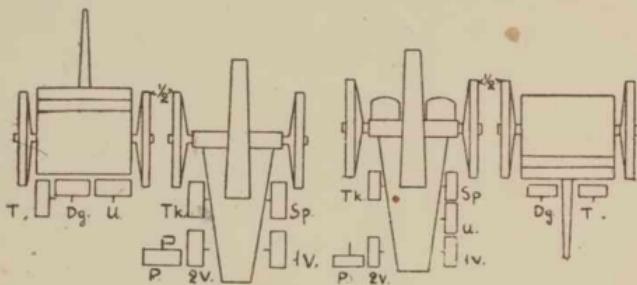
Dg. — dėžės užpakaly greta U., pasisukęs atgal;

T. — dėžės užpakaly greta Dg., pasisukęs į
pabūklą;

D. — prie pirmagalio;

Dž. — prie dėžės pirmagalio; jeigu pirmagalio paliekamas prie pabūklo, tai atsistoja pabūklininko nurodytoje vietoje.

Pastaba. Pabūklinių vietas vokiškai gaubiai nurodytos 4. brėžinyje.

3. brėž. Prie pabūklo!
Gaubica.

4. brėž. Prie pabūklo!
Vokiška gaubica.

5. Veiksmo metu pabūkliniai taip sustoja, kad patogiai būtų pasislėpę už uždangų ir lengvai galėtų atliki savo pareigas.

Lafetui atšliaužiant Tk. ir Sp. prieš pirmus šūvius tiek pasitraukia nuo pabūklo, kad jų nekliūdytų pabūklo tekiniai.

Prie lengvųjų lauko pabūklų, lafetui užšliaužus, Tk. ir Sp. sėdasi ant sėdynių; U. atsistoja Tk. užpakaly ties spyna; V. — pabūklo uodegos užpakaly už vairo.

Pastaba. Vokiškos patrankos U. atsistoja grečia Sp. ties spyna.

Prie gaubicų, lafetui užšliaužus, Tk. ir Sp. sėdasi ant sėdynių; U. atsistoja Tk. užpakaly ties spyna;

1. ir **2.** V. sustoja pabūklo uodegos užpakaly, kiekvienas iš savo pusės ties vairu.

Pastaba. Vokiškų gaubicų U. atsistoja greta Sp. ties spyna.

6. Šaudymo metu pabūkliniai, nelaukdami atskiro komandos, slepiasi už pabūklo skydo, dėžės, kilnojamujų skydų ir kitų uždangų. Už esančių toliau nuo pabūklo uždangų pabūkliniai slepiasi tik komanduojant:

Slépkis!

7. Prarastus rikiuotėje pabūklinius pakeičia pabūklininkas. Ištikus reikalui, veiksmus prie pabūklo atlieka dėžininkas arba pats pabūklininkas.

¶ Prarastą rikiuotėje pabūklininką, ligi atvyks jo vaduotojas, pavaduoja Tk., kuris kartu eina ir savo pareigas.

II. SKILTIS.

Pabūklininko pareigos.

8. Pabūklininkas privalo

prieš šaudymą:

a) pastatyti pabūklą pozicijon ir patikrinti, kad jo ašis gulsciai gulėtų; įsakyti iškasti vagą noragui atispirti ir, jei galima, tą vagą sustiprinti, paguldant aptašytą rąstą;

b) išrinkti ir parodyti taikytojui taikymo tašką;

c) pastačius pabūklą į uždengtą poziciją, įsakyti taikytojui, taikant į uždangos viršunę, surasti mažiausią taikiklį ne tik pamatinėje šaudymo kryptyje, bet ir į šalis nuo jos, maždaug stataus kampo ribose (750

kampio dalmenų rusiškos panoramos ir 800 — vokiškos panoramos);

- d) pašalinti esančius prieš pabūklą daiktus, kurie galėtų pirm laiko susproginti sviedinį;
- e) prižiūrėti apkasų ir griovelį kasimą;
- f) prižiūrėti pabūklo maskavimą;

šaudymo metu:

g) prižiūrėti, kad pabūkliniai sparčiai ir teisiniagai veiktu;

i) priimti, iširašyti komanduojamus nustatymus ir, taikytojui nespėjant apskaičiuoti, pranešti galutinai juos; pabūklui pasižymint, iširašyti gautus nustatymus; šaudyti pabaigus, parašyti taikinių numerius, šakutę, kampio, lygio, taikiklio ir degtuvo nustatymus; nésant būrio vado, kartoti visas vyresniojo karininko komandas;

k) šaudant tiesiuoju taikymu į pavojingo artumo taikinius, išaiškinti taikytojui taikinio barą;

l) daboti, kad pabūkliniai sulig komanda: **kovon!** arba **ugnis!** — laiku atsistotų savo vietose prie pabūklo, nors priešininkas savo ugnimi arba dujomis kliudytyt tai atlikti;

m) su komanda: **užtveriamoji ugnis!** arba **pirmas (antras...)** **taikinys!** — tuoj pasirūpinti leisti ugnį ir, pabūklą paruošus, komanduoti: **ugnis!**

n) žiūrėti, kad artimiausias šovinių tiekimas nebūtų pertrauktas;

o) prižiūrėti, kad pabūklo dalys būtų tvarkoje, pasirūpinti sugedimus pataisyti ir pabūklo kūną atšaldyti;

p) neiskėlus, jei du kartu gaiduką nuleidus nebūtų šūvio, išakyti užtaisyti pabūklą kitu šoviniu arba kitu užtaisu;

r) įstrigus vamzdyje šovinio tūtai, įsakyti spyniniui išimti ją trauktuku, arba išmušti iš laibagalio valikliu;

s) įstrigus sviediniui arba sugedus kuriai nors pabūklo daliai, pranešti būrio vadui ir elgtis jo nurodymais;

t) jeigu po noragu žemė pasidaro puri, įsakyti pavežti pabūklą į kitą vieta ($1\frac{1}{2}$ —2 žingsnius); taikymo taškui esant per 200 metrų (100 sieksnių) nuo pabūklo arba dar arčiau, pabūklą pavežti tik taikymo taško link;

u) kautyniu metu prižiūrėti, kad pabūkliniai laiku pasislėptų nuo priešo šūvių už skydų ir dėžių; paliovus šaudyti įsakyti kasti griovelius, ruošti pabūklui ir dėžei uždangas;

v) daborti, kad sukomandavus: **dujos!** — visi pabūkliniai greitai ir gerai užsidėtų kaukes ir kad be būrio vado įsakymo jų nenusiimtų.

III. SKILTIS.

Pabūklo paruošimas šaudymui.

9. Pastačius pabūklą ir dėžę pozicijon, komanduoti:

Kovon!

Tk.: a) nuima nuo taikiklio makštį ir deda į ant lafeto;

b) paima iš **Sp.** panoramą;

c) įstato ją į lizdą;

d) patikrina, kad kampio, taikiklio, korektoriaus ir lygio nustatymai būtų pamatiniai;

e) padeda **Sp.** nuleisti apatinę ir pakelti viršutinę skydo dalį.

Sp.: a) išima panoramą iš dėžės;

- b) paduoda ją taikytojui;
- c) taikytojui padedant, nuleidžia apatinę ir pakelia viršutinę skydo dalį;
- d) nuima pabūklo drūtgalo ir laibagalio makštis ir, paėmęs nuo lafeto taikiklio makštį, deda visas tris iš dešinė nuo lafeto;
- e) ištraukia žygio kaištį;
- f) nustumia atošliaužos rodiklį į priekį.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškoms patrankoms:

- d) visas makštis surenka ir pakabina ant tam tikro kablio (prie skydo);
- g) išima ilgają virvutę ir pririša ją prie trumposios galo;
- i) paduoda degtuviniui kablelių degtuvo kaiščiui ištraukti ir degtuvo raktą.

U. padeda degtuviniui: a) atidaryti dėžę ir nuleisti jos dureles;

b) išimti dvi šovinių skardines ir padėti jas ant žemės.

Pastaba. Gaubicoms — c) veikdamas norago lakštą ir jo rankeną, padeda 1. ir 2. vairiniams paruošti noragą kautynių tvarkai.

V.: a) pakelia vairą;
b) atriša kastuvą, valiklį, gairę ir deda juos į dešinę nuo lafeto;

Pastaba. Gaubicoms

1. **V.:** a) pakelia vairą;
- b) veikdamas vairu, padeda užtaisytojui ir 2. vairiniui paruošti noragą kautynių tvarkai;
- c) išima valiklį ir deda jį į dešinę nuo lafeto.

2. V.: a) veikdamas skliautus ir norago ląkštą, padeda užtaisytojui ir 1. vairiniui paruošti noragą kautynių tvarkai;

b) padeda 1. vairiniui.

1. ir 2. Dg.: a) atidaro dėžę ir nuleidžia jos dureles; b) išima dvi šovinių skardines ir padeda jas ant žemės;

c) atidaro šovinių skardines.

1. pastaba. Gaubicoms

D. ir T.: a) atidaro dėžę ir nuleidžia jos dureles;

b) paima iš spyninio kablelių degtuvų kaičiams ištraukti ir degtuvo raktą;

c) išima dvi sviedinių ir vieną užtaisų skardines ir padeda jas ant žemės;

d) atidaro skardines.

2. pastaba. Jeigu prie pabūklo nėra šovinių dėžės ir šovinius tiekia šovinių vežimai, tai užtaisytojas ir degtuvinis (gaubicų ir tūtinis) atneša dvi šovinių skardines ir padeda jas taip, kad atošliaužos metu jų nepervažiuotų pabūklo tekiniai.

1. ir 2. Dž. — jeigu pasilieka prie pabūklo, veikia pabūklininko nurodymais.

IV. SKILTIS.

K o m a n d o s.

10. Kampio ir lygio nustatymai visumet koman duoti dviej skaičiais: pirmuoju — kampio arba lygio didieji dalmenys, antruoju — kampio arba lygio mažieji dalmenys.

Pavyzdžiu: 40 — 05! (keturiasdešimt — nulis penki!).

Kampio ir lygio mažieji dalmenys visumet komanduoti dviem skaičiais (išskyrus nulinius nustatymus).

Pav.: 8—05! (aštuoni -- nulis penki!).

25—00! (dvidešimt penki — nulis!).

Taikiklio ir degtuvo nustatymai komanduoti vienu skaičiu.

Pav.: 48! (keturiasdešimt aštuoni!).

102! (šimtas du!).

A. Lengvosioms vokiškoms lauko patrankoms:

Lygio ir korektoriaus nustatymai komanduoti vienu skaičiu, pav.:

Korektoriaus o!

Korektoriaus aukščiau 2!

Lygio o!

Lygio aukščiau 2!

Užtaiso dydžiui abipréžti komanduoti:

Pirmas užtaisas!

Antras užtaisas!

Pilnas užtaisas!

B. Angliškiems pabūklams:

Lygio nustatymai komanduoti laipsniais ir minučėmis, pav.:

Lygio o!

Lygio aukščiau (žemiau) 0° 0'!

Degtuvo nustatymai komanduoti dviem skaičiais: pirmuoju — sveikas sekundas, antruoju — ju dešimtąsias, pav.:

Degtuvo 10,2! (dešimt — du!).

V. SKILTIS.

Pabūklo paruošimas užtaisymui.

II. Netiesiai taikant šrapneliu šaudyti komanduojama:

a) Lengviesiemems lauko pabūklams:

1. Šrapnelis!
2. Į N taikinį!
3. Taikyti į N tašką! (Komanduoti tik reikalui esant).
4. Kampio 00 — 00!
5. Lygio 00 — 00!
6. Taikiklio 00!
7. Degtuvo 00! (kartečė, daužymas)!

Angliškiems pabūklams degtuvo 00! galima ir nekomanduoti, išskyrus kartečė! ir daužymas! Todel, tos komandos vietoj, komanduoti: korektoriaus O!

b) Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

1. Šrapnelis!
2. Į N taikinį!
3. Taikyti į N tašką! (Komanduoti tik reikalui esant).
4. N užtaisas!
5. Kampio 00 — 00!
6. Lygio 00 — 00!
7. Korektoriaus 0!
8. Taikiklio 00!
9. Degtuvo 00 (kartečė, daužymas)!

Tk.: a) nustato komanduojamą kampį ir lygi, patikrina taikiklio nustatymą ir visus tuos nustatymus garsiai pakartoja;

b) nutaiko pabūklą į nurodytą taikymo tašką; visą laiką daboja, kad lygio burbuliukas būtų vidury tarp brūkšnelių.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

a) nustato slankiojantį taikiklio rodiklį komanduojamai sviedinio rūšiai, o kampį, lygi, korektorių,

taikiklį — komanduotu dalmenų skaičium, ir visus nustatymus garsiai pakartoja;

- b) nutaiko pabūklą į nurodytą taikymo tašką patikrindamas, kad pakilos lygio burbuliukas būtų vidury tarp brūkšnelių.

Sp.: a) ant taikiklio skilties šrapneliui nustato komanduojamą taikiklį;

- b) ištraukia saugiklį, jei jis buvo įstumtas;
c) atidaro spyną;

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

- a) kaire ranka pastato saugiklį „ugnai“, jei jis buvo pastatytas „atsargai“;
b) atidaro spyną.

Angliškam pabūklui:

Su komanda: **taikiklio 00!** — pastumia rodiklį ant degtuvų lentelės atatinkamam taikikliui ir, perskaitęs gautus degtuvui nustatymus, garsiai praneša: **degtuvo 0,0!**

U.: a) paima šovinį iš 1. degtuvinio;

- b) patikrina degtuvo nustatymą.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

- a) padeda degtuviniui degtuvą nustatyti ir degtuvu kaištį (jei jis yra) ištrauktį, prilaikydamas sviedinį;

b) patikrina nustatymą;

- c) laikydamas rankoj sviedinį, prieina prie pabūklo drūtgilio (tik gaubicų sviedinys galima ant žemės statyti).

V.: a) prieina prie vairo;

- b) paima vairą abiem rankom ir, žiūrēdamas taikytojo nurodymų, tinkamon pusėn sukinėja lafeto uodegą.

Pastaba. Gaubicoms tą patį darbą atlieka 1. ir 2. vairiniai.

1. **Dg.:** a) išima iš skardinės šovinį;
b) nustato komanduojamąjį degtuvą;
c) atiduoda šovinį užtaisytojui;
d) paima iš skardinės arba iš 2. degtuvinio kitą šovinį;
e) nustatęs degtuvą, laiko šovinį rankose.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

- a) išima iš skardinės sviedinį ir pastato jį ant žemės;
- b) kartu su užtaisytoju pastato komanduojamąjį degtuvą ir ištraukia degtuvo kaištį;
- c) paima iš skardinės kitą sviedinį ir nustato degtuvą (degtuvo kaištį ištraukia prieš pat įdėsiant sviedinį į šovinio lizdą).

2. **Dg.:** a) išima šovinį iš skardinės;
b) nustatęs degtuvą, laiko šovinį rankose.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

- T.:** a) išima iš skardinės šovinio tūtą ir paruošia komanduojamą užtaisą;
- b) laikydamas šovinio tūtą rankose, prieina prie užtaisytojo;
- c) šaudant sumažintais užtaisais, nesuvartotus parako maišelius sudeda į suvartotas šovinių tūtas.

12. Šrapneliu šaudyti tiesiuoju taikymu komanduojama:

1. **Šrapnelis!**
2. **Į N taikinį!**
3. **Taikyt i N daiktą!**

4. Pro atšvaitą 00!

5. Kampio 00 — 00!

6. Taikiklio 00!

7. Degtuvu 00 (kartečė, daužymas)!

Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

1. Šrapnelis!

2. I N taikinį!

3. Taikyti į N daiktą!

4. N užtaisas!

5. Pro atšvaitą 00!

6. Kampio 00 — 00!

7. Korektoriaus 0!

8. Taikiklio 00!

9. Degtuvu 00 (kartečė, daužymas)!

Sukomandavus pro atšvaistą 00:

Tk. ir Sp. palikdami savo vietose, nuleidžia viršutinę skydo dalį;

Tk., nustatęs taikiklį, per atšvaitą nutaiko pabūklą į nurodytą taikinį;

V., nelaukdamas taikytojo nurodymų, vairu pasuka pabūklą taikinio link.

Kitus veiksmus pabūkliniai atlieka tokia pat tvarka, kaip ir netiesiai taikant.

Baigus šaudyti pro atšvaitą, taikytojas ir spyninis tuoju pakelia viršutinę skydo dalį.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

Tk. atidaro atšvaito langelį ir pro atšvaitą nutaiko pabūklą į nurodytą taikinį.

1. ir 2. V., nelaukdami taikytojo nurodymų, vairu pasuka pabūklą taikinio link.

Baigus šaudyti pro atšvaitą, taikytojas uždaro atšvaito langelį (skyde).

13. Granata (cheminiais ir kit. sviediniais) šaudyti visų pirma komanduojama:

Granata (cheminė, bomba)!

Degtuvo nustatymus tuomet nekomanduoti.

Tk. taikiklio granatos skiltyje nustato komanduojamą taikiklį.

VI. SKILTIS.

Užtaisymas ir šaudymas.

14. Pabūklui užtaisyti komanduojama:

Ugnis!

Tk., kuomet pabūklas jau užtaisytas, ima gaiduko pantelį ir praneša: **paruošta!**

Pastaba. Vokiškų pabūklų taikytojas praneša **paruošta!** — kuomet pabūklas jau užtaisytas.

Sp., kuomet šovinys jau įdėtas į vamzdį, uždaro spyną.

Pastaba. Vokiškiems pabūklams uždaro spyną ir, Tk. pranešus **paruošta!** — ima gaiduko pantelį.

U.: a) garsiai pakartojęs degtuvo nustatymą, sviedinio rūšį ir užtaisą, deda šovinį į vamzdį;

b) paima iš 1. Dž. kitą šovinį ir laiko jį rankose.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

a) įdeda sviedinį į vamzdį, gerai pristumdamas ligi galos;

b) paima iš tūtinio paruoštą šovinio tūtą užtaisais ir įdeda ją vamzdin;

c) padeda degtuviniui nustatyti degtuva kitių sviediniui.

15. Šauti komanduojama:

Pirmas! (pabūklo numeris arba vardas).

Tk. šauna.

Sp., pabūklui iššovus, atidaro spyną.

Tk. ir **Sp.**, lafetui užšliaužus, atlenkia sédynes ir sėdasi.

Pastaba. Iš vokiško pabūklo šauna spyninis.

16. Iššovus pabūklas nutaikomas su atdara spyna.

U., **1.** ir **2. Dg.** paruošia trapnelių degtuvus su lig paskutinėmis komandomis.

Užtaisyti nustatymą nekeičiant komanduojama:

Ugnis!

Pabūklas šauna sukemandavus:

Pirmas (antras...)!

17. Komanduojant:

1. Vienas šovinys (du šoviniai)!

2. Greitoji ugnis!

pabūklas iššauna komanduočiai šovinių skaičių pabūklininkui sukemandavus. Prieš kiekvieną šūvį tai-kytojas patikrina nutaikymą.

18. Komanduojant:

Kartečė!

— pabūklas pasiruošus iššauna pabūklininko komanda:

Pirmas (antras...)!

Tk. pastato pabūklo kūną maždaug gulščiai.

V. pasuka pabūklą į taikinį; kryptis taisoma tik perdaug pabūklui į šalį nukrypus.

1. ir 2. Dg. kaušelių nuo distancinių degtuvų nenuima.

Pastaba. Vokiškiems pabūklams degtuvinis pastato degtuva ant „k“ (kartečė).

19. Kada šaudoma tiesiuoju taikymu į judamus taikinius,

Tk.: a) visą laiką taiko į taikinį ligi komandos
Pirmas (antras...)?

b) lukterėjės, kol taikinys jeis į taikymo liniją, taja komanda šauna.

Kiti pabūkliniai veikia taip pat, kaip ir šaudant netiesiuoju taikymu.

Pastaba. Vokiškiems pabūklams:

Tk.: a) visą laiką taiko į taikinį ligi komandos:
Pirmas (antras...)?

b) lukterėjės, kol taikinys jeis į taikymo liniją, komanduoja:

Ugnis!

Tada spyninis šauna.

20. 1. ir 2. Dg., nustojus šaudyti, surenka iššautų šovinių tūtas, sudeda į tuščias skardines, o pastarąsias — į dėžę.

Pastaba. Vokiškų pabūklų **Dg.** ir **T.** naudojasi kiekviena šaudymo pertrauka iššautomis šovinių tūtomis sudėti į skardines, o skardinėmis — į dėžę.

21. Neįskėlus taikytojas dar du kartu nuleidžia gaiduką; jeigu ir tuomet dar neiššautų, tai pabūklininko įsakymu neįskeltas šovinys pakeičiamas kitu. Išimtą neįskeltą šovinį spyninis laiko rankose tol, kol užtaisytojas pasiruoš jį vieton padėti.

Pastaba. Gaubičoms ir vokiškiems pabūklams:

Sp. dar du kartu nuleidžia gaiduką; neiššovus pusę minutės laukia ir, pabūklininkui įsakius.

- a) išėmės iš vamzdžio užtaisą, laiko jį rankose;
- b) kaip tik užtaisytojas įdės į vamzdį naują užtaisą, uždaro spyną;
- c) atiduoda užtaisytojui išimtą iš vamzdžio užtaisą.

U.: a) paima iš tūtimio kitą užtaisą ir įdeda jį į vamzdį;

b) paima iš spyninio nedegusį užtaisą ir atiduoda jį tūtiniui.

- T.:** a) paduoda užtaisytojui kitą užtaisą;
- b) paima iš užtaisytojo nedegusį užtaisą ir įdeda jį tuščią šovinių tūtų skardinėn.

Šaunama bendromis taisyklemis (15. str.).

22. Veiksmams prie pabūklo sustabdyti komanduojama:

Stok!

Taja komanda pabūklininkas pakelia ranką.

Pabūkliniai paliauja veikę ir pasilieka tose vietose, kuriose toji komanda užtiko.

23. Nustojus šaudyti tiesiuoju taikymu ir pradėdant šaudyti netiesiuoju taikymu, reikia šaudymo ne trukdant pažymeti pabūklo pakilos ir krypties stovis. Tam tikslui komanduoti:

Pasižymeti!

Jei nebūtų gero pasižymėjimo taško, pabūklininko įsakymu pastatoma gairė.

VII. SKILTIS.

Nustatymų, taikinio ir sviedinio rūšies keitimas.

24. Kampio nustatymams pakeisti komanduojama:

Dešinėn (kairėn) 00 — 00!

arba

Kampio 00 — 00! (pakeistas kampis).

Lygio ir korektoriaus nustatymams pakeisti komanduojama:

Lygio (korektoriaus) daugiau (mažiau) 00 — 00!

arba

Lygio (korektoriaus) 00 — 00! (pakeistas lygis ar korektorius).

Taikiklio nustatymams pakeisti komanduojama:

Taikiklio 00! (pakeistas taikiklis).

Tk. visais atvejais:

a) pakeičia kampio, lygio, korektoriaus, taikiklio nustatymus;

b) nustatymus pakeitęs, juos garsiai pakartoja;

c) nutaiko pabūklą;

d) pabūklą šūviui paruošęs, praneša: **paruošta!** — ir paima gaiduko panteli.

Pastaba. Vokiškiems pabūklams

Sp., kuomet taikytojas praneša: **paruošta!**

— ima gaiduko panteli.

Sp. padeda taikytojui taikiklio nustatymus pakeisti.

25. Degtuvo nustatymams pakeisti komanduojama:

Degtuvu 00!

arba

Kartečė! Daužymas!

Jeigu pabūklas nebuvo užtaisytas,

U. ir **Dg.** pakeičia jų rankose esančių šrapnelių degtuvų nustatymus.

Jeigu pabūklas jau buvo užtaisytas, išima šovinį.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

Jeigu pabūklas buvo užtaisytas, pabūklininkas garsiai praneša: **N pabūklas užtaisytas!** Šaunama pries tai buvusiais nustatymais.

26. Taijiniui pakeisti (ugniai perkelti) komanduojama:

1. **Stok!**

2. **I N taikinj!**

Jeigu yra reikalo, prikertti kitas komandas nustatymams pakeisti. Tai vykdoma 24. — 25. str. nurodymais.

27. Sviedinio rūšiai pakeisti komanduojama:

1. **Stok!**

2. **Granata (cheminė)!**

arba

1. **Stok!**

2. **Šrapnelis! Degtuvo 00! (Kartečė! Daužymas!).**

Vykdoma 25. str. nurodymais.

28. Užtaisu pakeisti komanduojama:

1. **Stok!**

2. **N užtaisas!**

Tk. pastato slankojantį taikiklio rodiklį komanduojam užtaisu.

T. paruošia sulig nauja komanda užtaisą ir padauda užtaisyojui šovinio tūtą su užtaisu.

Jeigu pabūklas buvo užtaisytas, tai iš pabūklo amzdžio išimamas buvusis užtaisas, o jo vieton įdeamas naujai komandai atitinkas kitas; jeigu buvo

šaudoma šrapneliu; tai pabūklininkas garsiai praneša:
buvęs degtuvo nustatymas!

Vykdoma 21. str. nurodymais.

T., skubiai pridėjės išimtają šovinio tūtą parako maišelių ligi pilno užtaiso, deda ją skardinėn.

VIII. SKILTIS.

Pabūklo ištaisymas. Laikina šaudymo pertrauka. Šaudymo pabaiga. Poilsis.

29. Šaudymui laikinai sustabdyti komanduojama:
Neužtaisyk!

Užtaisytas pabūklas ištaisomas.

Sp. palieka atdarą spyną.

U., 1. ir 2. Dg.: a) esamų jų rankose šrapneliu
degtuvus nustato kartečei;
b) šovinius sudeda į skardines;
c) tuščias šovinių tūtas sudeda į skardines, o skar-
dines — į dėžę.

Tai atlikę pabūkliniai sustoja 4. arba 6. str. nu-
rodytose vietose.

Pabūklas pasilieka nutaikytas, įtaisai — kaip buvę.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabū-
klams:

Pabūklas ištaisomas iššaunant.

Laikinai šaudymui sustabdyti komanduojama

Neužtaisyk!

Sp., palieka atdarą spyną.

U., Dg., ir T.: a) kuomet degtuvinis šrap-
neliu degtuvus nustato „daužymui“, sviedinius
ir užtaisus sudeda įskardines;

b) tuščias šovinių tūtas sudeda į skardines,
oskardinės — į dėžę;

c) praimtus užtaisus papildo ligi pilnų.

Tai atlikę pabūkliniai sustoja 4. arba 6. str.
nurodytose vietose. Pabūklas palieka nutaikytas,
o įtaisai—kaip buvę.

30. Šaudymui pabaigtį komanduojama:

Baigta!

Užtaisytaš pabūklas ištaisomas. Paskui:

Tk.: a) nuleidžia ligi galo pabūklo drūtgali;

b) krypties mechanizmu pasuka lafetą į pabūklo
ašies vidurį;

c) pastato kampio, lygio ir taikiklio pamatinius
nustatymus;

d) padeda spyniniui nuleisti viršutinę skydo dalį;

e) išėmęs iš panoramos lizdo panoramą, paduoda
ją spyniniui;

f) prisuka sėdynę prie lafeto.

Sp.: a) uždaro spyną;

b) užkiša žygio kaištį;

c) prisuka sėdynę prie lafeto;

d) pakelia apatinę skydo dalį;

e) taikytojo padedamas nuleidžia viršutinę sky-
do dalį;

f) paémęs iš taikytojo panoramą, įdeda ją dėžutén.

U.: a) paima iš spyninio šovinį; jei tai būtų šrap-
nelis, nustato degtuvą „kartečei“ („k“);

b) įdeda šovinį į skardinę;

c) padeda 1. ir 2. degtuviniams iššautujų šovinių
tūtas sudėti į skardines, o skardines — į dėžę.

V. nuleidžia vairą.

1. ir 2. Dg.: a) nustato šrapnelių degtuvus „kar-
tečei“;

b) sudeda šovinius ir tūtas į skardines;

c) sudeda skardines į dėžę ir uždaro jos dureles.

Visa tai atlikę pabūkliniai, pabūklininkui nurodžius:

- a) išrita pabūklą iš uodegos ir tekinių išmuštų duobių;

- b) priraišioja atrištuosius įrankius ir užmauna makštis;

- c) sustoja 4. arba 6. str. nurodytose vietose.

Pastaba. Gaubicoms ir vokiškiems pabūklams:

Su komanda: **baigta!**—iš užtaisytuoj pabūklų išsaunama. Likusieji sviediniai, jeigu nebegalima sudėti degtuvų kaiščių, taip pat išsaunama.

Paskui:

Tk.: a) padeda spyniniui pakelti apatinį skydą;
b) paruošia pabūklo kūną žygiui;
c) pastato kampio, lygio, taikiklio ir korektoriaus pamatinius nustatymus;
d) išémęs iš panoramos lizdo panoramą, įdeda ją į dėžutę;
e) paima iš degtuvinio kablelių degtuvų kaiščiams išstraukti, degtuvo raktą, o iš spyninio — ilgają virvelę ir visa tai sudeda į lafeto dėžę;
f) užmauna ant taikiklio makštį.

Sp.: a) uždaro spyną;
b) paruošia lafetą žygiui;
c) pakelia apatinį skydą;
d) atriša ilgają virvelę ir paduoda ją taikytovui;
e) užmauna makštis ant pabūklo drūtgilio ir laibagilio.

U.: a) padeda 1. ir 2. vairiniams paruošti noragą žygiui;

b) padeda degtuviniui ir tūtiniui sviedinius, užtaisus ir tūtas sudėti į skardines, o skardines — į dėžes.

1. V.: a) užtaisytojo ir 2. vairinio padedamas paruošia noragą žygini;
b) nuleidžia vairą ir pririšą valiklį.

2. V.: Veikdamas norago rankeną ir jo lakštą, užtaisytojo ir 1. vairinio padedamas, paruošia noragą žygini.

Dg.: a) paduoda taikytojui kablelį ir degtuvo raktą;
b) nustatęs šrapnelių degtuvus „daužymui“, sudeda sviedinius į skardines, o skardines — į dėžę;
c) tūtinio padedamas uždaro dėžes dureles.

T.: a) patikrina, kad parako maišeliai šovinių tūtose sudarytų pilnus užtaisus;
b) sudeda užtaisus į skardines, o skardines — į dėžę;
c) padeda degtuviniui dėžes dureles uždaryti.

Visą tai atlikę pabūkliniai, pabūklininko nurodymu:

a) išrita pabūklą iš uodegos ir tekinių išmuštų duobių;
b) sustoja 4. arba 6. str. nurodytose vietose.

31. Poilsiu komanduoti:

Pasitaisyk!

Taip komanduojama tik esant neužtaisytam pabūklui.

Taja komanda pabūkliniai sustoja visai laisvai, kad galėtų pasilsėti, bet nuo pabūklo pasišalina tik pabūklininkui leidus.

II. SKYRIUS.

Pakinkyto pabūklo mokymas.

I. SKILTIS.

Žmonių ir arklių sudėtis. Kinkymas.

32. Pakinkytam pabūklui ir dėžei, be pabūklinių, reikalingi dar 6 jojikai — po 3 kiekvienam kinkiniui (pabūklui ir dėžei): po vieną pagrindinei, viduriunei ir priešakinėi arklių porai.

Į pabūklą ir į dėžę kinkoma po 3 arklių poras: pagrindinė pora prikinkoma prie rodiklio (grįžulės) vidurinė — prie priešakinio brankto ir priešakinė — prie vidurinės poros. Kiekvienas poros kairysis arklys vadinaso jojamasis, o dešinysis — vedamasis.

33. Pabūklui pakinkyti komanduojama:

Kinkyk!

Taja komanda jojikai priveda arklius prie pabūklo ir dėžės pirmagalių, ir kinko.

Tk. ir **Sp.** apžiūri pabūklą, dėžę ir jų pirmagalius; jei buvo įsakyta, nuima makštis.

U., V. ir 1. Dg. (gaubicoms — **U., 1. ir 2. V.**) palaiko arklius ir padeda kinkyti: pirmasis — pagrindinės, antrasis — vidurinės ir trečiasis — priešakinės poros pabūklo jojikams.

2. Dg., 1. ir 2. Dž. (gaubicoms — **Dg., T. ir Dž.**) palaiko arklius ir padeda kinkyti: pirmasis — pagrindinės, antrasis — vidurinės ir trečiasis — priešakinės poros pabūklo jojikams.

dinės, antrasis — vidurinės ir trečiasis — priešakinės poros dėžės jojikams.

Pastaba. Vokiškų patrankų U., V. ir Dg. (vokiškai gaubicai — U., 1. ir 2. V.) palaiko arklius ir padeda kinkyti: pirmasis — pagrindinės, antrasis — vidurinės ir trečiasis — priešakinės poros pabūklo jojikams.

T., 1. ir 2. Dž. (vokiškų gaubicų Dg., T. ir Dž.) palaiko arklius ir padeda kinkyti: pirmasis — pagrindinės, antrasis — vidurinės ir trečiasis — priešakinės poros dėžės jojikams.

Pakinkius komanduojama:

Prie pabūklo!

Pabūkliniai sustoja 41. str. nurodytose vietose.

34. Už gerą ir taisyklingą poros pakinkymą atsakomingas tos poros jojikas; už tinkamą dėžės arklių pakinkymą atsako dėzininkas, o už pabūklo ir dėžės — pabūklininkas.

35. Pabūklui ir dėžei iškinkyti komanduojama:

Nukinkyk!

Pabūkliniai prieina prie arklių ir padeda jojikams iškinkyti taip, kaip nurodyta 33. str.

II. SKILTIS.

Pabūklo tvarka.

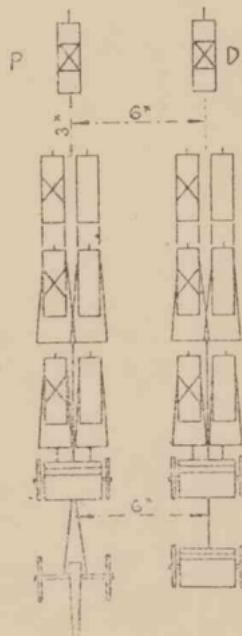
36. Kautynių tvarkoje pabūklas ir dėžė nukabinti nuo pirmagalių ir pastatyti greta vienas kito, kaip nurodyta 2. str. Pirmagaliai pastatyti, kiek galint, nematomoje vietoje.

37. Žygio tvarkoje pabūklas ir dėžė prikabinti prie pirmagalių. Kinkiniai važiuoja arba vienas paskui

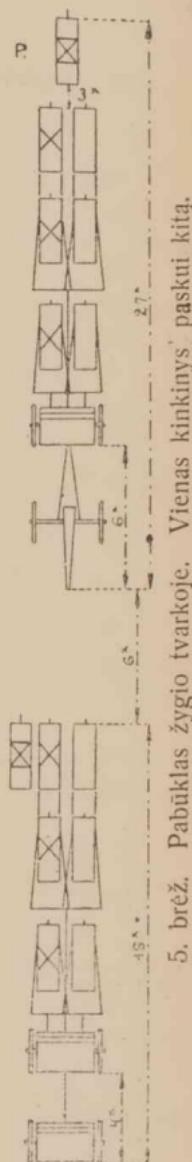
kitą 6 žingsnių atstumu arba greta vienas kito 6 žingsnių tarpu.

38. Atstumas tarp kinkinių skaičomas nuo priešakinio kinkinio užpakalio ligi užpakalinio kinkinio priešakio (5. brėž.).

39. Tarpas tarp kinkinių skaičomas nuo vidurio vieno ligi vidurio kito gretimo kinkinio, judesio krypciai statmena (stačia) linija (6. brėž.).

6. brėž. Pabūklas žygio tvarkoje.
Vienas kinkinys greta kito.

5. brėž. Pabūklas žygio tvarkoje. Vienas kinkinys paskui kitą.

III. SKILTIS.

Pabūklinių ir jojikų vietas stovint ir važiuojant.

40. Priešakinio kinkinio viršininkas (pabūklininkas arba dėžininkas) esti priešakyje, o užpakalinio — greta pirmosios poros jojiko iš kairės.

Priešakinio kinkinio pirmosios poros jojikas seka paskui kinkinio viršininką (pabūklininką arba dėžininką) per 3 žingsnius nuo jo, dabodamas, kad kinkinio viršininko arklys būtų ties jo poros viduriu. Kiti jojikai lygiuoja į užpakalį.

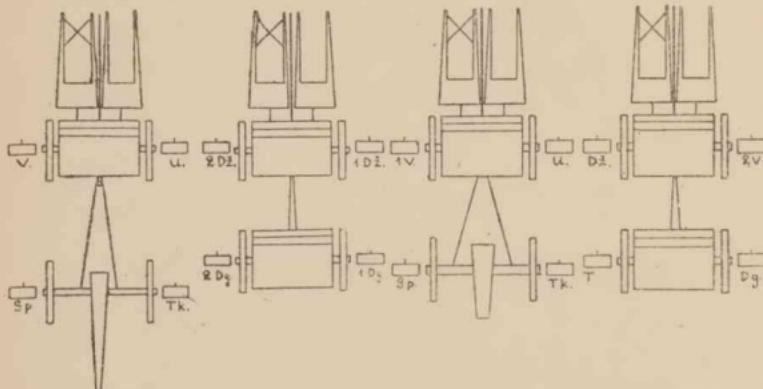
Esant dėžei greta pabūklo, dėžininkas lygiuoja į pabūklininką, o dėžės jojikai — į atatinkamus pabūklo jojikus.

41. Komanduojant:

I vietas!

Jojikai prieina prie savo arklių, o pabūkliniai stoja prie pabūklo ir dėžės tekinių, nurodytose 7. brėž. (prie gaubicų — 8. brėž.) vietose.

Pastaba. Pabūklinių vietas prie vokiškų lengvujų patrankų nurodytos 9. brėž., o prie vokiškų gaubicų — 10. brėž.

7. brėž. I vietas! Patranka.

8. brėž. I vietas! Gaubica.

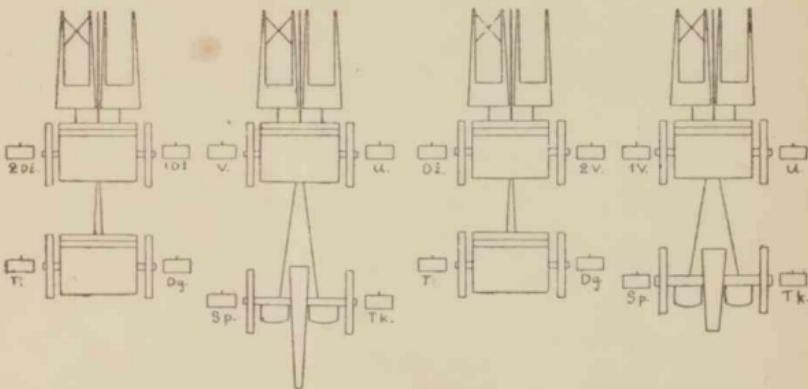
42. Zygio pradžioje pabūkliniams susodinti komanduojama:

Pabūkliniai, sėsk!

Tk., Sp. ir U. sėdasi ant pabūklo pirmagallo.

1. ir 2. Dž. — ant dėžės pirmagallo.

V., 1. ir 2. Dg. — ant dėžės.

9. brėž. Į vietas! Vokiška patranka.

10. brėž. Į vietas! Vokiška gaubica.

Lengvujų patrankų pabūklinių sėdėjimo vietas nurodytos 11. brėž., gaubicų — 12. brėž.

Pastaba. Vokiškų lengvujų patrankų pabūklinių sėdėjimo vietas nurodytos 13. brėž., gaubicų — 14. brėž.

Komanduojant:

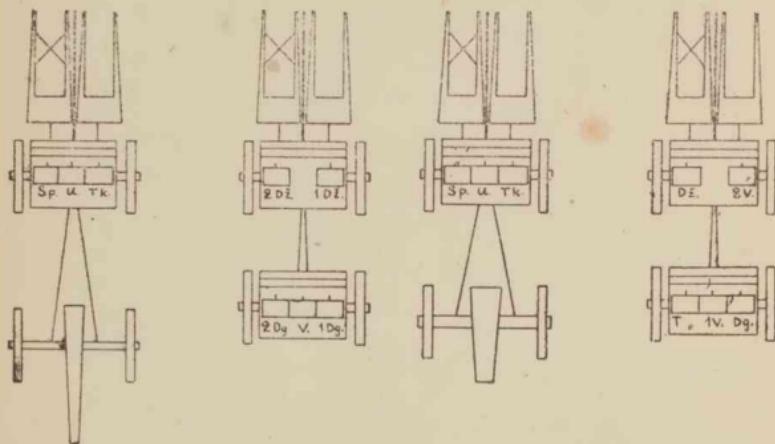
Ramiai!

— pabūkliniai nusitveria dešinėmis rankomis už turėklių.

43. Sukomandavus:

Pabūkliniai, nulipk!

— pabūkliniai nušoka ir sustoja vietose, nurodytose
7., 8., 9 ir 10. brėž.

11. brėž. Pabūkliniai sėsk!
Patranka.

12. brėž. Pabūkliniai, sėsk!
Gaubica.

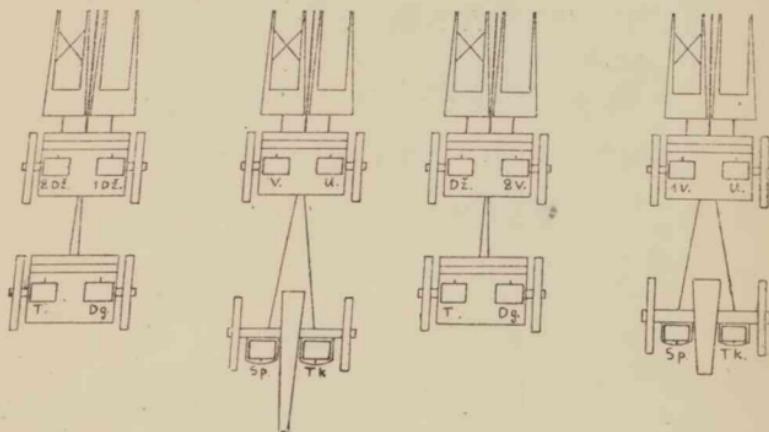
44. Raitiemis susodinti komanduojama:

Sėsk!

Visi raitieji sėdasi ant arklių. Pabūklo pirmaglio rodiklio (grįžulės) ramstį pakelia ir pririša užtaisytojas, o déžės—1. degtuviniš (gaubicoms—U. ir 2. V.).

Pastaba. Vokiškiems pabūklams:

Pabūklo pirmaglio rodiklio (grįžulės) ramstį pakelia ir pririša užtaisytojas, o déžės — degtuviniš.

13. brėž. Pabūkliniai, sėsk!

Vokiška patranka.

14. brėž. Pabūkliniai, sėsk!

Vokiška gaubica.

45. Raitiems nusodinti komanduojama:

Nulipk!

Nusėda ne tik raitieji, bet ir pabūkliniai. Ramsčius pakelia, kaip nurodyta 44. str.

IV. SKILTIS.

Komandos.

46. Komandos esti ruošiamosios ir vykdomosios. Atskirti vieną nuo kitos, tarp jų daromos pauzos.

Vykdomosios komandos: **marš! tiesiog! lygiuok! stok!**, taip pat komandos važiavimo greičiui (aliurui) pakeisti tarimais tėsiamais.

Važiavimo greičio (aliuro) komanda eina po ruošiamosios, prieš pat vykdomąją **marš!**

V. SKILTIS.

Pakinkyto pabūklo važiavimas.

47. Pradėti važiuoti komanduojama:

1. *Žingsniu!* (*risčia!*)

2. *Marš!*

arba

1. *N kryptimi, N greičiu* (*aliuru!*)!

2. *Marš!*

Pabūklininkas (dėžininkas) veda pabūklą (dėžę) nurodyta kryptimi ir nurodytu greičiu (aliuru).

48. Atsižvelgiant į greitį (aliurą), atstumai tarp pabūklininko (dėžininko) ir priešakinio kinkinio pirmosios poros jojiko esti įvairūs: žingsniu—3 žingsniai, risčia—6 žingsniai,, šuoliais—12 žingsnių. Tarp pabūklo ir dėžės esti tokie atstumai: žingsniu ir riščia — 6 žingsniai, šuoliais — 12 žingsnių.

Važiuojant, atsižvelgiant į vietas nelygumus, atstumai tarp pabūklų galima padidinti.

49. Pabūklininkas (dėžininkas), vėsdamas pabūklą (dėžę), privalo akylai žiūrėti vietą, per kurią važiuoja, aplenkti kliūtis ir, esant reikalui šubliai sulaikyti kinkinį, iškelti į viršų dešinę ranką. Be to, norint nurodyti jojikams pervažiuojamą kliūtį, komanduojama:

Po kojom!

Pabūklininkas (dėžininkas) gali pasišalinti kiek reikiā nuo kinkinio, perspēdamas apie tai priešakinės poros jojiką.

50. Važiavimo greičiui (aliurui) padidinti komanduojama:

1. *Risčia (šuoliais)!*

2. **Marš!**

Greičiui (aliurui) sumažinti komanduojama:

Risčia! (žingsniu!)

51. Pabūklui sustabdyti komanduojama:

1. *Pabūklas!*

2. **Stok!**

Kai važinojama po komandos **stok!** pabūklas prieš sustodamas dar bent kiek pavažiuoja, būtent: žingsniu važiavus — 6 žingsnius, risčia — 12 žingsnių, šuoliais — 24 žingsnius.

52. Pabūklui išlygiuoti komanduojama:

Lygiuok!

Pabūklininkas arba dėžininkas išjoja 6 žingsnius į priekį ir sustoja. Jei juodu stovėjo greta, tai išjoja abu kartu; dėžininkas sustodamas lygiuojas į pabūklininką. Kinkiniai, lygiuodamiesi į užpakalį, pasislenka į savo vietas. Jeigu abudu kinkiniai stovėjo greta, tai dėžės jojikai lygiuoja į atatinkamą pabūklo porą jokius.

53. Užpakaliniam kinkiniui išrikiuoti dešinėje arba kairėje greta priešakinio pakinkinio komanduojama:

1. *Dėžė (pabūklas), dešinėn (kairén)!*

2. **Marš!**

Važiavus žingsniu, komandoje minėtas kinkinys, trumpiausiu keliu risčia išvažiuoja į nurodytą priešakinio kinkinio šalį; padaręs 6 žingsnių tarpą ir išsily-

giavęs į priešakinį kinkinį, važiuoja vėl žingsniu. Jei taip sukomanduota važiuojant risčia, tai priešakinis kinkinys prisirikiuodamas mažina risčią, o užpakalinis didina.

54. Vienam greta einančių kinkinių priekin arba užpakalin išrikiuoti komanduojama:

1. *Pabūklas (dėžė), pirmyn!*

2. **Marš!**

Jei taip sukomanduota važiuojant žingsniu, tai užpakaly pasiliekas kinkinys sustoja ir, praleidęs priešakinį priekin, sekā paskui jį.

Jei sukomanduota važiuojant risčia, tai į priekį važiuojąs kinkinys risčią didina, o užpakaly paliekas — mažina.

55. Kryptis keičiama:

a) sparno sukimu,

b) sukiniu ($\frac{1}{4}$ rato), pusiau sukiniu ($\frac{1}{8}$ rato)
arba sukiniu aplink ($\frac{1}{2}$ rato).

56. Sparno sukimu krypciai pakeisti komanduojama:

1. *Dešinės (kairės) sukimu!*

2. **Marš!**

3. **Tiesiog! arba į N daiktą!**

Sukimo dydis apibrėžiamas komanda: **tiesiog!** arba **į N daiktą!** Pabūklininkas (dėzininkas) veda pabūklą (dėžę) taja kryptimi, kurioje buvo komanduojant, arba į komandos nurodytą daiktą.

57. Sukiniu krypciai pakeisti komanduojama:

1. *Pusiau dešinėn (kairėn)!*

arba

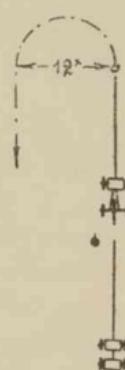
Dešinėn (kairėn)!

arba

Dešinén (kairén) aplink!

2. Marš.

58. Pabūklininkas (dėžininkas), keisdamas kryptį, sparno sukimu, daro 6 žingsnių radijaus (stipino) lankai. Važinéjant sunkiu gružu (gruntu) arba labai greitai, reikia didinti ir lanko radijas (stipinas).

5. brēž.

Dešinén! Marš!

Kairén aplink! Marš!

59. Iš vietos sparnu sukti pradedant, iš pradžių kinkiniai važiuoja 3 žingsnius tiesiai ir tik paskui suka.

60. Kryptį keičiant sukiniu arba sparno sukimu, lygiuojamasi į užsukantį kinkinį.

61. Jeikinkiniai važiuojavienas paskui kitą, tai sparno sukimus ir sukinius daro priešakinis kinkinys, o užpakančinis seka priešakinį.

62. Jeigu dėžė esti greta pabūklo (6 žingsnių tarpu), tai užsukamasis kinkinys, lygiuodamas į užsukančių, suka tuo pačiu greičiu (aliuru), kuriuo važiavo vrieš koamndą, o užsukantysis, greitę (aliurą) padidinęs,

suka lanku į komanduojamą šalį, laikydamas tarpą nuo užsukamojo kinkinio.

Sukiniuose užsukamasis kinkinys, pakeitęs kryptį komanduota lanko dalimi, važiuoja nauja kryptimi, nelaukdamas komandos tiesiog! arba į N daiktą!

VI. SKILTIS.

Pabūklo perrikiavimas iš žygio tvarkos į kautynių tvarką ir atvirkšciai.

63. Pabūklui iš žygio tvarkos į kautynių tvarką ir atvirkšciai perrikuoti, reikia pabūklas nuo pirmagolio atkabinti ar prikabinti.

64. Išvažiuojant pozicijon iš sparno, dėžė eina greta pabūklo tokia tvarka, kad pabūklas būtų į priesininko šalį.

65. Išvažiuojant pozicijon frontu, pabūklas ir dėžė važiuoja greta taip, kad dėžė būtų galima pastatyti pozicijon į tinkamą šalį nuo pabūklo.

66. Prireikus šaudyti žygio kryptimi, prieš persirikiuojant kautynių tvarkon pabūklas ir dėžė reikia pasukti aplink. Bet pasitaiko, kad prisieina nukabinti nuo pirmagalių ir neapsisukus aplink.

67. Dėžininkas nuveda pirmagalius iš pozicijos ir juos paslepija.

68. Nuvažiuoti nuo pozicijos, pirmagaliai iš anksto šaukiami prie pabūklo. Tam tikslui komanduoti:

Pirmagaliai pas bateriją!

Dėžininkas veda pirmagalius prie pabūklo ir dėžes, ir, jei vieta patogi, sustoja per 24 žingsnius jų užpakaly.

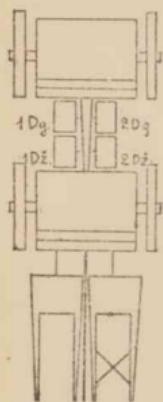
69. Jeigu pabūklas kautynių tvarkoje buvo paruoštas šaudyti, tai prieš persirikiuosiant žygio tvarkon reikia komanduoti:

Baigt!

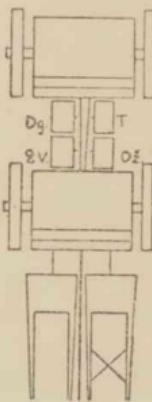
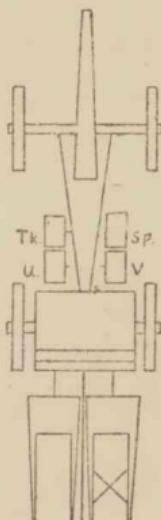
70. Pabūklo uodegai nuo pirmagalio atkabinti ir prie pirmagalio prikabinti:

Tk. ir **Sp.** griebiasi už lafeto stovo prie norago;

U. ir **V.** (gaubicų **U.** ir **I.**, **V.**) — už lafeto stovo skliaustų.

16. brėž. Pabūklinių vietos, atkabi-
nant nuo pirmagalių patranką.

17. brėž. Pabūklinių vietos, atkabi-
nant nuo pirmagalių gaubicą.

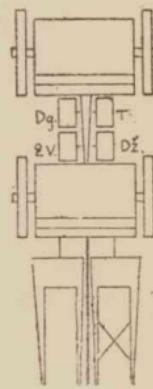
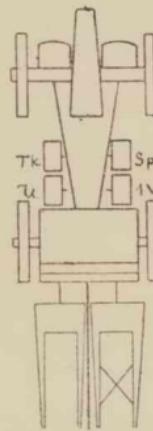
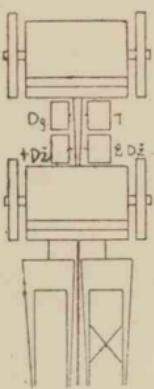
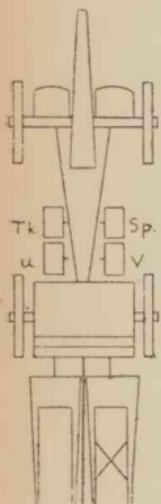
Dėžės rodikliui (grįzulei) nuo pirmagalio atkabinti ir prie pirmagalio prikabinti:

1. ir **2. Dg.** (gaubicų **Dg.** ir **T.**) griebiasi už dė-
žės rodiklio arčiau dėžės;

1. ir 2. Dž. (gaubicų 2. V. ir Dž.) griebiasi už dézés rodiklio arčiau pirmagallo.

(Žr.: patrankoms 16. brėž.; gaubicoms 17. brėž.)

Pastaba. Vokiškiems pabūklams pabūklo uodegai nuo pirmagallo atkabinti ir prie pirmagallo prikabinti:

18. brėž. Pabūklinių vietas, atkabinant nuo pirmagalių vokišką patranką.

19. brėž. Pabūklinių vietas, atkabinant nuo pirmagalių vokišką gaubicą.

Tk. ir Sp. griebiasi už lafeto stovo prie norago;

U. ir V. (gaubicų U. ir 1. V.) — už lafeto stovo skliaustų.

Dézés rodikliui (gržulei) nuo pirmagallo atkabinti ir prie pirmagallo prikabinti:

Dg. ir T. griebiasi už dézés rodiklio arčiau dézés;

1. ir 2. Dž. (gaubicų 2. V. ir Dž.) — už dėžės rodiklio (grįžulės) arčiau pirmagilio.

(Žr.: patrankoms 18. bréž., gaubicoms 19. bréz.)

71. Pabūklui arba jo pirmagaliui pasukti, arba prie viens kito privežti tekinius suka. **Tk.** ir **Sp.**

Dėžei arba jos pirmagaliui pasukti arba prie viens kito privežti tekinius suka **1. ir 2. Dg.** (gaubicoms ir vokiškomis patrankoms **Dg.** ir **T.**)

Pabūklo pirmagilio kablio kaištį įkiša **U.**, o dėžės **1. Dg.** (gaubicoms **2. V.**).

Pastaba. Vokiškiems pabūklams: patrankoms tai atlieka **V.**, o gaubicoms **2. V.**.

72. Jeigu gružas (gruntas) blogas, tai visi pabūkliniai priveža prie pirmagilio pirmą pabūklą, o pa-skui dėžę. Tiktai **Tk.** ir **Sp.** pasilieka prie pabūklo ir dėžės vežti nepadeda.

73. Atkabinant pabūklą nuo pirmagilio, pabūklininkas nušoka nuo arklio ir paduoda jį pabūklo vidurinės poros jojikui.

Pirmagaliams pas pabūklą atvykstant, pabūklininkas juos sutinka, ima savo arkli ir sėdasi.

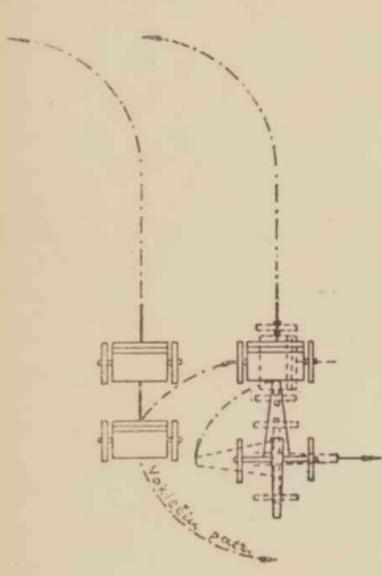
74. Jeigu pabūklą prie pirmagilio prikabinant ir atkabinant nekomanduotas greitis (aliuras), tai pirmagaliai prie pabūklo privažiuoja arba nuvažiuoja risčia.

75. Atsižvelgiant į kautynių apystovas ir vietos ap-linkybes, persirikiujant iš žygio į kautynių tvarką ir atvirkščiai, gali prireikti pavartoti ne tik šitie nurody-mai, bet ir kiti perrikiavimo būdai (priedėlis).

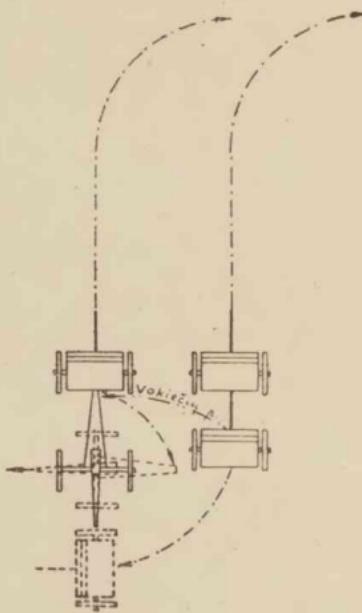
Tokiais atvejais, bendrai, privaloma vadovautis šioje skiltyje nurodytomis taisyklėmis.

76. Persirikiuoti iš žygio tvarkos į kautynių tvarką, kai reikia šaudyti dešinėn arba kairėn nuo žygio krypties, komanduojama:

1. **Stok!**
2. **Šaudymas atgal!**
3. **Nuo pirmagalių!**
4. **Marš!** (20. ir 21. brėž.).

20. brėž. Šaudymas dešinėn! Nuo pirmagalių!

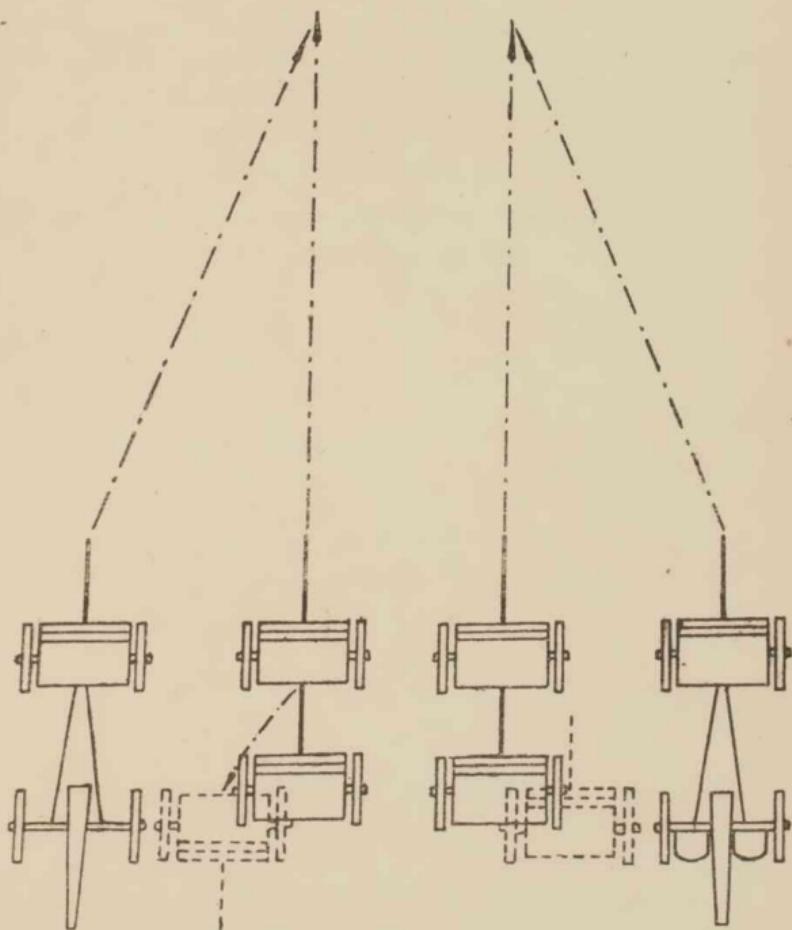

21. brėž. Šaudymas kairėn! Nuo pirmagalių!

Persirikiuoti iš žygio tvarkos į kautynių tvarką, kai reikia šaudyti žygio krypčiai priešingon pusēn (atgal), komanduojama:

1. **Stok!**

2. Šaudymas dešinėn (kairėn)!
3. Nuo pirmagalių!
4. Marš! (22. ir 23. brėž.)

22. brėž. Šaudymas atgal!
Nuo pirmagalių!

23. brėž. Šaudymas atgal!
Nuo pirmagalių! Vokiška
patranka.

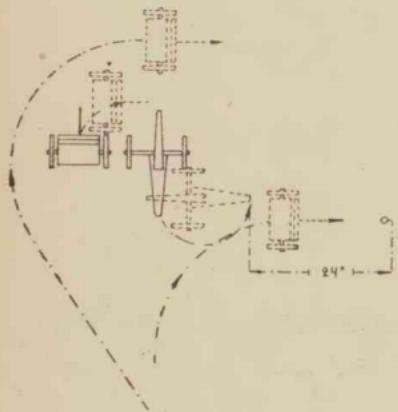
Abiem atvejais:

Pirmaja ir antraja komanda pabūklas tiksliai pastatomas į išrinktą jam vietą arba prieš pabūklo griovio angą.

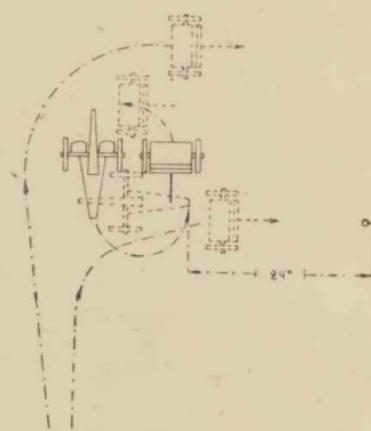
Trečiaja komanda pabūkliniai stoja į vietas, nurodytas 70. str., atkabina pabūklą ir dėžę nuo pirmagalių. pasukę jį į nurodytą pusę; dėžę privežama prie pabūklo ir pastatoma vietoje, nurodytoje 1., 2., 3. ir 4 brėž.

Ketvirtajai komandai pabūkliniai pastato pabūklą.

Pirmagalius veda dėžininkas į nematomą vietą. Dėžės pirmagalys važiuoja priešaky.

24. brėž. Prie pirmagalinių dešinėn!

25. brėž. Prie pirmagalių dešinėn! Vokiška patranka.

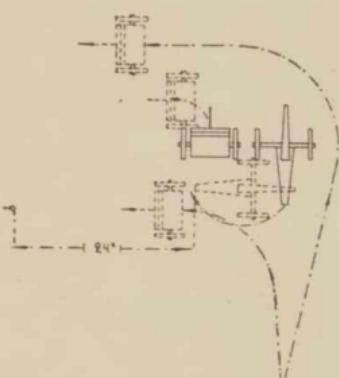
77. Persirikiuojant iš kautynių tvarkos žygio tvaron, kai reikia važiuoti sparno link, komanduojama:

1. Prie pirmagalių dešinėn (kairėn)!

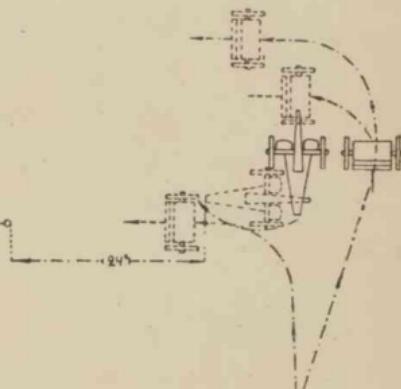
2. Marš! (24., 25., 26., ir 27. brėž.)

Persirikiuojant iš kautynių tvarkos žygio tvarkon, kai reikia važiuoti priekin, komanduojama:

1. **Prie pirmagalių pirmyn!**
2. **Marš!** (28. ir 29. brėž.)

26. brėž. Prie pirmagalių kairėn!

27. brėž. Prie pirmagalių kairėn! Vokiška patranka.

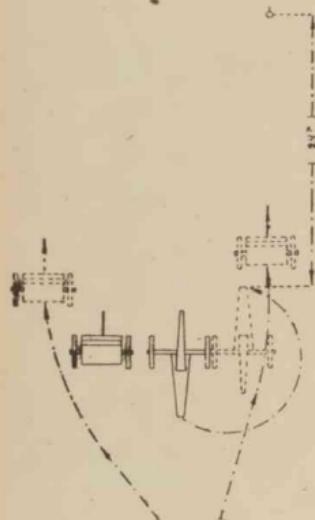
Persirikiuojant iš kautynių tvarkos žygio tvarkon, kai reikia važiuoti atgal, komanduojama:

1. **Prie pirmagalių atgal!**
2. **Marš!** (30. ir 31. brėž.).

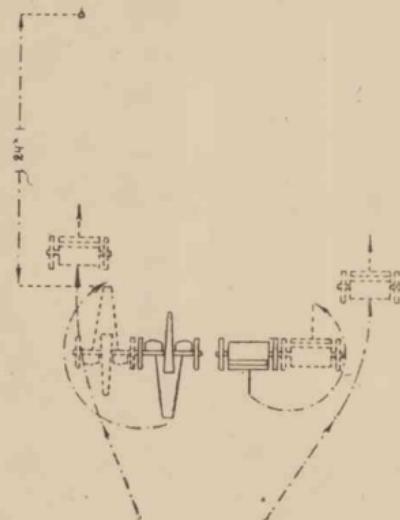
Pirmaja komanda pabūkliniai stoja į vietas, nurodytas 70. str.

Antrają komanda pabūklininkas ir dėžininkas veda pirmagalius brėžiniuose nurodytu keliu, o patys, pa-joę komanduota kryptimi 24 žingsnius, sustoja. Pirmagaliai privažiuoja nurodytu keliu tekiniais kuo ar-čiausiai prie pabūklo (dėžės) tekinių. Kiekvienas pirmagalis atskirai privažiuoja prie pabūklo (dėžės). Pirmagalių kabliams praėjus pro pabūklo uodegą ir dė-žės rodiklį, pirmagaliai sustoja. Jojikai atleidžia viržius.

Pagrindinių porų jojikai, pasukdami rodiklius į šalį, atitraukia pirmagalius atgal, kad jų kabliai patektų po pabūklo uodegos ir dėžės rodiklio ąsomis. Pa-

28. brėž. Prie pirmagalių pirmyn!

29. brėž. Prie pirmagalių pirmyn! Vokiška patranka.

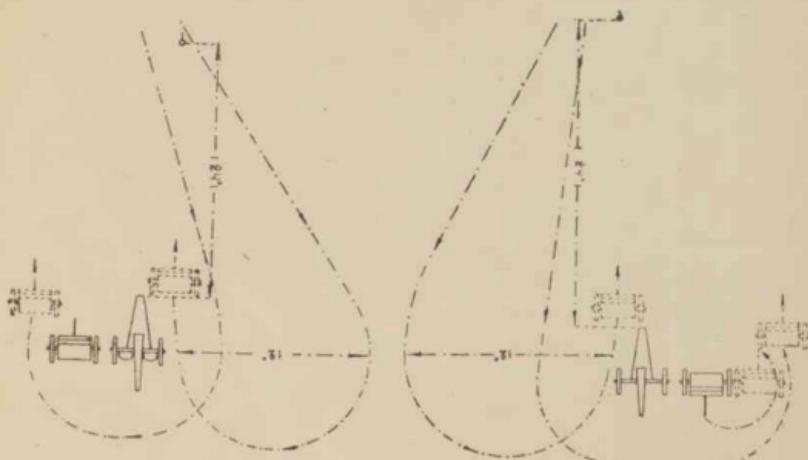
būkliniai pakelia, kaip nurodyta 70. str., pabūklo uodegą ir dėžės rodiklį, pasuka juos važiavimo kryptimi ir užkabina ant pirmagalių kablių. U. (dėjei 1. Dg.) ikiša kaištį ir praneša:

Paruošta!

Tada, pagrindinių porų jojikams sukomandavus:

Pirmyn!

— kinkiniai privažiuoja prie pabūklininko ir dėzininko.

30. brėž. Prie pirmagalių atgal!
31. brėž. Prie pirmagalių atgal! Vokiška patranka.

VII. SKILTIS.

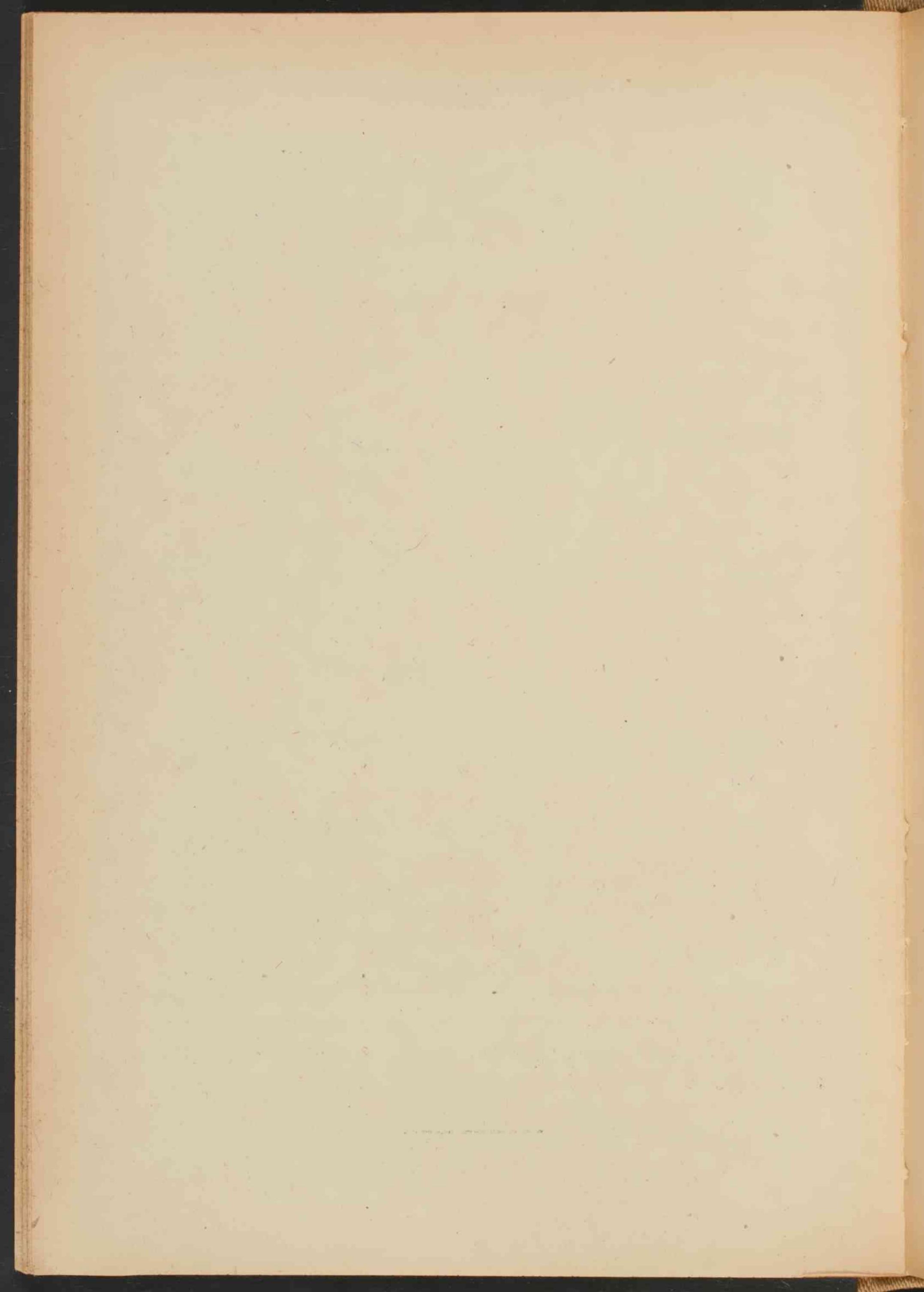
Rikiuotėje prarastų žmonių ir arklių pakaitimas.

78. Prarastą rikiuotėje pabūklininką pakeičia dėžininkas.

79. Jojikai ir arkliai pakeičiami pabūklininko įsakymu. Jei pirmagaliai stovi atskirai nuo pabūklo, jojikai ir arkliai pakeičiami dėžininko įsakymu.

80. Esant reikalui, rikiuotės arkliai gali būti įkinkti į kinkinį.

81. Rikiuotėje prarastų arklių apranga sudedama ant dėžes.

PRIEDĖLIS.

Paaiškinimas.

Kautynių apystovos kartais vers, be 63.—78. straipsniuose nurodytų būdų, pereiti iš žygio tvarkos kautynių tvarkon ir atvirkščiai, vartoti ir kitus būdus. Ne visados bus galima pirmagaliai paslėpti, bet kartais teks jie palikti prie baterijos. Panaši padėtis gali susidaryti manevrinio karo apystovose, kada pabūklai atkabinami nuo pirmagalių visai trumpam laikui ir paškui vėl žygiuojama. Pavyzdžiu gali būti toks atsitikimas: baterijai bežygiuojant staiga priešas pasirodo. Šiuo atveju sėkmingai priešą atmesti reikalinga, kad pabūkliniai ir jojikai būtų išmokyti kuo trumpiausiu laiku paruošti bateriją kautynių tvarkai. Čia visi kariniai priyalo atliki savo pareigas automatiškai. Tokio gi automatiškumo galima pasiekti intensyviu mokymu, atatinkamai pratinantis. Imsime kitą pavyzdį: stovinti pozicijoje baterija piversta tučtuojaus prikabinti pabūklus prie pirmagalių ir pradeti žygiuoti. Ir čia išmokymas ir automatiškumas suvaidins svarbų vaidmenį. Pagaliau, tokbai automatiškumas ypač bus reikalingas baterijai išvažiuojant į aikščią (atvirą) poziciją ir nuvažiuojant nuo jos, kada kiekviena sekunda taip svarbi ir gali viską nulemti.

Šitame priedėlyje yra nurodyta tvarka pabūklams paruošti tokiam manevravimui ir išdėstytose karių pareigos.

Gali būti, kad kautynių apystovose tokbai būdas ir nebus visados naudojamas, bet visgi baterijų paruošimas taikos meto apystovose turi eiti tokia kryptimi.

Tokia tai šio priedėlio svarba.

Pabūklo perrikiavimas iš žygio tvarkos į kautynių tvarką ir atvirkščiai.

P a b ū k l o p a r u o š i m a s k a u t i s .

1. Šaudyti atgal komanduojama:
1. Pabūklas kairėn (dėžė dešinėn)!
2. Marš!
3. Stok!
4. Šaudymas atgal!
5. Nuo pirmagalių!
6. Marš!

Pirmaja ir antra ja komanda pabūklas arba dėžė taip pastaioma, kad prieš sustosiant dėžė būtų į dešinę nuo pabūklo (vokiškiems pabūklams į kaire).

Trečiąja komanda abu kinkiniai sustoja.

Ketvirtąja ir penktąja komanda:

- a) P. nušoka nuo arklio, paduoda jį pabūklo vidurinės poros jojikui ir pribėga prie pabūklo.
- b) Pabūkliniai nušoka nuo pirmagalių ir dėžės ir bėga į vietas, nurodytas 70. str.; paskui atkabina pabūklo uodegą ir dėžes rodiklį; pirmagaliui pavažiavus žingsni priekin, pabūklo uodegą nuleidžia žemén, o dėžę apsuka ir priveža prie pabūklo, 1. ir 2. Dg. (gaubicę ir vokišką patranką Dg. ir T.) sukant tekinius, nusitvérus rankomis už stipinę. Jeigu nebuvo jsakyta pasilikti pozicijoje, tai 1. ir 2. Dž. (vokišką patranką Dž.), pastačius dėžę atatinkamom vietom, sėdasi ant dėžes pirmagilio; jeigu pirmagaliai spėjo nuvažiuoti, P. nurodymu eina į pirmagalių stovėjimo vietą.

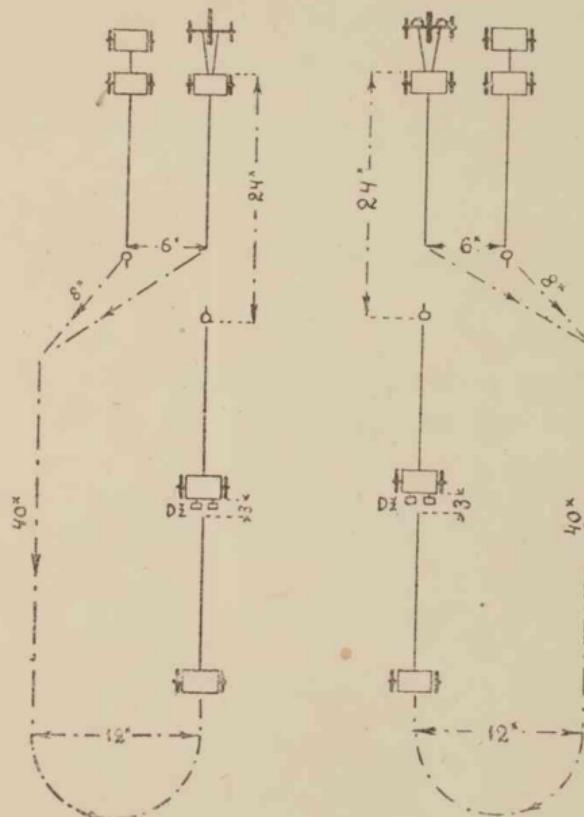
- c) Abiejų kinkinių jojikai atkabinant žiūri atgal; pabūkliniams atkabinus nuo pirmagalių pabūklo uo-

degą ir dėžės rodiklij, pagrindinių porų jojikams sukomandavus:

Pirmyn!

— patraukia pirmagalius vieną žingsnį priekin.

Šeštaja komanda pirmagaliai nuvažiuoja nurodytu 32. ir 33. brėžiniuose keliu ir sustoja per 24 žingsnius

32. brėž. Šaudymas atgal! Nuo pirmagalių!

33. brėž. Šaudymas atgal! Nuo pirmagalių! Vokiška patranka.

už pabūklo uodegos; pabūklo pirmagalys pradeda važiuoti kartu su dėžės pirmagaliu, tik žingsniu; pasidarius vietai, važiuoja paskui pastarajį per 3 žingsnius. Pirmagaliams sustojus, 1. ir 2. Dž. (vokiškų patrankų Dž.) atsistoja už dėžės pirmagallo veidu į pabūklą.

2. Norint pirmagalius pastatyti į kitą vietą, negu kaip nurodyta 32. 33. brėž. (už uždangos, sparnuose, ir, bendrai, toliau nuo pabūklo), D. veda ir tvarko pirmagalius, žiūrėdamas gautų nurodymų, vietas bei uždangos ypatybių.

3. Šaudyti kairėn ar dešinėn komanduojama:

1. **Pabūklas dešinėn (kairėn)!**

arba

Dėžė kairėn (dešinėn)!

2. **Marš!**

3. **Stok!**

4. **Šaudymas kairėn (dešinėn)!**

5. **Nuo pirmagalių!**

6. **Marš!**

Pirmąja ir antrąja komanda pabūklas arba dėžė taip perstatoma, kad prieš sostosiant pabūklas būtų iš priešininko pusės.

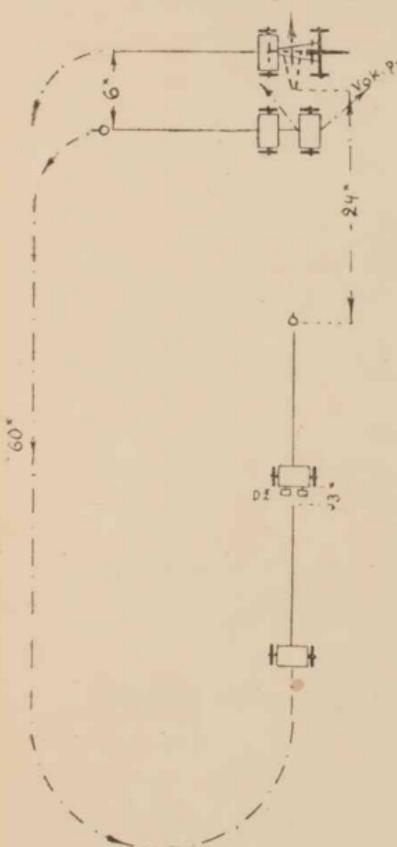
Visa kita tlaroma, kaip yra nurodyta šio priedėlio 1. str. tik pakeičiamama:

Penktąja komanda: pirmagaliams pavažiavus žingsni priekin, atkabinantieji pabūklą pabūkliniai pasuka pabūklo uodegą šaudymo kryptimi ir nuleidžia žemén, o atkabinantieji dėžę pabūkliniai priveža dėžę prie pabūklo ir pastato ją jau nurodytoje vietoje.

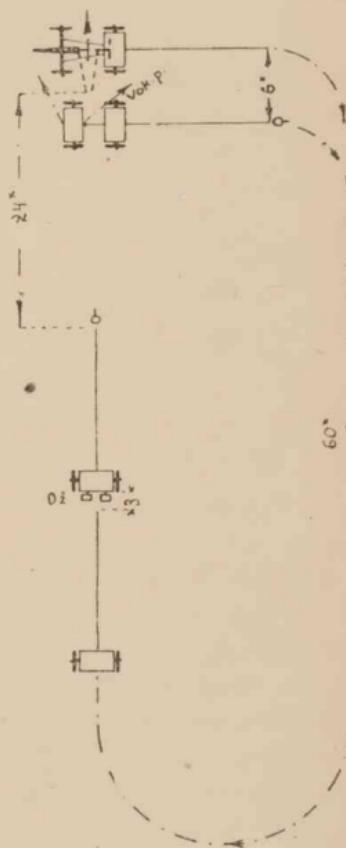
Šeštąja komanda pirmagaliai nuvažiuoja nurodytu 34. ir 35. brėž. keliu.

4. Pirmagaliams netoli nuvažiuoti (dėžes atkabint) komanduojama:

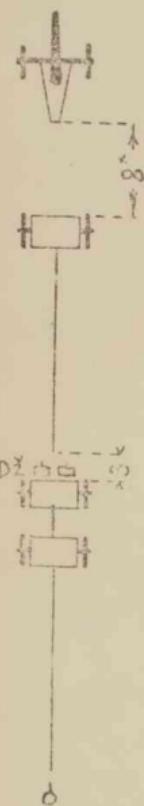
1. Dėžė pirmyn!
2. Marš!
3. Stok!
4. Šaudymas atgal!

34. brėž. Šaudymas dešinėn! Nuo pirmagalių!

35. brėž. Šaudymas kairėn! Nuo pirmagalių!

36. brėž. Šaudymas
atgal, pirmagaliams
netoli pavažiavus.

5. Nuo pirmagalių!

6. Marš!

Pirmaoji ir antraoji komandos tariamos tik tada, kada dėžė yra greta pabūklo arba užpakaly.

Visa daroma, kaip yra nurodyta šio pr. 1. str., tik pakeičiamas:

Penktąja komanda visi pabūkliniai, be 1. ir 2. Dž., nušoka nuo pirmagalių, pribėga prie pabūklo, atkabina nuo pirmagalio ir nuleidžia uodegą žemén.

Šeštąja komanda:

a) dėžė pavažiuojā 8 žingsnius priekin ir sustoja; D. pasisuka aplink veidu į pabūklą; 1. ir 2. Dž. (vokiškų patrankų Dž.) sustoja, kaip 36. brėž.;

b) pradėjus dėžei važiuoti, pabūklo pirmagalys privažiuoja prie dėžės.

Pabūklo paruošimas žygiuoti.

5. Žygiuoti priekin komanduo-jama:

1. Prie pirmagalių pirmyn!

2. Marš!

Pirmąja komanda:

a) P. bėga prie savo arklio ir sėdasi ant jo;

b) 1. ir 2. Dž. (vokiškų pabūklų Dž.) bėga prie dėžės, jeigu pirmagaliai buvo likę prie pabūklo.

Antraja komanda:

a) Pabūkliniai pakelia pabūklo uodegą ir dėžęs rodiklį ir paveža pabūklą 2 žingsnius atgal. Kai tik pirmagaliai pravažiuoja pabūklą ir dėžę, pabūkliniai pasuka uodegą ir dėžęs rodiklį ir užkabina ant kablių; kaiščiai įkišami, kaip 71. str.; veikiamas pr. 1. str. Jeigu pabūklas ir dėžę sunku prievesti prie pirmagalių, tai **Tk.** ir **Sp.** palaiko uodegą, **1.** ir **2. Dž.** (gaubicų ir vokiškų patrankų **Dg.** ir **Dž.**) — dėžęs rodiklį, o visi kiti pabūkliniai pribėga kiekvienas iš savo pusės prie atatinkamų pirmagalių tekinių ir padeda jojikams traukti pirmagalius atgal.

b) **P.** ir **D.** veda savo pirmagalius nurodytu 38. ir 38. brėž. keliu; prajojus 24 žingsnius priekin, sustoja. Dėzininkas lygiuojas į pabūklininką. Priešakinėmis poroms nuvažiavus 20 žingsnių nuo dėžęs ašies, pirmagaliai sustoja; pagrindinių porų jojikai atsigriždami atitraukia pirmagalius atgal. Prikabinus ir įkišus kaiščius, **U.** (dėžęs **1. Dgt.**) praneša:

Paruošta!

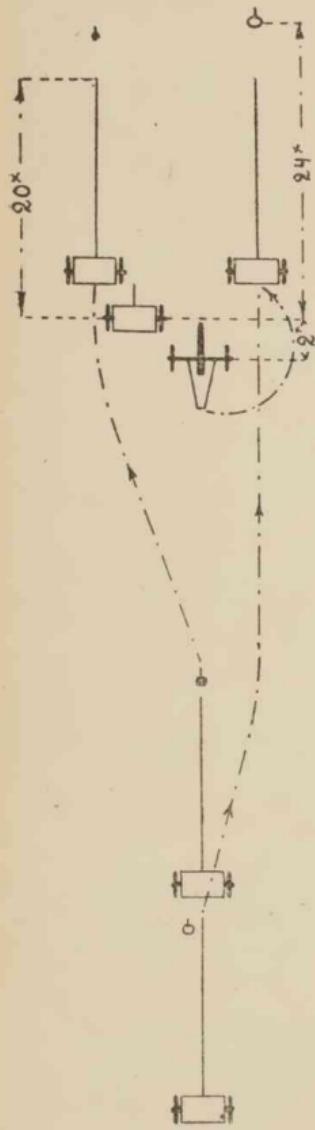
Tada, pagrindinių porų jojikams sukomandavus:

Pirmyn!

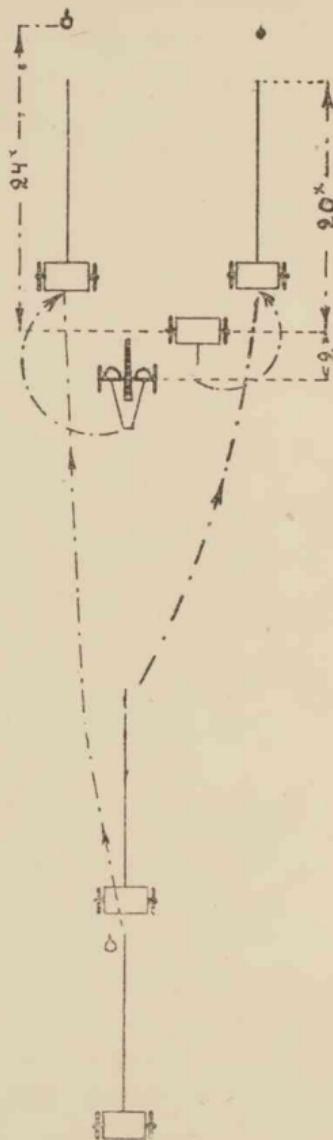
— kinkiniai privažiuoja prie **P.** ir **D.**

Pastaba. Pirmagaliams sustojus, priešakinių ir vidurinių porų jojikai atitraukia arklius atgal ir atleidžia viržius, tuo būdu palengvindami darbą pagrindinių porų jojikams.

6. Jeigu pirmagaliai prieš tai buvo už uždangos, sparne ir, bendrai, toliau nuo pabūklo, tai jie visų pirma reikia iššaukti prie pabūklo; sustoja kaip 68. str. nurodyta.

37. brėž. Prie pirmagalių
pirmyn!

38. brėž. Prie pirmagalių
pirmyn! Vokiška patranka.

Jeigu šio pr. 5. str. pirmoji ir antroji komandos tartos dar pirmagaliams nesustojus, tai prikabinama nesustojant; **1.** ir **2. Dž.** (gaubicų ir vokiškų patrankų **Dž.**) pirmagaliams bevažiuojant nušoka ir pribėga prie dėžės.

7. Atgal važiuoti komanduojama:

1. Prie pirmagalių atgal!

2. Marš!

Vykdoma šio pr. 5. ir 6. str. taisyklėmis, bet pakeliama:

Antraja komanda:

a) pabūkliniai pakelia uodegą ir rodiklį, pabūklą atstumia 2 žingsnius atgal ir uodegą pasuka $\frac{1}{8}$ rato dėžės link;

b) **P.** ir **D.** veda paskui save pirmagalius 39. ir 40. brėž. nurodytu keliu.

8. Dešinėn arba kairėn važiuoti komanduojama:

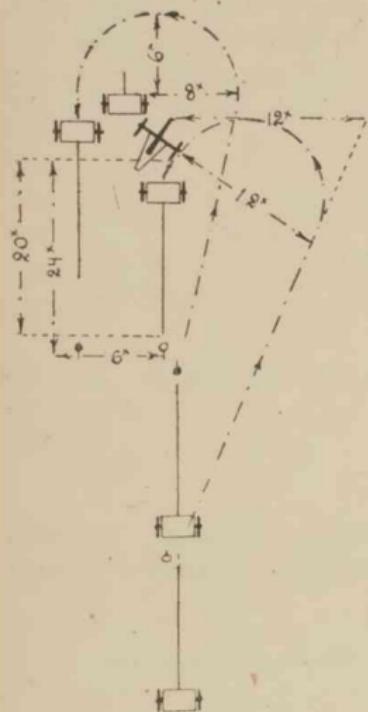
1. Prie pirmagalių dešinėn (kairėn)!

2. Marš!

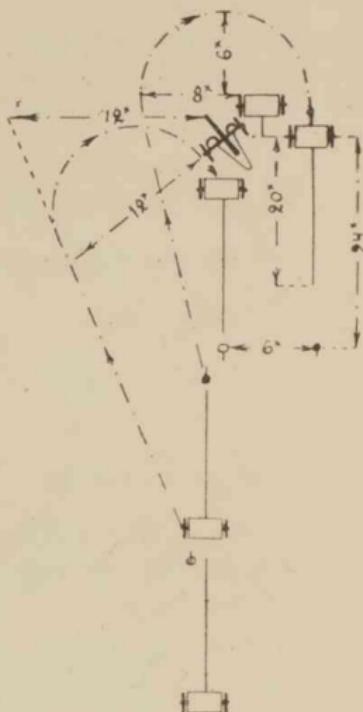
Vykdoma 5. ir 6. straipsniais, bet pakeliama:

Antraja komanda:

a) pabūkliniai pakelia uodegą ir rodiklį, paveža 2 žingsnius atgal ir pasuka lafeto uodegą $\frac{1}{8}$ rato dėžės link;

39. brėž. Prie pirmagalių
atgal!

40. brėž. Prie pirmagalių
atgal! Vokiška patranka.

39. ir 40. brėž. paaiškinimas (liečia tik pabūklo pirmagali). P., prijojės nurodytu brėžiniuose keliu ir išjojės į pirmynštę pabūklo kryptį, prajoja dar 24 žingsnius ir sustoja. Jojikai sekā paskui pabūklininką. Pravažiavę pirmynštés pabūklo krypties liniją, priešakinės ir vidurinės porų jojikai nustoja sekę paskui P., pravažiuoja apie 5 žingsnius už lafeto uodegos ir, staiga pasukę arklius kairėn (vokiškomis patrankomis dešinėn), išvažiuoja į pabūklo krypties liniją.

b) pabūklininkas ir dėžininkas veda paskui save pirmagalius nurodytu 41. ir 42. brėžiniuose keliu.

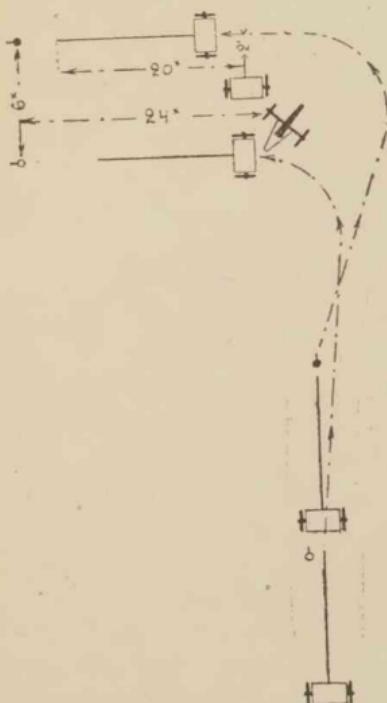
9. Kai reikia važiuoti atgal pirmagaliams netoli esant komanduojama:

1. Prie pirmagalių atgal!

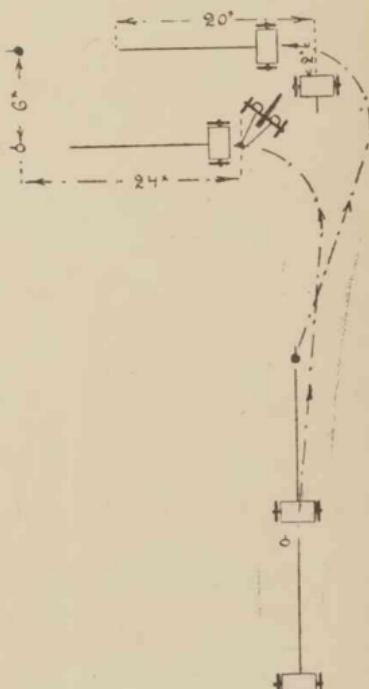
2. Marš!

Vykdoma šio pr. 5. ir 6. str., bet pakeičiama:

Pirmaja komanda 1. ir 2. Dž. (gaubicų ir vokiškų patrankų Dž.) palieka savo vietose.

41. brėž. Prie pirmagalių kairėn!

42. brėž. Prie pirmagalių kai-rén! Vokiška patranka.

Antraja komanda:

a) visi likusieji pabūkliniai, be 1. ir 2. Dg. (gaubicų ir vokiškų patrankų **Dg.** ir **T.**), pakelia pabūklo uodegą, priveža pabūklą prie pirmagalio, prikabina pabūklą ir atsistoja į savo vietas;

b) 1. ir 2. Dg. (gaubicų ir vokiškų patrankų **Dg.** ir **T.**), sukdami tekinius, atstumia pirmagalį prie pabūklo, padedant jojikams, kurie atsigrįždami traukia arklius atgal. Prikabinus pabūklą, kinkinys važiuoja priekin ir, neprivažiavęs 3 žingsnių ligi dėžės, sustoja.

Turinys.

I. SKYRIUS.

Veiksmai prie pabūklo.

I. skiltis.	Pusl.
Pabūkliniai, jų pavadinimas, vietas, paslėpimas ir pavadavimas	3
II. skiltis.	
Pabūklininko pareigos	7
III. skiltis.	
Pabūklo paruošimas šaudymui	9
IV. skiltis.	
Komandos	11
V. skiltis.	
Pabūklo paruošimas užtaisymui	12
VI. skiltis.	
Užtaisymas ir šaudymas	17
VII. skiltis.	
Nustatymų, taikinio ir sviedinio rūšies keitimas .	21
VIII. skiltis.	
Pabūklo ištaisymas. Laikina šaudymo pertrauka. Šaudymo pabaiga. Poilsis	23

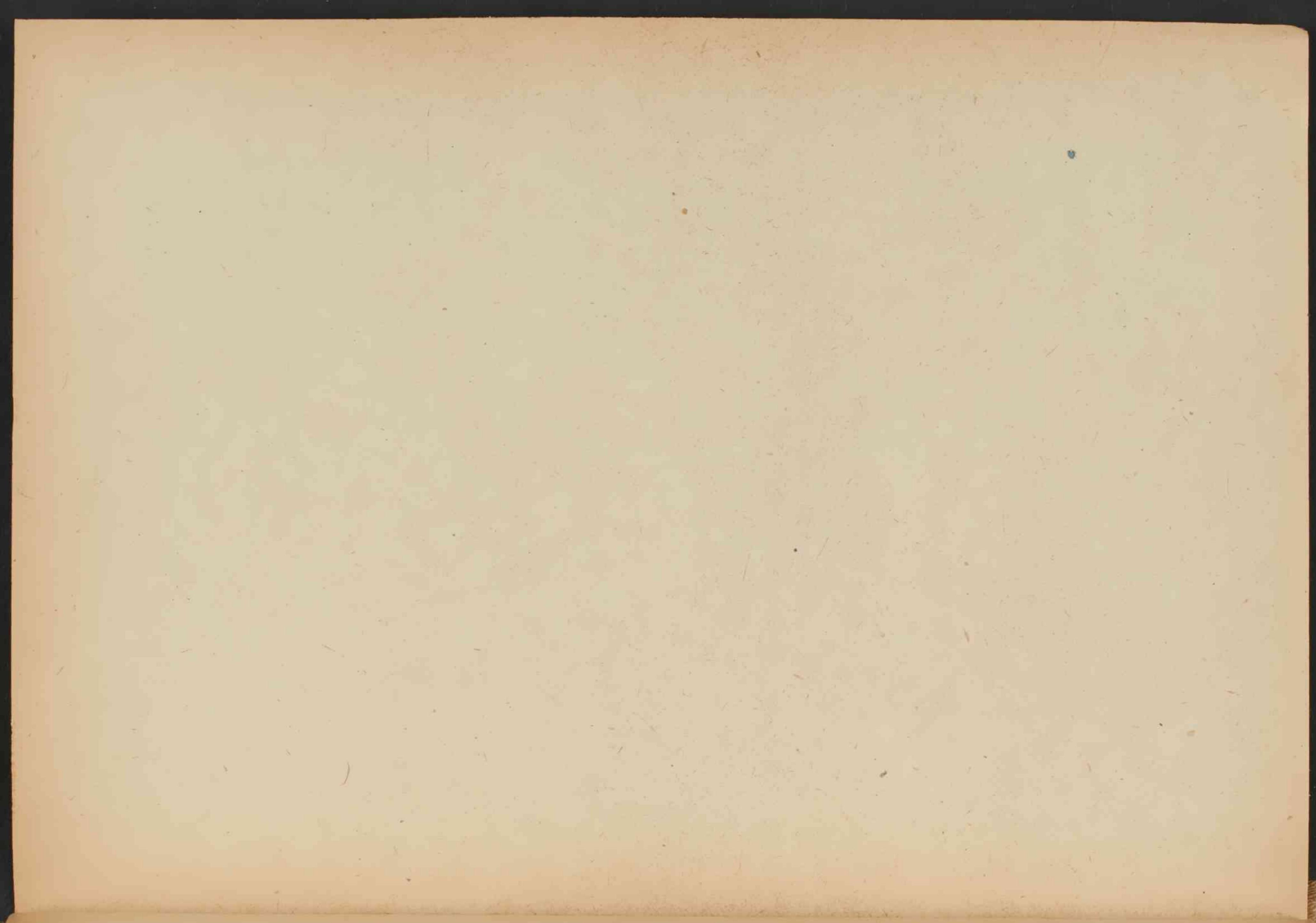
II. SKYRIUS.

Pakinkyto pabūklo mokymas.

	Pusl.
I. skiltis.	27
Žmonių ir arklių sudėtis. Kinkymas	27
II. skiltis.	28
Pabūklo tvarka	28
III. skiltis.	30
Pabūklinių ir jojikų vietas stovint ir važiuojant	30
IV. skiltis.	33
Komandos	33
V. skiltis	34
Pakinkyto pabūklo važiavimas	34
VI. skiltis.	38
Pabūklo perrikiavimas iš žygio tvarkos į kautynių tvarką ir atvirkščiai	38
VII. skiltis.	47
Rikiuotėje prarastų žmonių ir arklių pakeitimas .	47

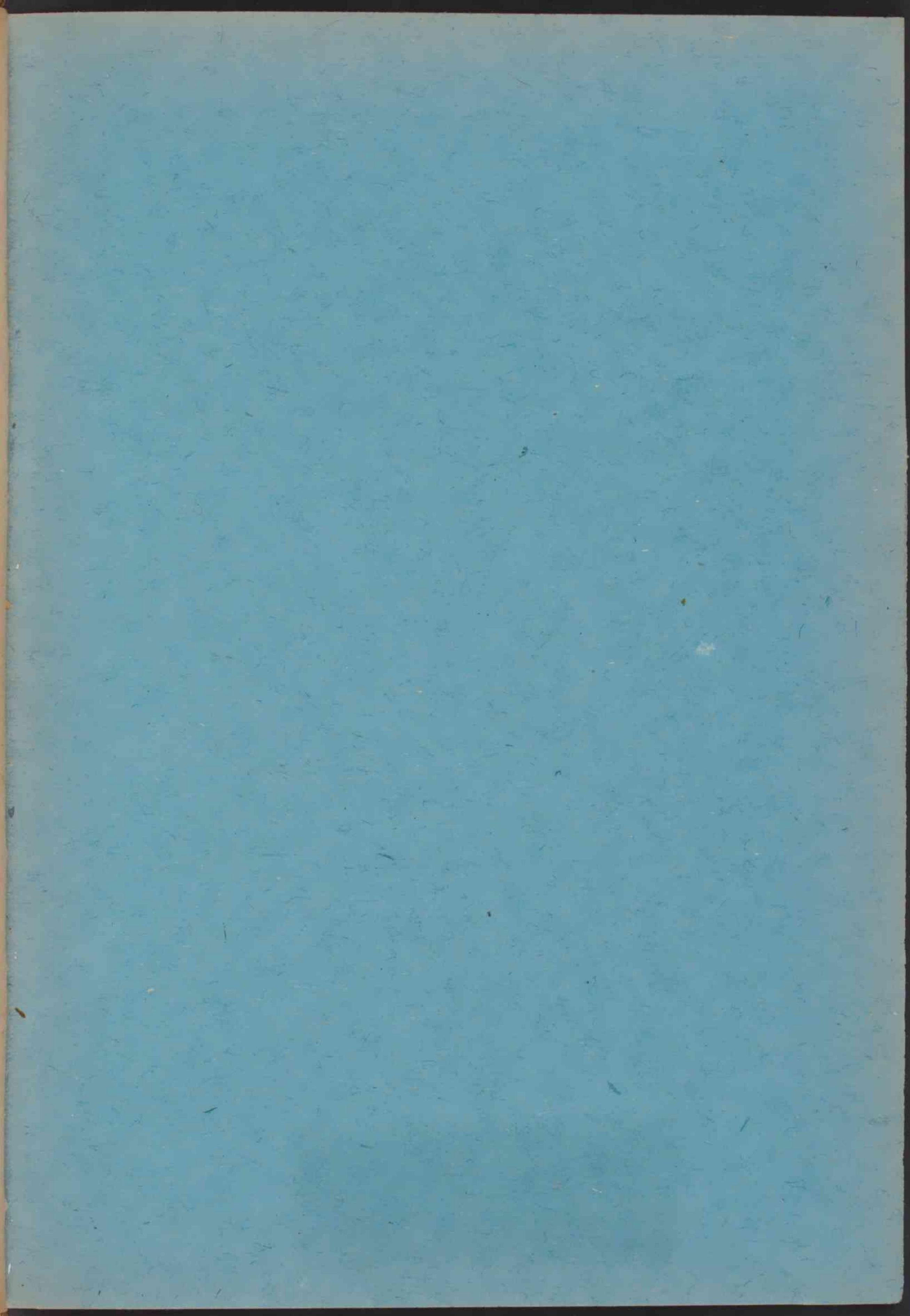
Priedėlis.

Paaiškinimas	59
Pabūklo perrikiavimas iš žygio tvarkos į kautynių tvarką ir atvirkščiai	60

1

1

VU BIBLIOTEKA

003 08121524 0

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS
LITERATŪROS SKYRIAUS LEIDINYS

KARINIUKAS KAUNAS

ŠAUDYMO MOKYMAS

KAUNAS - - - - - - - - - - - - - - - - 1919 M.

5000 egz.

1374642

Lietuvos Valstybės Spaustuvė.

Šaudymo mokymas.

Išmokinti kareivį priderančiai šaudyti, reiškia, trumpiausiai laike išmokinti jį tiksliai šaudyti į nurodytą taikinį.

Taisyklės, kaip apsieiti su šautuvu, nurodytos „Vokiečių 98 m. šautuve“ ir „Rikiuotės Statute“.

Kareiviui smulkiai išdėstoma, kaip apsieit su šautuvu. Visa tai rodoma vaizdžiais pavyzdžiais ir prisiлаikant tvирto nuoseklumo, kurį aš čia manau, trumpai suglaudęs, nurodyti.

Nuoseklumo dėliai šaudymo dalykus skirstau į grupes, kurios bus išdėstyotos žemiau.

Kad praktiškai perėjus žemiau nurodytas grupes, kuopa dalinama į būrelius, kuriems vadovauja instruktoriai. Toks padalinimas į būrelius yra tuom nau dingas, kad instruktorius, turėdamas aplink save mažiau žmonių, gali juos atydžiau prižiūrėti.

Kiekvienas būrelis pradžioje mokosi pirmos grupės dalykų; paskui gi visi būreliai mokosi antros grupės dalykų; toliau — trečios grupės ir t. t. pakol visi būreliai praeis visas grupes.

Tolimesniame mokymo bėgyje, atskirai susipažinus su kiekvienos grupės dalykais, jau visa kuopa dalinama į tiék būrelių, kiek žemiau pažymėta grupių.

Kuopos vadas, arba jo padėjėjas, lavindamas kareivius šaudyme, paskiria būreliams laika mokintis.

Paskirtam laikui perėjus, būreliai mainosi vietomis; pirmas būrelis pereina į antro būrelio vietą, antras — trečio būrelio ir t. t.; paskutinis gi pereina į pirmo būrelio vietą.

Tokiu būdu mainosi būreliai, pakol pereis vi-sas grupes.

Kiekvienoje grupėje privalo būti instruktorius-karys arba šiaip kareivis, gerai žinęs grupės mokymą.

Pirma grupė.

Kalbėdamas apie kurį nors daiktą, instruktorius rodo aiškinamąjį daiktą. Aiškinimas privalo būti ne-skubotas.

Kiekvienas kareivis, ar kareivių būrelis, taip pat privalo turėti rankose aiškinamąjį daiktą.

Pirmos grupės dalykai:

- 1) Supažindinimas kareivio su šautuvo dalimis.
- 2) Šautuvo užlaikymas.
- 3) Supažindinimas kareivio su mokomu ir ko-vos šoviniu.
- 4) Supažindinimas kareivio su mokoma ranki-ne granata.

Mokymas vedamas katekizacijos būdu. Pavyzdžiui:

- Steponaiti, kam reikalingas sargas?
- Klimaiti, ar reikalinga šautuvas užlaikyti tvarkoje ir t. t.

Atsakymų galima laukti įvairiausiu.

Susipažinės su kareivių nuomone dėliai šių dalykų, būrelio instruktorius aiškina kam reikalingas sar-gas, kam reikalinga užlaikyti šautuvas tvarkoje ir t. t.

Čia būtų neprošalį perskaityti iš „Kariškių Žo-džio“ Nr. 1, straipsnį „Apie ginklus“.

Toliau vėl klausiamā:

— Venclovaiti, pasakyk, iš kokių dalių susideda šautuvas?

— Klimaiti, pasakyk iš kokių dalių susideda šovinys?

Kiekvienam klausimui seka instruktoriaus paaiškinimai. Tokiu būdu pereinama pirmos grupės monymas.

Antra grupė.

Trikojis su įtvirtintu ant jo šautuvu; spyna išimta. Instruktorius, nustatęs šautuvą teisingai į taikinį, liepia kiekvienam prieiti ir pažiūrėti, kaip šautuvas nutaikintas. Kuomet visi pažiūrėjo, seka instruktoriaus paaiškinimai:

— Dabar visi matėte teisingai nutaikintą šautuvą. Taip taikant visuomet pataikysite į taikinį.

Paskui tēsiama toliau:

— Nuspaudus šuniuką (rodo) dužiklio snapas sumuša pistoną. Sumušus pistoną žybtelejo ugnelė, kuri uždega tūtelėje paraką. Parakui užsidegus pasidaro dujos (gazai), kurie, smarkiai skleisdamiesi į visas puses, išstumia kulipką į vamzdį, išspaudžia į vamzdžio išpiovas, kurios verčia kulipką suktis aplink save. Besisukdama aplink save, kulipka išlekia iš vamzdžio ir lekia keturių kilometrų tolumo.

Nuo dujų spirimo į tūtelės dugnelį, kuris remiasi į spyną, pasidaro šautuvo truktelėjimas atgal ir buožė tuomet suduoda į šaulio petj.

Tai paaiškinės, instruktoriaus toliau **klausia**:

- Bučy, ką reikia nuspausti, kad sumušus pistoną?
- Ryme, kuo išstumiama kulipka į vamzdį?
- Klimašauske, delko kulipka lėkdama sukas?

— Baranausė, kaip toli lekia kulipka?

— Keturaki, kaip sukasį kulipką? Ar ji daro ratą ar sukasį tik apie save (savo ašį)?

— Daniliauske, kaip manai, kuri kulipka toliau nulėks: ar ta kuri sukasį, ar ta kuri nesisukdama lekia? ir t. t.

Instruktorius kiekvieną neteisingą atsakymą tuoju pataiso ir kai reikia paaiškina.

Ir vėl klausimai:

— Ar matote prysakyj ant lento juodą tašką? Kad pataikius į tą tašką, reikalinga nutaikyti į jį šautuvą. Tai ir, vadinasi, kad pataikius reikalinga:

1) Išižiūrēti į taikinį ir išrinkti tame taikymo tašką;

2) primerkti kairę aki, o dešine žiūrēti per ma-muonelį į sargą, turēdamas jo viršūnėlę viduryje ma-muonelio, lygiai su keteros krašteliais;

3) turēdamas taip nustatytą sargo viršūnėlę ma-muonėly, reikia vesti šautuvą taip, kad sargo viršūnėlė atsieitų juodo taško apačioj.

— Liorantai, kas vadinasi taikymu?

— Babenske, kas reikalinga del taikymo? ir t.t.

Parodės, kaip ir kur turi būti nutaikytas šautuvas, instruktorius liepia kiekvienam kareivui prieiti, pažiūrēti į vamzdį ir isitikrinti, kad vamzdžio ašis truputį aukščiau taikymo taško.

Kada visi pažiūrėjo, instruktorius tėsia:

— Kad kulipka visai neturėtų sunkumo, tai iššovus ji lėktų tiesiog ir pataikytų, kur nukreipta vamzdžio ašis, tai yra aukščiau taikymo taško. Bet kulipkos sunkumas verčia ją lėkti lanku ir pataiko ne į tą daiktą, kur rodo vamzdžio ašis, bet truputį žemiau į taikymo tašką.

— Urbaiti, kur rodo vamzdis?

— Melninke, jeigu kulipka neturėtų sunkumo, kur ji pataikytų?

— Petrait, delko kulipka lekia lanku?

Ir taip klausimai ir atsakymai ramiai eina toliau. Instruktorius ramiai ir kantriai aiškina kiekvienam, ką jis iš karto nera supratęs. Ir kiekvienam aiškina bei pavyzdžiais rodo tol, kol bus įsitikinęs, kad kareivis ištikrūjų gerai mokomajį daiktą suprato.

Trečia grupė.

Ant trikojo uždėtas šautuvas; spyna išimta.

Trečios grupės dalykai:

- 1) Kam reikalingas taikyklis.
- 2) Šautuvo nutaikymo mokymas.

— Kiekvienam jūsų prisiéjo mėtyti akmenukai. Pastebėjote, kad jei norima numesti toliau, tai akmenukas metamas aukščiau. Taigi panašiai elgiamasi ir su šautuvu. Jeigu taikinys randasi tolokai ir reikalinga jį jį pataikyti, tai šautuvo tūta pakeliamas aukšciau. Kiekvienam toluiu sunku įsidémeti vamzdžio pakėlimą, todėl ir yra pritaisytas taikyklis.

— Underlik, delko pritaisytas taikyklis? ir tt.

— Jeigu žymėklis afitrauktas ligi galui rēmelės, tai taikyklis vadinas nuolatinis, kuriuo galima pasekmungai šaudyti iki 600 žingsnių. Ant rēmelės taikylio yra pažymėta skaitlinės, kurios rodo kokiu tolumu šaudyti.

Kad vaizdingiau kareivis suprastų delko pakeliamą tūta tolimesniui šaudymui, pasielgiama taip: instruktorius pirmiausia nurodo taikinį, į kurį mano nustatyti šautuvą.

Nustatęs šautuvą, liepia paeiliui kiekvienam kareiviui pažiūrėti per muomuonėlį, kad įsitikintų, jog šautuvas esas gerai nutaikytas. Paskui dar liepia pažiūrėti, kur rodo vamzdžio ašis. Po to instruktorius pastato tolumo taikyklį, pav. 15 ir nustato šautuvą i tą patį taikinį ir tą patį taikymo tašką. Čia taip pat liepia kiekvienam kareiviui pažiūrēti per muomuonėlį, kur nustatytais šautuvas ir kur rodo vamzdžio ašis.

— Vieraiti, koks skirtumas tarp pirmo ir šito nutaikymo?

Paklausus vieno kito ir negavus tinkamo atsakymo, instruktorius aiškina:

— Atsiminkite, kad pirmą kartą vamzdis rodė be maž tiesiog i taikymo tašką. Antrą kartą šautuvas nukreiptas i tą patį daiktą, bet vamzdis rodo kur kas aukščiau.— Jeigu tarp kareivių kyla neaiškumų, tai instruktorius paantrina pirmą ir antrą šautuvo nutaikymą. Kad tas būtų dar vaizdingiau, kiekvienu vamzdžio nustatymą ir rodymą galima pažymeti tašku — reiškia — kad toliau šaudžius, vamzdis privalo būti pakeltas aukščiau.

— Grybauske, kokie būna taikykliai?

— Viliuši, koks taikyklis vadinas nuolatiniu?

— Steponaiti, ką reiškia skaitlinės ant taikyklio rėmelės? ir t.t.

Reikalinga prie šios grupės turėti iš kártono arba iš kitokios medžiagos padidintą kelis kartus sargą ir muomuonėlį.

— Šuopy, nutaikyk šautuvą i juodą tašką ant lento,

— Bučy, pažiūrėk ar teisingai Šuopys nutaikė šautuvą? ir t.t.

Instruktorius liepia kiekvienam prieiti į pažiūrėti ir persitikrinti, ar šautuvas teisingai nustatytas. Po to, kiekvienas nurodo, kad šautuvas neteisingai nustatytas. Gavęs įvairių atsakymų, instruktorius ima kartoninį sargą ir muomuonėlį ir aiškina:

— Jeigu sargo viršūnėlė (rodo) bus paimta aukščiau muomuonėlio kraštų, tai kulipka pataikys aukščiau. Jeigu — žemiau muomuonėlio kraštelių, tai kulipka pataikys žemiau. Jeigu sargo viršūnėlė bus prispausta prie kairio muomuonėlio kraštelių, tai kulipka pataikys į dešinę, kitaip — į kaire. Jeigu šautuvas nutaikytas į dešinę ar į kaire, tai kulipka belėkdama nukrys į dešinę ar į kaire nuo taikymo taško; taip pat kulipkos lékimo tolymas sumažės.

— Šuky, jei sargo viršūnėlė bus paimta aukščiau muomuonėlės kraštelių, tai kur pataikys kulipka?

Paantrinama praeitų dalykų klausimai. Jie užduodami vienam kitam kareiviniui. Kai viskas bus gerai suprasta, tuomet mokinama teisingas ir vienodas šautuvo nutaikymas.

Pirmiausiai taikiniai imami labai aiškūs, toliau pereinama taikymas į vietos daiktus.

Ketvirta grupė.

Trikojis su uždėtu ant jo šautuvu.

Kad gerai tyksliai šaudyti, neužtenka gerai nutaikyti šautuvas. Dar reikia mokėti nuleisti gaidukas. Mažiausias truktelėjimas atsiliepia į šaudymą, todėlai reikalinga mokėti lengvai ir gražiai nuleisti gaidukas.

Instruktorius liepia pakelti dešinę ranką su ištestu smiliumi (kiti pirštai sugniaužti į kumštį). Pats instruktorius irgi pakelia dešinę ranką su ištestu smiliumi ir rodo lengvą piršto surietimą. Kiti ir gi tą patį daro.

Tas paantrinama keletą kartų, pakol kareiviai išmoks lengvai suriesti pirštus.

Po tam liepta vienam nutaikyti šautuvą su atlaužtu gaiduku į nurodytą daiktą ir uždėti pirštą ant šuniuko. Instruktorius, kad parodžius, kaip lengvai nuleidžiamas gaidukas, uždeda savo smilį ant kareivio piršto ir lengvai nuspaudžia, retkarčiais paklausdamas kareivio ar jaučia spaudimą. Kad pertikrinus lengvą gaiduko nuleidimą, instruktorius uždeda pirštą ant šuniuko ir liepia tam pačiam kareiviniui, uždėjus pirštą, lengvai nuspausti. Taip patikrinama visi grupės kareiviai.

Kuomet visi tai po vieną kartą padarė, instruktorius aiškina:

— Jeigu kareivis nuleis šuniuką trukčiodamas, tai tūta pasijudins ir nepataikys į taikinį. Nuspaudžiant šuniuką, reikia giliai įtraukti kvapą ir nekvėpuoti. Spausti šuniuką reikalinga antruoju piršto smiliaus sənariu.

— Venclovaiti, papasakok, ką reikia daryti, kad tyksliai pataikius? ir t. t.

Penkta grupė.

Kad pertikrinus tikslų šaudymą vartojamas veidrodis tam tikrose rēmelėse. Trys žingsniai prieš veidrodį atsistoja kareivis su šautuvu. Į kairę nuo jo atsistoja kareivis paduodantis kamandas. Visai prie veidrodžio stovi, klūpo arba guli instruktorius su skardele, ant kurios aiškios spalvos trikampis. Smailiame trikampio kampely perdém perdurta mažiulėlė skylutė, per kurią instruktorius įžiūri teisingą taikymą. Po pirmo kareivio kamandos, kareivis paima šautuvą ir taiko per veidrodį į trikampį. Iššovęs kareivis privalo pasakyti į kurią puse kryptelėjo šautuvas. Instruktorius kontroliuoja, ar teisingai pasakyta. Taip praleidžiamas kiekvienas šios grupės kareivis.

Jeigu kurioj nors grupėj atsirastų ortoskopai, tai šautuvo nutaikymo pertikrinimas atliekama panašiai, kaip ir j veidrodi.

Šešta grupė.

Greitas šautuvo užtaisymas. Instruktorius vienoj rankoj turi laikrodį, kitoj — švilpuką. Jeigu yra ortoskopai, tai tikslus nutaikymas kontroliuojamas per ortoskopą, o jeigu ortoskopo nėra, tai vienas kareivis stoja užpakalyje šiaulio ir seka teisingą nutaikymą į nurodytą daiktą.

Šaudantis kareivis privalo turėti dvi apkabi su gerais mokomais šoviniais. Instruktorius aiškina:

Kareivis privalo mokėti ne tik tiksliai šaudyti, bet dar greitai užtaisyti šautuvą. Geras šiaulys tyksliai tai-kydamas per minutę išleidžia į taikinį mažiausiai de-šimts šovinių.

Toliau instruktorius paduoda atatinkamą kaman-dą, po kurios šiaulys išsauna vieną po kitam šovinį. Kuomet praeis viena minutė laiko, instruktorius švilp-telėja ir šiaulys privalo sustoti šaudyti. Tada žūrima kiek išleista šovinių. Taip praleidžiama visi šios gru-pės kareiviai.

Septinta grupė.

Reikalinga pratinti kareivius taikyti į judančius taikinius.

Šis atliekama taip: du ar trys kareiviai nusitolina nuo grupės — pirmą kartą ant šimto žingsnių, antrą kartą ant dviejų šimtų žingsnių ir t.t.

Vienas iš nusitolinusiuju kareivių greitai vaikšcio-ja, kitas rėplioja, trečias iš už sasparos arba iš už

medžio tai pasirodo tai vėl išnyksta. Instruktorius paduoda reikalingą kamandą į judančius taikinius ir kieviens šios grupės kareivis prisitaiko į nurodytus taikinius. Taip išsaudo kelis kartus. Po to asmenys mainosi vietomis ir grupės tėsia toliau savo darbą.

Žygiuojant nuo pamokų namo reikalinga į pakeliui stovinčius daiktus arba tam tikslui specialiai anksčiau išsiūstus kareivius jvairiausiose kryptyse ir jvairiausio tolumo ir pratinti. Spėlioti esančių daiktų arba žmonių tolumą. Šis daiktas labai pageidaujamas, nes kareivio akis ipratinama ne tik atspėti tolumą, ligi kuriam nors daiktui, bet dar pratinama kareivio akis atrasti tuos daiktus. Šiam dalykui grupės neskiriama delto, kad reikalingas del išsiuntimo jvairiausiomis kryptimis didelis žmonių aikvojimas, kas galima ir pageidaujama atliliki didesniu žmonių skaičiumi.

Apie šias išdėstytyas grupes tegul sprendžia kiek vienas karininkas. Bet norėčiau manyti, kad kuri nors kuopa tvirtai prisilaikydama šių grupių ne blogai šaudys mūsų priešus.

VU BIBLIOTEKA

003 08121525 7

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS
LITERATŪROS SKYRIAUS LEIDINYS

Vokiečių rankinė
granata su kotelju

KAUNAS 1921 m.

1374643

Kaunas, Valstybės Spaustuvė.

Tiražas 1000 egz.

Vokiečių rankinė granata su koteliu.

Vokiečių rankinė granata su koteliu susideda iš šių dalių:

- 1) Storos skardos liemens A, trumpo kaklelio C, (Fig. 1).
- 2) Medinio kotelio B, kepuraitės D, (Fig. 1).
- 3) Vamzdelis F su uždegimo prietaisu (Fig. 4).
- 4) Uždegėjo (kapsiulio) E, (Fig. 2).

Granatos liemuo A pripiltas $\frac{1}{2}$ sv. perditu arba kita stipriai sprogstančia medžiaga.

Liemens gale trumpas kakliukas C, su įgraužomis viduje, kurių pagalba liemuo A sujungiamas su koteliu B.

Tame pačiame liemens gale yra skylė įstatyt uždegėjui (kapsiuliui).

Vienoj pusėj liemens yra kabliukas pakabinti granatai prie diržo.

Granatos kotelis B medinis su uždėtais ant galų geležiniais žiedais, su įgraužomis su jungti koteliniui B su liemeniu A ir kepuraite D.

Kotolio viduje išilgai yra skylė 15 mil. storumo, kurioj patalpintas vamzdelis F (Fig. 4) su padegimo įtaisu.

Vamzdelis F (Fig. 4) metalinis, kurio viršutiniame gale įtaisyta dar vienas mažas vamzdelis G, kurio pusė matoma ir turi 10 mil. ilgumo ir 7 mil. storumo; matomas vamzdelio galas reikalingas išstatyti uždegėjo (kapsiulio) galui.

Apatiniame vamzdelio gale yra viela, prie kurios galo pririšta virvutė S, kurios gale patogesniams ištraukimui pririštas medžio kamuolėlis.

Vamzdely yra uždegamoji medžiaga ir detonatorius Z (Fig. 5); detonatorius yra prirenigiamas iš smulkesnio arba trinto parako; per vidurių detonatoriaus yra saletruotas siūlelis (knatas) V, toliau mažas vamzdelis su skyle dugne, o dugnas aplietas viduje fosforo ir sieros mase I.

Vielos N galas jeinantis į detonatorių suvingiuotas šriubelio pavyzdžiu; vielos viduryje stipriai prikerptas mažas kamuolėlis, reikalingas ištrauktį kamšteliui saugojančiam uždegamają medžiagą nuo drėgnumo; antrame vielos

gale pririšta virvelė, kurios gale yra medžio kamuolėlis patogiau traukti.

Traukiant virvelę S, vielos N suvingiuotas galas išsišesia, išsišesdamas užgauna užlietą vamzdelio dugne fostoro mase, kuri nuo to užsidega ir padega detonatorių, pastarasai gi degdamas 5 sekundas uždega uždegėją, nuo ko granata tuoju sprogsta.

Iš viso nuo ištraukimo virvelės iki sprogimo granata dega $5\frac{1}{2}$ sekundų.

Uždegėjas (kapsulis) tai yra misinginis vamzdelis turintis plonas sieneles, vienas uždegėjo galas atdaras, pro kurį matyti sprogstamoji medžiaga; uždegėjas turi 45 mil. ilgio ir 6 mil. storumo, pripiltas $2\frac{1}{2}$ gr. sprogstamosios medžiagos, arba perkūno sidabro. Trys dalys uždegėjo tuščios.

Kiauruojū galu visados reikia įstatyti kotelin.

Kovon einant uždegėjas turi būti granatoje.

Norint įdėti uždegėją granaton, išémus iš dėžutės, reikia apžiūrėti jį, kad nebūtų užsimšęs, nuo ko granata gali nesprogli: užsimšusį uždegėją reikia atsargiai išvalyti, tuščiuoju galu atkreipus žemyn ir padaužius į delną, arba kitą kokį minkštą daiktą; dar galima atsargiai šiaudu išvalyti, tik jokiui būdu neliesisti sprogstamosios medžiagos. Norint įdėti uždegėją į granatą, reikia pirmiau išsukti iš liemens kotelį ir tuščiuoju galu uždegėją at-

sargiai įstatyti vamzdelin kotelioje (atžagariai įdėjus uždegėją granata nesprogs, nes detonatorius nepadegs kapsulio). Įdėjus uždegėją, užsukti liemenį ant kotelio ir tada granata bus jau užtaisyta; tuomet su granata reikia labai atsargiai elgtis, nes nuo stipresnio sutrenkimo gali sprogti. Šiaip netrankant granata nepavojinga.

Granata nešiojama pakabinta ant diržo kableliu pritaisytu prie liemens; reikalui ar pavojui atsitikus, granata nuimama. Laikant granatą už kotelio dešinę rankoj, kairiaja ranka atsukama kepuraitė D. (Kepuraitė atsisuka labai lengvai). Kepuraitę laikyti prie savęs, nes nemestą granatą reikia vėl užsukti.

Metant granatą reikia laikyti dešinę rankoj ir kabliuku viršun, nes kabliukas gali užsikabinti už rūbų ir k.

Mesta granata kareivių būrin gali užmušti iki 7 ir daugiau žmonių. Sprogimas jos pavojingas iki 50 metrų atstу. Prie meilimo granatos arčiau 50 metrų, išvengti sužeidimui, reikia gulti ant žemės.

L a i k y m a s .

Vokiečiu rankinės granatos su koteliais paprastai laikomos medinėse dėžėse po 25 kiekvienoj; dėžė viduje išklota vailoku, arba

Rankine Granata su koteliu. (Vokiečių)

Fig. 1

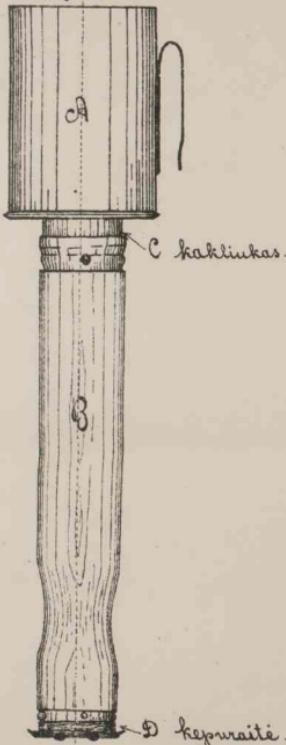

Fig. 2

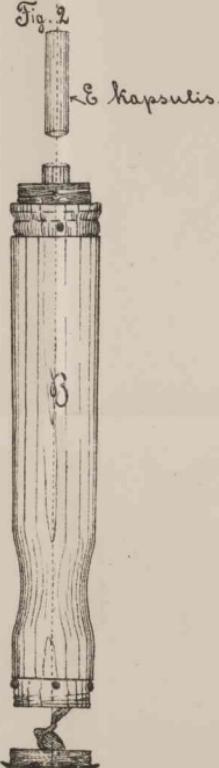

Fig. 3

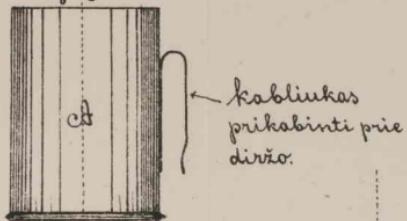

Fig. 4

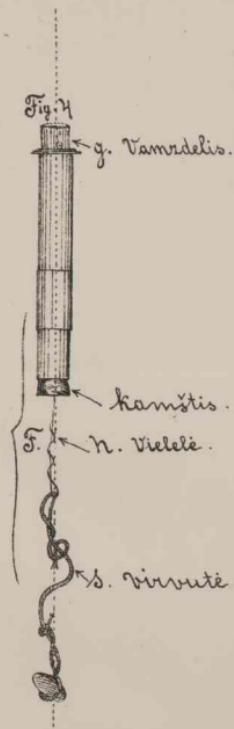
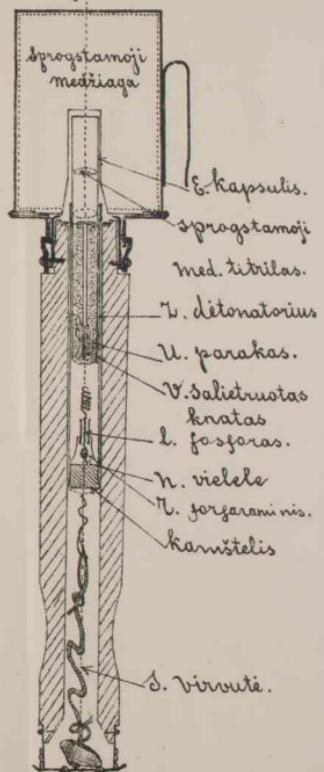
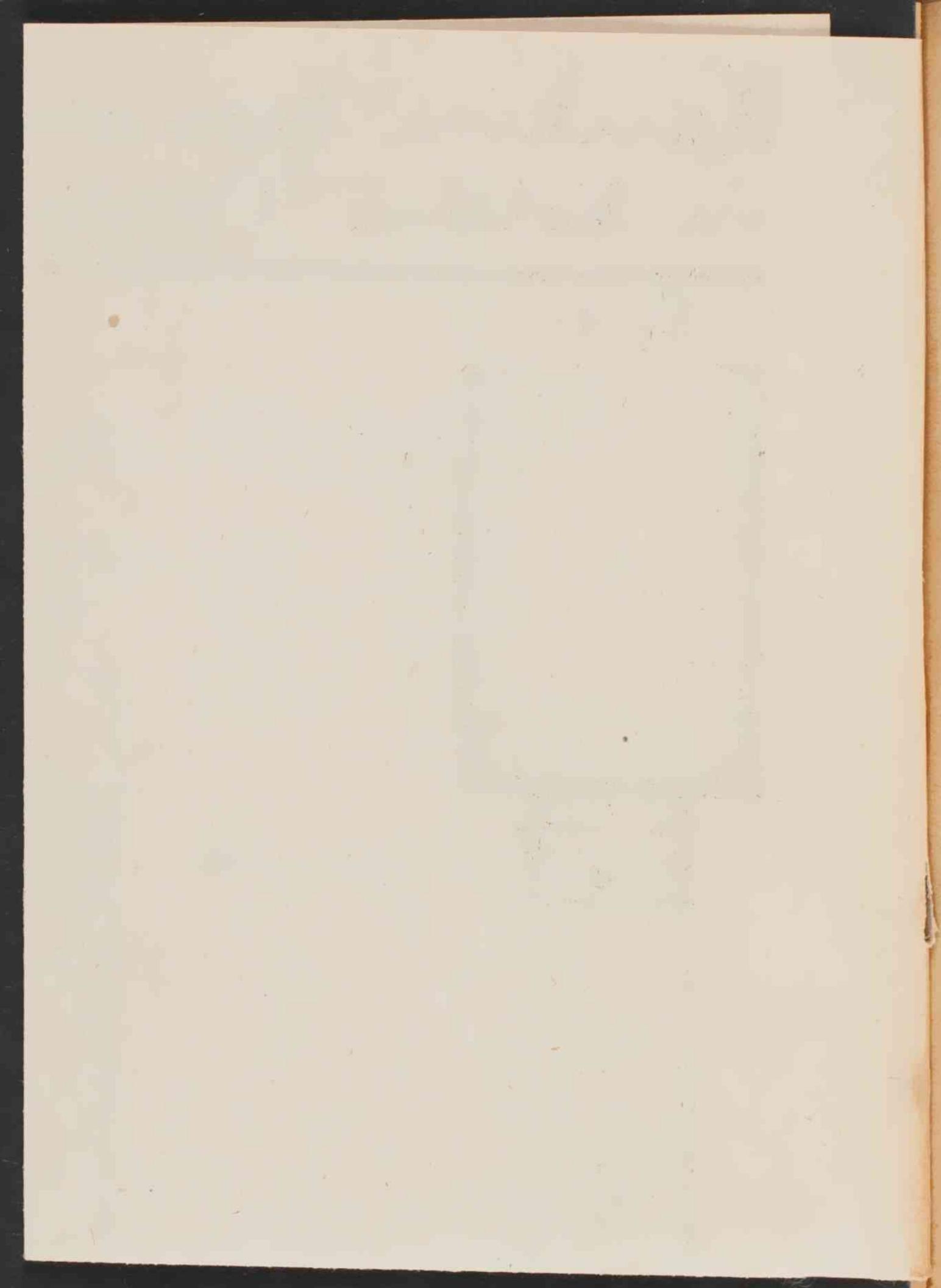

Fig. 5

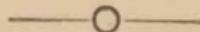

kartonu. Granatos laikomos susuktos su kote-
liais tik be uždegėjų.

Uždegėjai laikomi atskirai toj pačioj dėžėj, kur granatos, tik dviejose dėžutėse: vienoj 12 — kitoj 13; tiedvi dėžutė iškloti plonu ir minkštu vailoku, ir abi įdėti didesnėn dėžutėn, o ši pastaroji — kampe didelės granatų dėžės.

Granatos privalo būti laikomos sausoje
vietoje.

VU BIBLIOTEKA

003 08121526 4

Vyriausiojo Štabo viršininko
patvirtinta.

TAISYKLĖS

šautuvams valyti, jiemis prižiūrėti ir laikyti.

Šaudymo Statuto I. dalies B.
1925. metų leid. papildymas.

VYR. ŠT. KARO MOKSLO VALDYBOS LEIDINYS

KAUNAS ————— Valstybės Spaustuvė. ————— 1926. m.

400 eg

Išleista 400 e g z.

Taisyklės šautuvams valyti, jiems prižiūrėti ir laikyti.

Šaudymo Statuto I. dalies B. 1925. metų leid. papildymas.

Bendri dėsniai.

1. Norint, kad šautuvus valydamai kareivai griežtai laikytuši žemiau nurodytų taisyklių, reikia iš pradžios išaiškinti jiems šias šautuvų suteršimo priežastis ir būdus:

Sautuvo suteršimai gali būti:

a) Vidurinis suteršimas pareina nuo parako dujų arba kitų žalingų medžiagų įsiskverbimo į plieno akelettes; tos medžiagos pradeda ardyti vamzdžio kiaurymės sieneles.

b) Viršutinis suteršimas susidaro iš kietųjų parako ir kapsulės perkunsidabrio degimo liekanų, kurios nusėda ant vamzdžio kiaurymės sienelių.

c) Metalinis suteršimas, arba vamzdžio išnikeliamimas, pareina nuo kulipkos kiautelio dalelių sustojimo vamzdžio kiaurymėj del trynimosi. Šitas suteršimas pasireiškia balkšvų dryželių pavidaile ant įgrąžų laukelių arba metaliniu šiurkštumu ant įgrąžų dugnelių. Nuo metalinio suteršimo šautuvas blogai muša.

2. Jei šautuvas blogai muša, ir negalima rasti sargo arba taikiklio trūkumų, tai reikia manyti, kad vamzdžio kiaurymė yra išnikeliuota; šautuvą reikia ištirti, išnikeliaivimą rasti ir jį pašalinti.

Bet kokie bandymai išnikeliaivimui pašalinti kareiviams griežtai draudžiami. Šautuvą reikia siusti ginklų meisteriui.

3. Karštas vanduo yra geriausia priemonė viduriui suteršimui pašalinti. Jo veikimas padeda atidaryti (atidengti) plieno akelytes ir pašalinti žalingą medžiagą.

Pats vanduo iš vamzdžio kiaurymės šalinamas ant valymo virvutės apvyniotu medvilniniu skudurėliu.

4. Viršutinį šautuvo suteršimą galima lengvai pašalinti medvilniniu skudurėliu, jei valyti pradėsime tučtuoju po šaudymo, kada vamzdis yra dar šiltas.

5. Jei del bet kokios priežasties vidurinio ir viršutinio suteršimo negalima pašalinti tuoju po šaudymo, tai jie vamzdyje sukietėja, ir vamzdis gali surūdyti. Norint to išvengti, reikia tuoju po šaudymo gerai patepti vamzdžio kiaurymę. Tepalas neleidžia oro drėgmei nusesti ant vamzdžio kiaurymės sienelių ir saugo jas nuo rūdžių.

6. Rūdys dažniausia pasidaro ten, kur paviršius yra šiurkštus; todel tą vamzdį, kuris buvo jau surūdijęs ir paskui išvalytas, reikia labiau žiūrėti, negu tą, kuris nebuvo surūdijęs.

7. Vamzdžio kiaurymės sienelių rūdims pašalinti, viršininkui leidžiant, galima vartoti vielos tinklelių.

8. Šautuvus visada reikia laikyti gerai pateptus. Šautuvai turi būti švarūs:

a) prieš pat šaudymą;

b) šautuvus žiūrint, kada bus įsakyta juos išvalyti, bet tada reikia žiūrėti šiltuose bustuose.

Valymo medžiaga.

9. Valymo virvutė. Viename jos gale yra trys kilpos: pirmoji — vielos tinkleliui, antroji — medvilniniui skudurėliui ir trečioji (pačiam gale) — virvutei iš vamzdžio kiaurymės ištraukti, jei ji tenai ištrigta. Kitame gale yra varinis antgalis, kad valant lengviau būtų kišti virvutę pro vamzdžio kiaurymę.

10. Valymo virvutę visada reikia verti į vamzdžio kiaurymę nuo drūtgalio į laibgalį.

11. Jei virvutė įstringa vamzdžio kiaurymėj, tai kareiviams draudžiama daryti bet kokių bandymų ją išstraukti. Sautuvą reikia atiduoti ginklų meisteriui.

12. Valant visada reikia traukti virvutę vamzdžio ašies krytimi ir netrinti kiaurymės laibgalio sienelių. Šitas trynimas gali nudilinti išgrąžas, ir nuo to šautuvas pradeda netaikliai mušti.

13. Valant šautuvą, kareiviams griežtai draudžiama kabinti virvutę vienu galu (kilpa) ant vinių, kabliukų ir t. t. ir valyti šautuvą traukiant jį pirmyn ir atgal virvute. Reikia traukti pačią virvutę ir tik vienu kartu per visą vamzdžio ilgį, paskui reikia ją iverti į kiaurymę dar kartą ir t. t. kol vamzdis bus galutinai išvalytas.

14. Baigus šautuvą valyti, virvutę dedama į buožes lizdą. Tam reikalui virvutė yra susukama tokiu būdu:

a) Virvutė imama kairės rankos nykščiu ir smilium pirštu taip, kad jos galo kilpa būtų iš viršiaus.

b) Šitas galas lenkiamas vieną kartą taip, kad jo sulenkta dalis būtų apie 8—10 cm. ilgio.

c) Toliau virvutė vyniojama aplink sulenktaą dalį.

d) Kai visa virvutė bus suvyniota, galas su antgaliu turi pasilikti maždaug 15—20 cm. ilgio; paskui antgalis iškišamas pro pasidariusia kilpą.

e) Idėti antgalį į jo buožes lizdą ir paskui dėti ir suvyniotą virvutę; jei virvutė sunkiau eina, reikia pastumti ją valymo pagaliuku. Uždaryti buožės lizdą viršeliu.

15. Tepalas turi būti švarus, skystas, be rūkštis. Tepala šautuvams valyti visada išduoda kuopos ginklininkas. Jis laikomas žalvario tepalinėj, kuriai yra atskiras lizdas šautuvo buožėj.

Visokių kitų rūsių tepalus vartoti draudžiama.

16. Pakulos turi būti švarios, minkštос, sausos, be smėlio, dulkių ir kitų medžiagų, kurios gali sugadinti vamzdžio kiaurymės sieneles.

17. Medvilniiniai skudurai vartojami tik švarūs ir sausi; jų dydis turi būti 10 cm. × 5 cm.

Šautuvui tepti skudurėliai vartojami mažesni. Skudu rėlis vienu galu įveriamas į vidurinę valymo virvutęs kilpą ir aplink ją gerai apvyniojamas. Jei tepti imsime per dideliu skudurėliu, tai tepalas bus iš skudurėlio išspaudžiamas ir nepasieks vamzdžio kiaurymės. Tepalą reikia gerai įtrinti pirštu į skudurėli.

18. *V a l y m o p a g a l i u k a s* vartojamas šovinio lizdui ir uoksui valyti. Jis daromas iš sauso medžio maždaug 30 cm. ilgio; viename gale yra ąsa skudurėliui įverti; kitas jo galas patogumui daromas kvadratinis (jį lengviau laikyti rankose ir sukioti).

Valant reikia žiūrėti, kad skudurėlis būtų gerai apvyniotas aplink pagaliuką. Pagaliukas su apvyniotu skudurėliu įkišamas į šovinio lizdą ir keletą kartų pasukamas aplink jo ašį. Šitą veiksmą reikia kartoti iki galutinai išsivalys šovinio lizdas. Pagaliuku valomas dar uoktas ir sandėlio dėžutė.

19. *V i e l o s t i n k l e l i u* galima valyti tik karo metu arba viršininkų įsakymu. Taikos metu jis visada turi būti nuo virvutės nuimtas ir pateptas laikomas pas kuopos ginklininką.

Taikos metu jis vartojamas kietoms parako liekanoms ir rūdims pašalinti, ir tik karininkams žiūrint.

Vartojant tinklelj, reikia jį užmauti ant virvutės; tam tikslui vienu galu jis įstatomas į pirmąjį virvutęs kilpą iki jo vidurio ir paskui kiekvienas galas vyniojamas aplink virvutęs kilpą taip, kad jis pasidarytų raidės S pavidalo (vienas galas vyniojamas į vieną pusę, kitas — į kitą).

Šautuvo valymas.

20. Valymas gali būti: a) kasdieninis, b) prieš šaudymą ir c) po šaudymo.

21. Prieš valymą reikia iš šautuvo išimti: spyną, padedamajį įtaisą ir diržą, ir padėti juos švarioj vietoj ant skudurėlio.

22. Spynai išimti reikia:

- a) Atidaryti spyną ir traukti ją atgal iki galo.
- b) Kairės rankos nykščiu atitraukti už iškišulio stabdyklį į kairę ir, laikant ji, dešine ranka išimti spyną.

23. Spynai įdėti reikia:

- a) Patikrinti, ar spynos numeris atatinka šautuvo numerij.
- b) Idėti spyną į jos lizdą taip, kad spynos trauktukas būtų iš dešinės, ir spynos sparneliai įėtų į jų išdrožas.
- c) Stumiant dešinės rankos delnu spyną į priekį, apgalėti stabdiklio spyruoklio priešumą, ir pastumti spyną į priekį iki jos gaidukas atsirems į nuleidžiamojo itaiso svirtį.
- d) Paspausti dešinės rankos smilium pirštu nuleidžiamajį kabliuką, ir tuo pat laiku tos pačios rankos nykščiu pastumti spyną į priekį iki galo.
- e) Dešinės rankos delnu pasukti spynos rankeną į dešinę ir galutinai uždaryti spyną.
- f) Atitraukti saugiklio galvelę atgal.

Kasdieninis valymas.

24. Šautuvo paviršius lengvai nutrinamas pateptu skuduréliu; tuo būdu pašalinamos dulkės ir nešvarumai. Visos skylės, išpiovos, išdrožos ir t. t. turi būti apžiūrėtos ir, reikalui esant, išvalytos; ypač reikia kreipti dėmesį į skylutę dujoms išeiti.

Visas trinamasių dalis reikia patepti. Vamzdžio kiaurymė nutrinama sausu skuduréliu ir vėl ištepama.

Valymas prieš šaudymą.

25. Tepalas iš vamzdžio kiaurymės turi būti sausu skuduréliu pašalintas, o veikiančios dalys nutrinamos pateptu skuduréliu.

Šovinių, sandėlio ir šovinio lizdo nieku būdu negalima tepti, nors tepalas ir palengvina tūtelį išmetimą. Prieš šaudymą šovinio lizdą ir sandėlį reikia nutrinti sausu skudurėliu. Jei šoviniai buvo vartojami ir neįpakuoti, tai nuo jų taip pat reikia nutrinti dulkes sausu skudurėliu.

Valymas po šaudymo.

26. • Valant šautuvą po šaudymo reikia:

- a) Iš vamzdžio kiaurymės pakulomis pašalinti viršutinį suteršimą ir tepalą, jei šautuvas buvo po šaudymo pateptas.
- b) Išvalyti vamzdžio kiaurymę pateptomis pakulomis nuo viršutinių ir vidurinių suteršimų¹⁾.
- c) Išvalyti medvilniniu skudurėliu visiškai švariai vamzdžio kiaurymę, ir tik paskiau pradėti valyti kitas šautuvo dalis.
- d) Šovinio lizdas ir uoktas valomi pagaliuku su skudurėliu.
- e) Ypatingo dėmesio reikia valant spynos paviršių²⁾.
- f) Jei šaudant durtuvas buvo užmautas, tai jį reikia gerai nuvalyti ir patepti, ir tik po to jį galima dėti į makštis.
- g) Kai visos šautuvo dalys išvalytos ir pateptos, reikia apžiūrėti vamzdžio kiaurymę ir ją ištepti.

27. Jei buvo šaudoma trys ir daugiau dienų paeiliui, tai reikia ypatingo dėmesio kreipti į vamzdžio kiaurymę.

¹⁾ Jeigu sunku vamzdžio kiaurymę pakulomis (daug kietų liekanų) išvalyti, tai reikia pilti maždaug 2—3 litrus karšto vandens pro vamzdžio kiaurymę nuo kulipkos lizdo su tam tikru piltuveliu.

²⁾ Valymui spyną gali narstyti ir išvalius sudėti tik skyrininkas (puskarininkis). Kareiviniui spyną narstyti draudžiama.

28. Per manevrus valymui galima vartoti vielos tinklelių, bet tik bataliono vadui leidus.

29. Ypatingai reikia žiūrėti į tai, kad neatsirastų rusvų dėmių. Rusvos dėmės rodo, kad poliruotas paviršius pradėjo gesti ir greit gali pasirodyti rūdys. Tokius šautuvus reikia pažymeti ir atskirai prižiūrėti.

Valymas po šaudymo manevriniais šoviniais.

30. Šaudant manevriniais šoviniais vidurinio suteršimo nėra, nes manevrinis šovinys neturi kulipkos ir todel nėra tarp kulipkos ir vamzdžio kiaurymės sienelių trinties, kuri suteršia vidurį. Bet viršus susiteršia visada daugiau, negu šaudant kovos šoviniais todel, kad be kulipkos nėra kas galėtų pašalinti iš vamzdžio kiaurymės pirmutinio šūvio suteršimą. Kiaurymėje pasilieka daug parako, kartono arba medinių kulipkų liekanų.

Šaudoma dažniausiai ilgesnį laiką ir ne visada galima tuoju po šaudymo šautuvą išvalyti; viršutinis suteršimas lengviau kietėja, o todel po tokio šaudymo reikia labai gerai išvalyti.

31. Jei po šaudymo manevriniais šoviniais reikia šaudyti kaunamaisiais, tai prieš tai reikia šautuvą gerai išvalyti.

32. Po šaudymo žyminčiais trajektoriją šoviniais šautuvą valyti tokiu pat būdu, kaip ir po kovos šaudymo.

Mokomųjų šautuvų valymas.

33. Norint apsaugoti mokomojo šautuvo vamzdį nuo susinešiojimo ir išlaikyti šautuvo taiklumą, kurie yra reikalingi kiekvienam mokomajam šautuvui, reikia valyti šiuo būdu:

a) Šautuvas valomas grūstuvu su šepeteliu ir valikliu.

b) Grūstuvą visada reikia kišti į vamzdžio kiaurymę nuo uokso, kad nesugadinus laibgalio igrąžų nuo grūstuvyo trynimo.

c) Vamzdis valomas po kiekvienų 60 šuvių.

34. Vamzdžio valymo pradžioj reikia grūstuvą su šepeteliu pertraukti vamzdžio kiauryme 5—6 kartus pirmyn ir atgal; toliau pakeisti šepetelių valikliu su medvilniniu skuduréliu ir valyti tuo pat būdu šautuvą iki galo, kol skudurėlis liks švarus. (Skudurėlių reikia keisti, jei jis išeina iš vamzdžio nešvarus). Baigus vamzdį valyti, reikia vamzdžio kiaurymę patepti.

35. Pradedant šaudyti iš mokomojo šautuvo, visų pirma reikia iš vamzdžio kiaurymės išvalyti tepalą grūstuvu su sausu skuduréliu.

36. Šepetėlis ir valiklis turi būti švarūs; norint juos apsaugoti nuo dulkių ir smėlio, rekomenduojama juos laikyti suvyniotus į skudurėlių.

37. Po valymo šepetelių reikia gerai numazgoti švarių žibalų.

38. Vartoti vielinį šepetelių neleidžiama; šepetėlis turi būti iš kiętų šerių.

Bendri nurodymai šautuvams valyti.

39. Su ypatinga atidžia reikia valyti spynos paviršių. Skylutės, ištrauktuko kablelis, kairio sparnelio karpa, trauktuko barzdelė ir išdroža turi būti visada gerai žiūrimi ir valomi.

Reikia žiūrėti, kad nebūtų suteršimo spynos rankenos saugiklio kaištelio lizde, gaiduko keteros išpiovoj ir skilutėse dujoms išeiti, o taip pat ir gaiduko keteros saugiklio stumtuko lizde. Išvalytą spyną reikia patepti išteptu skudurėliu.

40. Šovinio lizdą reikia valyti; su atidžia ypač reikia žiūrėti, kad būtų švarūs trauktuko danties lizdas, išdroža, kuria šliaužia spynos stiebielio kairio sparnelio

galas, ir žiediškos išdrožos, kuriose šliaužia spynos sparneliai.

41. Iš visų uokso išdrožų, išpiovų, skylučių, ypač dujoms išeiti, suteršimas turi buti gerai šalinamas.

Ypatingai reikia žiūrėti, kad uokso priešakinis lizdas, į kuri jeiną spynos stibelio galas su sparneliais, neturėtų smėlio ir kitų suteršimų, kurie sunkina laisvą spynos judesį ir sukimąsi.

Tas labai svarbu šaudant su optišku taikikliu, nes šaulys gali manyti, kad spyna negali laisvai slankioti del optisko taikiklio spaudymo, o iš tikrųjų tai pareina nuo blogo šautuvo valymo.

42. Laukinis šautuvo paviršius valomas pateptu skuduréliu. Valant reikia pašalinti suteršimą iš visų skylučių, ypač taikiklio tiltelio, sargo pamato ir iškarpu užtaisant apkabai su šoviniais įstatyti.

Reikiai žiūrėti, kad nebūtų smėlio ir suteršimo spynos rankenos lizde.

43. Pabaigus šautuvą valyti, reikia įpilti 2-3 tepalo lašus į stabdiklio dančio langelį, stabdiklio plunksnos iškarpa (atitraukus stabdiklį už jo iškišulio į kairę) ir į saugiklio lizdą.

44. Paduodamasis įtaisas valomas išteptu skuduréliu; pats sandėlis valomas pagaliuku su skuduréliu. Reikia žiūrėti, kad sandėlio dugnelio sagutė gerai veiktu.

Šautuvo saugojimas nuo dujų.

45. Jei šautuvus ir kovos reikmenes palietė garstyčių dujos, tai jiems valyti reikia vartoti chloro kalkes.

Visų pirma šautuvas turi būti iš viršaus kuo gerausiai išvalytas nuo visokių suteršimų; paskui šautuvą reikia nutrinti pašlapintu į silpną chloro kalkių skystimą skuduréliu per 15 — 20 min., toliau šautuvą reikia numazgoti švariame vandeny, nutrinti švarių sausų skuduréliu ir patepti.

46. Dalis, kurių negalima tokiu būdu valyti (spryruoklių), reikia sutepti chloro kalkių pasta ir po 15 — 20 min. numazgoti švariui vandeniu, nutrinti sausu skudurėliu ir patepti.

47. Visas dalis, kurias chloro kalkės gali sugadinti (taikiklio žymeklis ir panaš.) reikia valyti trinant švariui skudurėliu.

48. Visus skudurus po valymo reikia sunaikinti, geriausia jus užkasti; bet nieku būdu jų negalima deginti ore, nes nuo jų degimo pasidaro nuodingos dujos.

49. Žmonės, kurie yra paskirti šautuvus valyti, turi turėti dujokaukes ir gumines pirštines.

50. Yra dujų, kurios éda metalus. Šių dujų veikimo dydis pareina nuo metalinio paviršiaus švarumo: juo šis paviršius yra švaresnis, juo dujos daugiau veikia. Todel norint nuo tokių dujų šautuvus apsaugoti, reikia juos gerai patepti, nes tepalas neprileidžia dujų prie metalo paviršiaus.

51. Norint šautuvus apsaugoti nuo tokių ir kitų dujų veikimo, reikia laikytis šių taisyklių:

a) Šautuvai turi būti gerai patepti.

b) Po dujų atakos juos reikia išvalyti ir patepti. Jei veiké édamosios dujos, tai šautuvus reikia išnarstyti iki smulkmenų ir kuo greičiausiai nuplauti karštu vandeniu su soda.

c) Šovinius dujos visada labai sugadina, todel reikia imtis ypatingų priemonių jiems nuo dujų veikimo saugoti; šovinius reikia laikyti uždengtose cinko dėžėse ir išimti tik reikalui esant; per kautynes apkasuose šovinius reikia laikyti šovinių lizduose, uždengus šlapia drobę.

52. Per dujų ataką dalis turi retai šaudyti iš šautuvų, o iš kulkosvaidžių su mažomis pertraukomis šaudyti trumpa automatiška ugnimi; tuo būdu tikrinamas geras ginklų veikimas.

53. Jei del bet kokios priežasties dalis negali šaudyti (pav., rezervai), tai šautuvų uoksus ir kulkosvaidžių dėžes reikia apvynioti pateptu skuduru, o žmonės turi mėginti šautuvų spynas ir kulkosvaidžių mechanizmus.

54. Po dujų atakos šautuvus reikia kuo greičiausiai išvalyti, nes tepalas gali apsaugoti šautuvą (ypač jo smulkias dalis) nuo sugadininimo tik per 12 valandų. Šiam laikui praėjus, būtinai reikia šautuvus išvalyti.

Bendri nurodymai šautuvams laikyti.

55. Laikant šautuvą, taikiklis ir jo žimeklis visada turi būti nuleisti.

56. Spynos spyruoklís visada turi būti paleistas (nesuspaustas); gaiduko padėtis rodo ar spyruoklis yra suspaustas, ar paleistas. Jei šautuvas turi būti laikomas užtaisytas, tai tik tada spynos spyruoklis gali būti suspaustas (šautuvas atlaužtas), bet tokiais atvejais visada turi būti atlaužtas saugiklis.

57. Paduodamojo įtaiso niekada negalima iš sandėlio imti (tik valant). Kad nenusilpnėtų paduodamoji plunksna, sandėlis visada turi būti tuščias. Šoviniai dedami į sandėlį tik užtaisant šautuvą prieš patį šaudymą. Reikia žiūrėti, kad kareiviai nelaikytų sandėly mokomujų šovinių.

58. Jei paduodamojo įtaiso plunksna negerai paduoda šovinius į uoksą, reikia dešinės rankos delnu pamušti į sandėlio dugną, ir tuo būdu išjūdinti iš vietas šovinius. Jei ir po to spyruoklis neveikia, reikia šautuvą ištaisyti, ištirti sandėlį ir paduodamają plunksną ir, reikalui esant, juos išvalyti. Jei ir toliau spyruoklis neveikia, šautuvas duodamas ginklų meisteriui pataisyti.

59. Šautuvo spynos niekada negalima pakeisti kito šautovo spyna, nes kiekviena spyna yra su atydžia taikoma kiekvienam šautuvui atskirai. Spynos dalys, kurios laiko parako dujų jėgą, kiekviename šautuve turi tam tikrą skirtingą padėtį. Numeris, kuris yra spy-

nos rankenoj, turi visada atatikti šautuvo numerj. Jei paimsimė kito šautuvo spyną, tai šautuvas gali pradėti netaikliai mušti.

60. Kareiviams leistina narstyti šautuvą tik tiek, kiek yra nurodyta statute šautuvui valyti. Narstyti visas kitas šautuvo dalis, nors jos būtų laisvos arba rintémis sujungtos, kareiviams g r i e ž t a i d r a u-džia m a.

Šautuvo priežiūra

61. Kiekvienas kuopos karininkas ir vienas puskarininkis turi būti gerai susipažinę su šautuvų priežiūros ir laikymo taisykliemis.

62. Pulkų vadai turi pasirūpinti, kad kas metai prie pulko ginklų dirbtuvii būtų steigiami kursai tokiemis puskarininkiams ruošti.

Kursuose mokslas tēsiasi vieną savaitę.

63. I kursų programą, be šautuvų priežiūros ir laikymo taisyklių, reikia įtrauktii pašalinimą mažesnių šautuvų kliūčių, kurios gali atsitiktii šaudant. Šios kliūtys taisomos paprastesniais įrankiais.

64. K i a u r y m ē s p r i e ž i ū r a. Kiaurymė gali būti šiaip sugadinta: suteršta, išnikeliuota, surudijusi, išpūsta, išdegusi I. II. ir III.; įgražų laukai išdilę, išbraižyta. I. išdegimas yra tada, kai įgražų pradžioj pasidaro dūminas (miglinas, matinis) išdegimo žiedas; II. — kai šis žiedas išplinta į priekį ir pasirodo jau įgražų laukų išnešiojimas; III. — kai įgražų laukai prasideda teptis (dažytis) per 2 — 3 kulipkų ilgį nuo savo pradžios. Šautuvai su III. išdegimu nebetinka vartoti.

Šautuvų žiūrėtojas turi mokėti atskirti kiekvieną šautuvo sugadinimą, ir tam tikslui turi vartoti tam tikrą šautuvo kiaurymei apžiūrėti veidrodėlij,

65. S a r g o p r i e ž i ū r a. Reikia žiūrėti, kad sargo pamatas nebūtų numuštas į šoną, sargo viršūnė

nedeformuota ir sargo žiedas tvirtai laikytusi ant vamzdžio.

66. **Taikiklio priežiūra.** Reikia žiūrėti, kad taikiklio rėmeliai tvirtai laikytusi savo vietoj, jei nėra iškreipti; kad taikiklio žymeklis laisvai ir lengvai slankiotų išilgai rėmelių, kad rėmelių plunksna nebūtų nusilpusi ir tvirtai juos laikytų reikiamaoj padėty, kad taikiklio rėmelių rintė nebūtų nulaužta ir gerai laikytusi savo vietoj.

67. **Paduodamojo įtaiso priežiūra.** Reikia patikrinti, ar paduodamoji plunksna nenusilpusi ir gerai paduoda šovinius į uoksa, ar paduodamoji lentelė laisvai pakyla ir nusileidžia.

68. **Spynos priežiūra.** Reikia pačiurinti, kad spynos numeris atatiktų šautuvo numerį, kad skiltuvas nebūtų perdaug įsuktas į gaiduką; kad skiltuvo snapiukas nebūtų nudilęs ir neišlištų iš spynos stiebelio kai spyna atitraukta; kad spyna laisvai slankiotų ir suktuosi; kad skiltuvo iškišuliai, kurie jungia jį su gaiduku, būtų geri ir nenutepti; kad trauktuko kabliukas būtų geras; kad spynos paviršius būtų visai gludus ir neturėtų metalo iplėsimų ir išmušimų, kurie gali pasidaryti uždarant spyną ir tuo laiku spaudžiant nuleidžiamąjį kabliuką.

69. **Spynos spyruoklio priežiūra.** Reikia patikrinti, kad ji nebūtų nusilpusi ir skiltuvas turėtų pakankamai jėgos kapsulei išskelti. Tikrinti reikia su šatru šaudomuoju prietaisu ir žiūrēti, kiek skiltuvo snapiukas įsminga į kapsulę.

70. **Nuleidžiamojo įtaiso priežiūra.** Reikia žiūrėti, kad svirties dantis būtų geras ir gerai užsikabintų už gaiduko, kad svirties stiebelis būtų reikiama ilgio; kad nuleidžiamamojo kabliuko gubreliai ir galvelės dantis būtų geras ir galima būtų gerai atskirti du spaudimo momentus; kad gaidukas nusileistų lengvai ir nejučiom; kad spyruoklis nebūtų silpnas ir pakankamai stumtų (spaustų) svirtį.

71. Gaiduko priežiūra. Reikia žiūrėti, kad jis būtų tvirtai sujungtas su skiltuvu; kad jo dantis ir iškišulys būtų geras ir gerai užsikabintų už nuleidžiamosios svirties; kad jo ketera būtų gera ir lengvai įeitų į savo išpiovą.

72. Saugiklio priežiūra. Reikia patikrinti, kad jis gerai užsikabintų už spynos rankenos ir gaiduko keteros; kad spyruoklis nebūtų nusilpęs ir gerai stumtų kaištelių; kad stumtuko dantis nebūtų nudilęs.

73. Skiltuvo su gaiduku priežiūra. Reikia patikrinti, kad jie laisvai ir greit eitų į priekį, nuleidžiamajį kablelį paspaudus.

74. Išmetuko ir stabdiklio priežūra. Reikia patikrinti, kad išmetukas nebūtų perlaužtas, kad jo dantis būtų geras; kad stabdiklio plunksna nebūtų nusilpusi ir jos dantis perlaužtas.

75. Buožės priežiūra. Reikia patikrinti, kad buožė būtų sveika, neturėtų plysių ir spragų; kad nebūtų drėgmės po vamzdžio ir tenai neprasidečių puvinimas, kad visos jungiamosios rintės turėtų muveles.

76. Kasmet vieną kartą per metus bataliono vadai turi su ginklų meisteriu apžiūrėti visus savo bataliono šautuvus. Šiai apžiūrai šautuvus, bataliono vadui įsakius, ginklų meisteris gali visiškai išnarstyti. Būtinai reikia atskirti vamzdži nuo buožės.

VU BIBLIOTEKA

003 08121527 1

Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros Skyriaus
leidinys.

Vokiečių 98 m. šautuvas.

KAUNAS.

1919

10.000 agz.

1374695

Lietuvos Valstybės Spaustuvė.

Originale parašyta: Tvirtinu'
Krašto Apsaugos Ministerijos
Valdytojas Karininkas Merkis

Vokiečių 98 metų šautuvas.

I SKYRIUS.

98 m. šautuvo dalys.

§ 1. 98 metų yra šios šautuvo dalys:

- 1) Tūta.
- 2) Taikiklis ir sargas.
- 3) Užraktas.
- 4) Lovelis.
- 5) Apdanga.
- 6) Grustuvas.
- 7) Priedai.

Prie kiekvieno šautuvo priguli dar 98 m. durtuvas ir įrankiai.

1. Tūta.

§ 2. Tūta yra iš plieno, viduryj išgręžtu vamzdžiu. Tūtos viršus juodai ugnyje nudarytas. Viršutinė tūtos skylė vadinasi vamzdžio galas.

Tūton įdedamas šovinys šauti. Tūta duoda kulipkai lėkimo kryptį.

§ 3 Vamzdis skiriama į 2 dali: šovinio lizdas ir kulipkos kelias.

§ 4. Kad šautuvą užtaisius, šovinio lizdan dedama šovinys. Kad šovus, šovinys šovinio lizde įskeliamas.

§ 5. Išilga linė per vamzdžio vidurį vadinasi vamzdžio ašis. Vamzdžio sienos, kulipkos kelio dalyje, turi 4 įgrižas, kurios sukasi aplink vamzdžio ašies.

Igrižos padarytos, kad kulipka lekiant suktuosi aplink savo ašies ir tuo būdu igytų didesnio smarkumo.

2. Taikiklis ir sargas.

§ 6. Taikiklis ir sargas pritaisyti ant tūtos. Yra tai taikinimo prietaisai.

§ 7. Taikiklio dalys:

Taikiklio atspara.

» žymėklis.

» kamštēlis.

» rēmeliai.

§ 8. Ant taikiklio atsparos spaustukų pagalba slankiojamas žymėklis, kuris turi dvi rodikli. Rodiklės nustatomos ant brukšnelių, kurie randasi ant abiejų atsparos šoninių sienelių.

Drauge užpakalinis žymėklio kraštas statomas ant viršutinių atsparos sienos skaičių.

Rodiklės ir žymėklio krašto rodomi skaičiai atatinka vienie kitims.

§ 9. Taikiklio kamštēlis jungia rēmelius su atsparu.

§ 10. Viršutinis rēmelių užpakalinės sie-nelės kraštas vadinas i **k e t e r a**. Trikampis keteros įpovimas vadinas **m a m o n é l i s**.

§ 11. Taikiklis gali būti nustatomas ant:
400 metrų, kai žymėklis esti ligi galui
atitrauktas.

500 m.—rodiklė ant antro brukšnelio.
550 ir toliau po 50 metrų ligi 2000 m.
Iš 400 ant 500 metrų statoma be 50
metrų tarpo.

Visos šimtinės paženklintos skaičiai
ir brukšneliai. Pusšimtinės visai nepažen-
klintos.

§ 12. Sargas savo peteliais įtaisytas į
s a r g o p a m a t o išdrožą.

Ant sargo pamato ir ant petelių yra
brukšneliai. Kai brukšneliai sudaro vieną
tiesią linę, tai reiškia, kad sargas taisyklingai
įstatytas.

3. Užraktas.

§ 13. Užraktas uždaro tūtą, įveda šovinį
lizdan ir iškelia jį. Šovus ir užraktą atida-
rant jis veikia taip, kad ištraukia tūtelę ir ją
išmeta.

Užrakto dalys:

Uoksas su spynakabliu ir iš-
metuku.

Spyna.

Nuleidžiamasis įtaisas.

Sandėlis su paduodančiu įtasu.

a) Uoktas su spynakabliu ir
išmetuku.

§ 14. Uokse slankioja spyna.

Uokso dalys:

Kulipkos įvada.

Spynos liemens takelis.

Uodega.

§ 15. Kulipkos įvada jungia užraktą su
tūta. Kulipkos įvadoj yra įdubimai del spy-
nos sparnelių.

§ 16. Užpakalinė takelio dalis iš viršaus
uždengta. Ji vadinas: uokso tiltelis. Prie-
šakinėje tiltelio dalyje yra išpiova apkabai
įstatyti.

Tiltelio vidurio viršuje randasi vedam-
oji išdroža. Ta išdroža slankiojamas
spynos liemens vedamasis iškišulis. Kai-
rėje pusėj yra skylė spynakabliui ir išme-
tukui.

Liemens takelyje apačioj yra išdroža už-
pakaliniam liemens iškišuliui.

§ 17. Uodegoj yra išdroža gaiduko iš-
kišuliui. Ten pat yra dar skylė laikikliui.

§ 18. Spynakablis savo kabliu neleidžia
spynai, atgal betraukiant, išpulti. Spynakablio
šrubas laisvai jungia spynakabli ir išmetuką
su uoksu. Dviguba plunksna verčia būti
spynakabli su išmetuku skylėje.

Traukiant spyną atgal, tūtelė susiduoda į
išmetuką ir tuo būdu išmetukas išmeta tū-
telę laukan.

b) Spyna.

§ 19 Spynos dalys:

Liemuo,
dužiklis,
spiruoklis,
spynelė su užkaba ir užkabos
plunksna,
atsarga,
gaidukas,
trauktukas su žiedu.

§ 20 Liemens rankenos pagalba uždaroma tūta, kaip tik visi trys liemens iškišuliai patenka į savo išdrožas uokse.

Iš apačios, priešakinėj liemens dalyj yra dvi angis dujams nueiti.

§ 21 Dužiklis savo snapiuku įskelia pistorą. Dužiklis priešakyje turi tvirtą vainikėlį; jis įtaisytas, kad atsispirti dužiklio spiruokliui.

§ 22 Dužiklio spiruoklis veikia į dužiklį, smarkiai ji pirmyn spirdamas.

§ 23 Spynelėj yra įtaisyta atsarga ir užkaba su spiruokliu. Spynelė jungia visas kitas užpakalines spynos dalis su liemenimi.

Užkaba laiko tinkamoje vietoje spynele.

§ 24 Sparnelis, dešinėn ji pasukus, neleidžia užtaisytam šautuvui iššauti. Sparnelis, aukštyn pastatytas, leidžia išdėstyti spyną.

§ 25. Gaidukas jungia visas spynos dalis. Beto jis reikalingas spynai atlaušti.

§ 26. Trauktukas su kamuoju žiedu su jungtas su liemeniu. Trauktuko kabliukas,

stumiant spyną pirmyn, griebia šovinio bri-
leli ir šovus, užraktą atidarant jis ištraukia
tūtelę.

c) Nuleidžiamasis įtaisas.

§ 27. Nuleidžiamasis įtaisas laiko spyną
atlaužta; beto jis reikalingas dužikliui nuleisti.

Nuleidžiamojo įtaiso dalys:

Nuleidžiamoji šakelė.

Šuniukas.

Nuleidžiamoji plunksna.

§ 28. Šuniuko viršunė turi du iškišuliu.
Vienas iškišuliu, nuleidžiamajai plunksnai
spaudžiant, yra prie uokso sienos prispaus-
tas. Antras paliečia uokso sieną tik šuniu-
kui paspaudus.

d) Sandėlis su paduodančiu
ītaisu.

§ 29. Sandėlio dugnas jungiasi su
skliautu šuniukui sergēti. Skliauto prie-
šakyj yra kamšteliis su plunksna sandėlio
dugnui laikyti.

§ 30. Sandėlyje yra paduodantis
ītaisas. Įtaiso dalys:

lentelė,

lentelės plunksna,

sandėlio dugnas.

§ 31. Lentelė, plunksna iš apačios
spaudžiamą, paduoda šovinius iš sandėlio
i viršų. Šoviniai viduryj guli šalimais ir
vienas ant kito.

4 Lovelis.

§ 32. Lovelis jungia visas šautuvo dalis
vienon vieton, leidžia vartoti šautuvą ir
drauge su apdanga sergti tūta.

§ 33. Lovelio dalys:

b u o ž é,
b u o ž é s k a k l e l i s ,
i l g o j i d a l i s ,

§ 34. B u o ž é reikalinga taikant šautuvą
i petj atremti. Patogesniams šautuvams laikymui buožėje yra kaklelis ir pagurklis.

5 A p d a n g a .

§ 35. Apdanga pritaisyta prešakyje tai-kiklio ant tūtos. Apdanga reikalinga, kad patogiau šautuvu naudotis, ypač tūtai nuo šaudymo įkaitus.

6 G r u s t u v a s .

§ 36. Statant šautuvus gubomis, jie atremiami grustuvais. Be to grustuvu išstumiamama tūtelė, jei trauktukas jos neužkabina. Lauke grustuvas vartojamas šautuvui valyti.

Priešakinis grustuvo galas turi g a l - v e l ė, užpakalinis gi baigiasi gražtva, kuri įsukama į g r u s t u v o l i z d a . Galve'lėje yra gražtovos keliems grustuvams vienon vieton sujungti (šautuvui valyti) ir skylė pakuloms įdėti.

7. P r i e d a i

§ 37. I šautuvo priedus priklauso:

Viršutinis žiedas su kabliu
diržui.
durtuvo laikiklis.
dvi žiedų plunksni;
apatinis žiedas su kilpa diržui;
grustuvo lizdas;
šrubo lizdas su straige;

jungiamasis ir laikomasis šrubas;
uodegos šrubas su tūtele ir
laikomuoju šruba;

spaustuko petelis su 2 šrubais;
anspaudaritulėlis su 2 šrubais;
buožės padas su 2 šrubais

§ 38 Antspaudo ritulelis įtaisytas, kad
ten kariuomenės dalį ir Nr. pažymėjus

Irankiai

§ 39 Prie įrankių priguli: diržas su saga
ir dviem kilpom.

§ 40. Vamzdžio kepuraitė apsaugo
vamzdį ir sargą, begindama jį nuo nešvaru-
mo ir oro įtekėmės.

II SKYRIUS.

Spynos dalių veikimas.

a) Šautuvas gaiduką nuleidus.

§ 41. Liemuo dešinėn pasuktas. Liemens
dubuo vamzdin jėjes. Trauktuko kabliukas
užsikabinės už tūtelės brilelio. Priešakiniai
liemens (rusų šautuvo vikšro) sparneliai ir
užpakalinis iškišulis esti savo išdrožose.

§ 42. Dužiklis su gaiduku nuleistas.
Dužiklio snapelis sudaužė šovinio pistoną.

§ 43. Spiruoklis savo užpakaliniu galu
atsirėmės į spynele, priešakiniu gi— į du-
žiklio vainikėlį. Spiruoklis dar suveržtas,
nes spynos dalys jo neatleidžia.

b) Šautuvo atidarymas užtaisyti.

§ 44. Rankena aukštyn pasukama. Ran-
keną sukant, ji šliaužia palei įstrižos uokso

tiltelio sienelės. Drauge pasukamas kairėn ir liemuo, kuris truputį atgal atsistumia.

§ 45. Liemenį pasukant, trauktukas gali tik atgal šliaužti, nes jis su liemeniu laisvai žiedu sujungtas, kulipkos gi įvados išdroža neleidžia jam kito judesio daryti.

§ 46. Tą lengvą judesį bedarant, tūtelė šovinio lizde iš vienos išjudinama ir kiek atgal patraukiama.

§ 47. Gaiduko iškišulis, pradedant rankeną sukti, šliaužia palei istrižos liemens sienelės. Iškišulio snapiukas šliaužia virš laikiklio, kurį truputį žemyn paspaudžia.

§ 48. Tuojau po tam laikiklis, nuleidžiamajai plunksnai spaudžiant, iššoka aukštyn (pasigirdi brakštelėjimas) prieš gaiduko iškišulio snapiuką.

§ 49. Sykiu veikia ir dužiklis, spiruoklis gi esti suveržtas tiek, kiek gaiduko iškišulis turi ilgio.

§ 50. Drauge su liemeniu atstumiama atgal ir spynelė. Tuo tarpu užkaba atsargoje išsikiša.

§ 51. Liemeniui atsukus, spyna atitraukama atgal, kol kairysis liemens sparnelis užklius už spynakablio dantelio.

§ 52. Trauktukas, užkabinęs savo kabliuku tūtelę, traukia ją atgal. Prieš pabaigiant spyną atgal trauktį, išmetukas pereina per kairiojo liemens sparnelio skylę. Tūtelė susiduoda į išmetuką ir išlekia laukan.

§ 53. Spynai ligi galui atitraukus, paduodamajai plunksnai veikiant, iškyla antras šovinys aukštyn ir lieka gulėti truputį prieš

spynos duobenj. Užlenkti uokso kraštai neliudžia šoviniams visai į viršų iššokti.

c) Šautuvo užtaisymas, uždarymas ir atlaužimas.

§ 54. Šautuvą užtaisant, pilna šovinių apkaba įstatoma tiltelio išpiovon. Spaudžiant dešiniosios rankos nykščiu į patį viršutinj šovinj, šoviniai įvedami sandelin. Sandėlyj jie sugula šalimais ir vienas ant kito, viršutinis gi šovinys guli kaip tik prieš duobenj.

§ 55 Spyną pirmyn stumiant, apkaba išleikia šalin, viršutinis gi šovinys patenka šovinio lizdan trauktuko gi kabliukas užkabina už šovinio brilelio.

§ 56. Gaiduko iškišulio snapelis slenka savo išdrožoj ir sustoja prieš laikiklį.

Sukant (rankena) liemenj dešinén, ir liemuo ir spynelė dar truputj pirmyn paslenka. Tuo būdu šovinys galutinai šovinio lizdan įstumiamas.

§ 57. Užkaba atsiremia į uokso sienelę ir įstumiama atgal savo lizdan spynelėje. Spiruoklis visai susispaudęs, šaučuvas gi tuo būdu atsilaužęs.

Gaidukas savo iškišuliu stovi kaip tik prieš atatinkamą išdrožą liemenyje.

Priešakinis atsargos kriaunos galas yra prieš atsargos duobelę liemenyj.

d) Šautuvo atsargos atlaužimas ir nuleidimas.

§ 58. Atsargai atlaužiant, pasukti atsargos sparnelj iš kairės dešinén. Atsargos

kriaunelė išoksta liemens atsargos duobelén. Atsaigos sparnelio krumplys jis spraudės prieš gaiduką ir atstumės jį truputį atgal, taip kad gaiduko iškišulio snapiukas jau nebesiemia laikiklio. Laikiklis esti laisvai.

§ 59. Atsargą nuleidžiant, atsargos sparnelis pasukamas iš dešinės kairėn. Atsargos kriaunos galas išeina iš liemens atsargos duobelės, tuo būdu atsiliuosuoja gaidukas ir gaiduko iškišulio snapiukas vėl remiasi į laikiklį.

e) Gaiduko nuleidimas.

§ 60. Šuniukas spaudžiamas tol, kol pažinti, kad antras šuniuko iškišulis palietė uokso sienelės. Tuo būdu pasiekta taip vadintamas spaudimo punktas. Sykiu su tuo laikiklis truputį žemyn nuslinko. Dar labiau spaudžiant šuniuką, laikiklis nuslenka tiek, kad gaiduko iškišulio snapiukas pasiliusoja (nuslenka nuo laikiklio). Kadangi spiruoklis dabar atsileidžia, tai dužiklis su gaiduku smarkiai paslenka pirmyn. Dužiklio snapiukas sudaužo pistoną ir šovinys tuo būdu įskeliamas.

III SKYRIUS.

98 m. šautuvo laikymas.

A Šautuvo išdėstymas ir sudėstymas.

§ 61. Bendri nurodymai.

Šautuvas išdėstomas tik būtinam reikalui esant. Kaireivai patys privalo mokėti įsimti ir įdėti spyną, sandėlį, grustuvą, vamz-

džio kepuraitę ir nukabinti ir užkabinti diržą.
Kareiviai turi būti gerai įgudę išdėstyti ir
sustatyti spyną.

Tolimesnis šautuvo dalių išdėstymas gali
būti daromas tik ginklų meisterio.

§ 62. Spynos išémimas.

Spynai išimti dešiniaja ranka atlaužii
spyną ir pastatyti atsargos sparnelį aukštyn,
kairiosios gi rankos nykščiu atitraukti
spynakabli. Paskui dešiniaja ranka išimama
spyną iš uokso.

§ 63. Spynos išdėstymas.

Kairiaja ranka paimti liemenį ir, laikant
į stačiai dužiklio snapiuku žemyn, spau-
džiama užkabą atgal. Dešiniaja ranka atsu-
kama spynelė.

Kairiaja ranka atremiama dužiklio snapiu-
kas kaip tik stačiai ant tvirto pamato. Kad
apsaugojus dužiklio snapiuką, ant pamato
dedama koks nors minkštas daiktas, padė-
kime medis, veltinis, kartonas ir t.t. Vien į
lupatą atremti neužtenka.

Dešiniosios rankos nykščiu spaudžiama
sparnelis žemyn, kol gaiduko iškišulis iš
spynelės išlys. Dešiniaja ranka pasukama
gaidukas $\frac{1}{4}$ dalį rato dešinėn ar kairėn ir
nuimama.

Spynelė, atsargiai paleidžiant aukštyn,
kad spiruoklio ir spynelės nesugadinus,
nuimana nuo dužiklio.

Dužiklis išimama iš spiruoklio.

Sparnelį pasukti dešinėn. Atsarga iši-
mama.

§ 64. Spynos sudėstymas.

Dužiklis įdedama spiruoklin. Spynelė su atsarga užmaunama ant dužiklio.

Kairiaja ranka pastatyti dužiklį snapeliu visai stačiai ant tvirto pamato (palygink § 63 nurodymus).

Dešiniaja ranka pastatyti sparnelį aukštyn.

Dešiniuoju nykščiu spaudžiama sparnelis, kol dužiklio išdrožos iš spynelės pasirodys. Dešinaija ranka uždedama gaidukas ant dužiklio. Gaidukas pasukama taip, kad jo iškšulis spynelės išdrožon patektų

Dešiniaja ranka įsukama spynelė liemenin, kol pasigirs, kad užkaba atsargos išdrožon įšoko ir toliau jau nebegalima sukti.

§ 65. Spynos įdėjimas.

Dešiniaja ranka įstumiama spyna uoksan ir pasukama rankena dešinėn, sparnelis gi kairėn.

Patikrinti spynos varstymą ir sparnelio veikimą, bet draudžiama šuniukas spausti, delto, kad be šovinio dužiklį nuleidžiant, genda dužiklio snapiukas.

Spaudžiant dešiniąja ranka šuniuką, kairiaja stumti spyną uoksan ir pasuktį rankeną dešinėn, nuleisti tuo būdu spyną.

§ 66. Sandėlio dugnelio išėmimas ir įdėjimas.

a) Išėmimas.

Dešiniąja ranka šoviniu, jei galima, tai mokymo šoviniu paspausti dugnelio sagutę ir patraukti dugnelį atgal.

b) Idėjimas.

Dešiniosios rankos delnu pastumėti dugnelį pirmyn.

§ 67. Šautuvo diržo sudėstymas, prisegimas, atsegimas ir išdėstymas.

Sudėstymas. Paslankioji kilpa užmaunama ant diržo tuo būdu, kad kilpos kabliukas esti atsuktas aukštyn ir priešakin prie diržo šikšnos skylutės. Diržas perkišama per abidvi sagos skylutis, (sagos užkaba būna iš apačios), ir traukiama tol, kol nuo sagos ligi diržo skylutės bus apie dvigubą rankos plotį.

Prisegimas.

Diržo galas traukiama per viršutinę kilpą ir užsegama ant sagos užkabos. Paslankioji kilpa užkabinama ant viršutinio žiedo kabliuko. Spaustukas įkabinamas į apsaugos skliaustelio skylutę.

Diržo atleidimas.

Norint diržą atleisti, spaustukas atkabinamas iš skliaustelio skylutės. Paslankioji kilpa nukabinama nuo viršutinio žiedo kabliuko ir spaustukas įspaudžiama į spaustuko petelį (apačioj pagurklio).

Norin diržą suveržti, spaustukas atliuosuojama iš spaustuko petelio, paslankioji kilpa užkabinama ant viršutinio žiedo kabliolio, spaustukas įspaudžiama į skliaustelio skylutę.

Atsegimas.

Spaustukas atliuosuojama iš skliaustelio skylutės ar iš spaustuko petelio. Jei diržas

buvo suveržtas, paslankioji kilpa nukabinama nuo viršutinio žiedo kabliuko. Diržas nusegama nuo sagos užkabos ir iš viršutinės kilpos ištraukiama.

Išdėstymas.

Diržas ištraukiama iš abiejų sagos skylučių. Paslankioji kilpa nuimama.

B. Šautuvo prižiūrėjimas ir jo laikymas.

§ 68. Griežčiausia kiekvieno kareivio pareiga laikyti ir sergēti šautuvas ir su juo apsieiti taip, kaip tai įstatuose įsakyta. Kaireivis turi žinoti, kad šautuvo veikimas pri-guli nuo to, kaip jis yra sudėstytas ir laikomas.

Geras šautuvo laikymas jo veikimui yra labai svarbus, todėl viršininkai prie kiekvienos progos tikrina šautuvo veikimą.

§ 69. Šautuvas reikalinga rūpestingai saugoti nuo sugadinimo, surūdijimo ir nešvarumų. Be to reikia žiūréti, kad vamzdis neišsiskėstę.

§ 70. Sugadinimai, rūdys ir nešvarumas neleidžia taisyklingai atskiroms šautuvo dalims veikti. Tos priežastys kliudo lengvai šautuvas užtaisyti ir gali del jų pats ginklas sugesti.

I šuvį blogai veikia ir šios priežastys: vamzdžio sugadinimas ir išskėtimas, tai-kiklio ir sargo sugadinimas, lovelio ir ap-dangos sulenkimas ir perdidelis diržo su-veržimas.

2. Kaip apsaugoti šautuvas nuo sugadinimo.

§ 71. Vamzdžio galas visumet, daigis sargyboj, privalo būti keputraite uždengtas. (Bet vietoj sargybiniui stovint, keputraitė nuimama).

Vamzdžio galas nesti uždengtas kai:
a) šautuvas užtaisytas (taigi vietoj sargybiniui stovint), b) taikant, c) šaudant d) vamzdži valant, e) šautuvą apžiūrint, ir g) ginklų sandėlyje.

Kepuraitė nuimama neanksčiau, kai tam būtinės reikalas užėjo. Sargybiniai nuima keputraitę tik vieton einant.

Draudžiama vamzdis užkišti pakulomis, lupatomis (skurlais) ir kuo kitu.

Jei esant užkištam ar uždarytam vamzdžiui iššauti (kovos ar silpnu šoviniu), tai tūta gali sprogti ar išsiskesti.

§ 72. Šautuvas reikia labai atydžiai saugoti, kad jo neužgavus ar neparmetus. Šautuvas į ką nors atremti vamzdžio galu galima tik su uždėta vamzdžio keputraite.

Užtaisant griežtai draudžiama smarkiai spyna darinėti. Lygiai draudžiama daužyti buože veiksmus darant.

Durtuvas taip pat reikia atsargiai numinėti ir uždėti.

Kad grustuvų nesulenkus, ar sargų nemunušus, šautuvai iš gubų irgi atsargiai, pamaželi imami. Šautuvai ir gi atsargiai sutatomi.

Lovelis ir apdanga, kad nesusimestų (nesusiriestų), yra liakuoti.

§ 73. Kareivinėse (kazarmėse) šautuvai statomi į atramus arba į spintas. Statant į atramus ar spintas, gaidukas nuleidžiamas, kepuraitė uždedama, diržas gi suveržiamas. (Jei šautuvas naujai liakiuotas, tai diržas paliekama nesuveržtas).

§ 74. Butuose žiūrima, kad šautuvo nelieštų pašaliniai žmonės. Šautuvas statoma nedulkėtoj vietoj, toliau nuo įkaitinto pėčaus. Geriausiai šautuvus užrakytais laikyti.

§ 75. Laiptais einant šautuvas imamas už kaklelio ir nešama jį apakabinus.

§ 76. Vienas žmogus iškartu daugiau vieno šautuvo neneša. Šautuvus nešant, daboti, kad šautuvali nesusisiektų.

§ 77. Draudžiama kabinti ant šautuvo kokie nors daiktai.

§ 78. Ypač reikia daboti, kad vamzdin ar į užraktą nepatektų kokių nors pašalinių daiktų: lietaus, sniego, dulkių ir. t. t.

§ 79. Jei šautuvan pateko nešvarumų, prieš šausiant reikia stengtis šautuvas išvalyti.

3. Šaudymo taisyklės.

§ 80. Prieš išeisiant šaudyti reikia apžiūrėti, ar švarus vamzdis.

§ 81. Sulankstyti, sudaužyti ir nešvarūs šoviniai užtaisymui netinka. Taip pat nereikią užlaisyti ir tokiais šoviniais, kurių kūlipka silpnai laikosi. Sulankstytos arba labai surūdijusios apkabos irgi vartoti netinka.

Nukritusius žemén šovinius ar apkabas reikia gerai išvalyti. Todel valymui šoviniai išimami iš apkabų.

4. Nejskēlimas.

§ 82. Šautuvas neiššauna: jei šautuvas arba šovinys netvarkoj, jei spynelé neužtektinai liemenin jšukta, jei šautuvas neužtektinai dėliai sugadinimo, surūdijimo, nešvarumo arba šiaip neatsižiūrėjimo neužda-rytas.

§ 83. Šiaulys, šaučuvui neiššovus, daro šitaip:

Pamažéli šautuvą atima nuo peties.

Prieš atidarysiant šautuvą kelias sekundas laukia, kad kartais šautuvas neiššautų.

Atidarius, pasuka šovinį kitaip ir dar kartą mēgina šauti.

Jei ir ši kartą šovinys nejskilo, dedamas jis kitan šautuvan ir vél mēginama šau'ti.

Neiššovus ir antrame šautuve, šovinys skaitomas nejskeliamu.

§ 84. Šautuvas, kuris kelius kartus neiššovė, atiduodamas ginklų meisteriui ištirti.

5. Užtaisymo kliūtys.

§ 85. Užtaisymo kliūtys gali atsitikti del šovinio apkabos, šovinio lizdo, užrakte ar sandėlyj sugadinimo, surūdijimo, nešvarumo ar pavydalо (formos) pakeitimo. Tas gali atsitikti taip pat ir dėliai šiaulio nemo-lėjimo užtaisyti.

Jei lengvai negalima užtaisyti, tai jėgos nereikia vartoti, bet gerai reikia priežastys ištirti.

§ 86 Pats šiaulys turi ištirti kliučių priežastis ir kiek galint jas prašalinti.

6. Pataisos.

§ 87. Kareivis neprivalo kokių nors pataisu šautuve daryti.

Apie jvairius šautuvo sugadinimus kareivis tuoju savo viršininkui praneša.

7. Nevartojamųjų šautuvų laikymas.

§ 88. Nevartojamieji šautuvai laikomi užrakinti tam tikruose indėliuose (šautuvams atramose stovint ar gulint), ar spintose. Šautuvų spyna tuokart turi būti atlaužta, vamzdžio kepuraitė nuimta, diržas nusegtas, durtuvo ašmenys turi kyšoti iš makščių maždaug per 3 cm.

§ 89. Draudžiama laikyti šautuvai rūsiuose prie sienų, ar tiesiog ant žemės. Prieš padėsiant nevartotinus šautuvus į tam tikrą laikymo vietą, jie turi būti keletą dienų pagret valomi, kad apsaugo juos nuo aprūdijimo. Reikalui esant, šautuvų valymas kartojama mažiausia vieną kartą į mėnesį. Šautuvai valomi kaskart, kaip pasirodo ant jų rūdys.

Dulkės apsaugoja šautuvą nuo aprūdijimo ir todel jos laikytinos.

C) Valymas.

Valymo įrankiai bei medžiaga.

§ 90. Valymo lenta. I ją įtaisoma šautuvas vamzdžiui išvalyti. Įtaisant šautuvą į valymo lentą reikia daboti, kad jis nebūtų gadinamas.

§ 91. Valikliu valoma vamzdis. Valiklio stiebas turi būti tiesus, neišlenktas.

§ 92. Valiklio bonkelė vartojama valikliui valdyti. Jinai sulaiko tam tikroje vietoje valiklį, ir valant vamzdyje, jinai saugoja šovinio lizdą nuo sagadinimo. Per jégą negalima mauti valiklio bonkelės.

§ 93. Valymo virvute valomas vamzdis, jei nėra valiklio (Lauke arba darant didelius kariuomenės manevrus). Valymo virvutė turi būti neaptersta.

Apterštosios virvutės turi būti išvirintos vandenye su soda, paskui išgrežtos ir išdžiovintos. Prieš džiovinsiant tos virvutės dar ištempiamos ir vilnoniu skuduru ištirinamos (išdailinamos).

§ 94. Pakulomis valoma vamzdis, plunksnos ir spiruoklis.

§ 95. Lininiai ar medvilniniai skudurai vartojami valantai šluostantištefas šautuvo dalis, taip pat tepant jas ginklų tepalu.

§ 96. Vilnoniai skudurai vartojami tepant aliejumi ar liakieruojant loveli ir apdangą.

Skudurai turi būti švarūs ir ne permaži.

§ 97. Mediniai pagaliukai ištrinama tepalas į pakulas. Be to jais ištepamos trinamosios šautuvo vietos (kur geležis geleži trina).

Pagaliukai, apvynioti pakulomis ar skudurais, vartojami tepti ir valyti toms šautuvo vietoms, kurios nepasiekiamos pakulomis ar skuduru.

§ 98. Valymo tepalu tepama vamzdis ir visos šautuvo naujinės (metalinės) dalys. Jis saugoja šautuvą nuo rūdžių ir juomi taip pat valomas šautuvas nuo rūdžių.

§ 99. Ginklų tepalu tepama visos šautuvo vietos, kur nesisiekia medis su nauju (metalui).

100. Liaku liakieruojama lovelis ir apdanga.

Valymo ir ginklų tepalas bei liakas laikyti švariuose, aklinai (stangiai) uždarytuose induose. Jie negali būti laikomi perdaug šaltose, ar perdaug šiltose vietose.

Geistina turėti didesnis skaičius valymo lentų, valiklių ir valiklio bonkelių, nes, turint jų daugiau, galima šautuvus greičiau išvalyti ir geriau juos laikyti.

§ 101. Nesant paminėtiems valymo įrankiams bei medžiagoms, gali būti vartojama, ypač lauke:

Bykokia virvutė ar tvirtas siūlas, kaipo valymo virvutės pamainymas.

Valiklio pamainymui—trys, įsukt i vienas į kitą, grustuvai.

Vilnoniai skudurai—vieton pakulų. Rūdims prašalinti gali būti vartojama nemaišytas žibalas.

§ 102. Valymo įrankiai turi būti geroj tvarkoj, kad šautuvą valant jo nesugadinti, Valymo medžiaga irgi turi būti gerai laikoma, nes nuo blogos medžiagos genda ir pats šautuvas. Ginklų meisteris reikale taiso visus valymo įrankius.

Valymo tepaluose neprivalo būti druskos bei rūgšties.

§ 103. Lauke būnant, reikia pasinaudoti kiekviena proga šautuvui išvalyti. Jeigu laikas bei aplinkybės to neleidžia, tai bent, kaip galima dažniau, jis ištepti

Trūkstant reikiams valymo įrankiams bei medžiagai, spynų dalys valomos, trinant, jas suseilintais skudurais, kad tuo būdu spyna būtų paslanki. Dužiklio snapiukas turi būti stropiai ištrinamas.

Nurodymai šautuvams valyti.

a) Bendri nurodymai.

§ 104. Kaskartą šautuvą vartoju, ypač juo šaudžius, visas šautuvas gerai valomas. Jeigu tai padaryti negalima, tai šaudžius kaskartą vamzdžis nors laikinai ištepamas. Laikinai vamzdj ištepus, kaip galima greičiau visas šautuvas turi būti išvalytas. Kaskartą vamzdj ištepus, jis ilgai nerudija, negenda, neapsiteršia nešvarumais, ir toliaus lengviau valomas.

§ 105. Šautuvai valomi vyresnybei, prižiūrint, šaudyklose (šaudymo laukuose) ir

lavinant didesnes kariuomenės dalis, kiek tai yra galima.

§ 106. Kad šautuvai nebūtų valomi be priežiūros, valikliai bei valymo virvutės laikomi užrakinti.

§ 107. Valant pašalinama nuo šautuvo dulkės, pušvas, šlapumas rūdys, įvairūs šaudomosios medžiagos likučiai ir t.t.

§ 108. Sautuvas tepamas ir liakieruojamas tuo tikslu, kad apsaugo jį nuo oro įtekmės. Draudžiama šveisti šautuvas, dildinti juodos dėmės ir rūdys. Draudžiama taip pat nupūtinėti dulkes, pūsti į skylutes, pav. į vamzdžio kepuraitę, nes nuo to šautuvas rūdyja.

§ 109. Atskiros šautuvo dalys turi būti dedamos ant švarių ramsčių ir kiekvieno šautuvo atskirai, kad jas nesumaišius.

Kad atskiras šautuvo dalis, reikia žiūrėti fabrikos numeris, kuris yra pažymėtas visose dalyse, išskiriant plunksnų ir spiruko klio bent dvejomis paskutinėmis cifromis (skaitmenimis).

§ 110. Jei šautuvas valyti jnešamas šiltan butan, tai reikia palaukti, kol nueis nuo jo nauginių (metalinių) dalių aprasojimas. Tiktai tuokart galima nuimti nuo šautuvo vamzdžio kepuraitę, šautuvas atidaryti ir valyti.

b) Vamzdžio valymas.

§ 111. Turi būti atkreipta kuodidžiausia atyda į gerą vamzdžio valymą. Reikia žinoti, kad, netinkamai apsieinant su vamzdžiu, jis greitai pasidaro netinkamu vartoti, tuo tarpu

kaip pati tūta nebendra, nors ir daug kartų šaudant.

§ 112. Kad vamzdžio nesugadinus, reikia jis tinkamai prižiūrėti ir valyti. Kiekvienas vamzdžio apteršimas, kiekviena nešvara turi būti valymo tepalu prašalinama. Perdaug ištepti vamzdis negera, nes iš to būna trynimasis ir padidėja kalibras.

§ 113. Vamzdis valomas gerai tepalu, alyva persisunkusiomis pakulomis, pradedant nuo šovinio lizdo. Tam tikslui vartojama šaudymo vietose valiklis, valymo lenta ir valiklio kepuraitė, lauke gi ir lavinant di-deles kariuomenės dalis dar ir valymo virtuvė ir vamzdžio kepuraitė. Šovinio lizdas valoma gerai persisunkusiomis pakulomis, apvyniojus jomis apvalainius pagaliukus. Valant vien valikliu, nejtaisius jo į valymo kepuraitę, kenkiamą šovinio lizdui. Valant vien virvute, nejtaisius jos į vamzdžio kepuraitę, kenkiamą vamzdžio galui.

§ 114. Valikliu valomas vamzdis vieno žmogaus, virvute—dviejų žmonių. Virvutė neturi būti nuleista ligi žemės, nes jinai gali apsiteršti.

Tūta reikia valyti pakulomis tol, kol pakulos, pertrauktos per tūtą, pasilieka švarios.

§ 115. Po kiekvieno šaudymo vamzdyje pasilieka šaudymo likučių. Tūtai atšalus, tie likučiai taip sutvirtėja ir sugula ant vamzdžio sienų, kad paskui nuvalyti jie labai sunku, net visai negalima.

Tai išvengiama, ištepus vamzdį, kaip galima greičiau, po šaudymo. Žinoma, tia

daroma tuomet, kai vamzdis tuoju negalima išvalyti.

Atsitinka, kad sutvirtėję likučiai jokiu nurodytu būdu neprašalinami iš vamzdžio graižtvų. Tuokart šautuvas atiduodamas išvalyti ginklų meisteriui.

§ 116. Vamzdžio švarumas galima ištirti, atkreipiant jį prieš šviesą ir žiūrint į vamzdį per šovinio lizdą ir per vamzdžio gala.

Žiūrint per vamzdžio galą, reikalinga laikyti šautuvas toliau nuo akies, ir pamazėli jį artinti prie akies.

Ištyrimo palengvinimui patariama yžambiai žiūréti į vamzdį. Tada matoma tiktais dalis vamzdžio sienų, bet užtat labai riškiai.

§ 117. Pabaigus tyrinéti ar valyti, vamzdis kaskartą tepamas.

c) **Rudžių pašalinimas vamzdyje.**

§ 118. Rudys vamzdyje ištepamos valymo tepalu, ir kitą dieną trinamos skudurais, gerai persisunkusiais tepalu ar alyva. Trynimas tēsiama tol, kol skuduras išeina iš tūtos neapterštu. Tuokart rūdžių vietose matyti juodos dėmės.

d) **Saugojimas vamzdžio nuo aprūdijimo.**

§ 119. Kad išvengus rūdžių atsiradimo vamzdyje, reikalinga kitomis po valymo dienomis šautuvas išnaujo valyti, ypač jei iš šautuvo buvo nors vieną kartą išsauta. Valoma šautuvas kasdieną tol, kol vamzdyje nėra jokių rūdžių. Juo daugiau kartų var-

tojamas nevalomas šautuvas, juo greičiau
jame gali atsirasti rūdžių.

e) **Ki tu ſautuvo dalių valymas.**

§ 120. Šautuvo dalys gerai išdžiovina-
mos ir išnaujo ištepamos. Trinamosios vietos
turi būti labiau išteptos. Tamsios vietos
tiktais aptepamos, bet ne trinamos.

f) **Pa ſalinimas rūdžių nuo kitu ſautuvo dalių.**

§ 121. Aprūdijusios vietos gerai ištepa-
mos ir kitą dieną iššluostomos. Tai daroma
tol, kolei rūdys pranyks ir jų vietoje atsi-
ras juodos dėmės.

g) **Valymas lovelio ir apdangos.**
Tepimas nesusisiekiamu vietu.

§ 122. Lovelis ir apdanga šluostomi
sausu skuduru. Jei nešvara ant lovelio ir
apdangos yra išdžiūvusi, tai jinai nušluo-
stoma vilnoniu skuduru, persunktu valymo
tepalu.

Visos šautuvo vietos, kuriose medis ne-
susisiekia su naugiu, ištepamos ginklų te-
palu. Tepama pirštais. Draudžiama vartoti
pagaliukai lovelio įdubimams valyti. Valant
įdubimus reikia daboti, kad negadinti tų
įdubimų sienelių.

i) **Liakieravimas lovelio ir ap-
dangos.**

§ 123. Lovelis ir apdanga porą kartų
per savaitę liakieruojami. Praėjus kelioms
valandoms po tam jie šluostomi sausu li-
niniu ar medvilniniu skuduru.

Patariama liakieruoti po pietų ar vakare,
šluostyti gi—išryto.

Jeigu lovelis ir apdanga liakieruojami popietų, ar vakare, tai šautuvas negalima vartoti ligi rytdienos.

Pradedant vartoti naują ginklą arba ištačius ginklan naują lovelį ar apdangą, reikalinga lovelis ir apdanga keletą dienų pagret liakieruoti.

k) Valymas šautuvo diržo.

§ 124. Šautovo diržas reikalinga lininiu ar medvilniniu skuduru ištrinti. Labai nesvarus diržas plaunamas ir džiovinamas. Draudžiama diržas tepti tepalu ar alyva.

3) Valymo būdas.

a) Pritaismas valymo lento

§ 125. Valymo lenta turi būti tvirtai ant stalo pritaisyta, kad nesijudintų.

b) Idėjimas šautuvo į valymo lentą.

§ 126. Nuimama vamzdžio kepuraitė ir nusegamas diržas. Šautovo apsaugai apsodo kaklelis dar apvyniojamas vilnoniu skuduru.

c) Pakulų prirengimas.

§ 127. Pakulų pluokštas neprivalo būti du kartu ilgesnis už pirštą. Jei pakulos ilgesnės, jos draikosi tūtoje. Pakulos valytis turi būti, kiek galima, tvirtesnės. Pakulos tepti gali būti vidutinio tvirtumo.

d) Itvirtinimas pakulų prie valiklio.

128. Pakulų pluokštas perneriamas adata per valiklio skylutę. Abudu galu pakulų

lauke, vartojant vilnonius skudurus vieton pakulų.

e) Pakulų įtepinimas.

§ 129. Itvirtinus pakulas prie valiklio, jos tepamos iš vidaus valiklio priešakyje taip, kad tepalas sunktusi jkišant valiklį su paku lomis į tūtą.

f) Valiklio vartojimas.

§ 130. Ant valiklio užmaunama valiklio kepuraite. Toliaus valiklis stumiamama vamzdye, kaip galima toliau.

Vamzdžio galas ir iš jo kyšančiosios pakulų ir valiklio dalys galima išvalyti, patrynu nešvarumus pakulomis ar skuduru. Valiklis traukiama dešiniaja ranka, kol pakulų pluokštą pasieks valiklio kepuraite. Tuo pačiu pakulų pluokštą galima kelis kartus vamzdis trinti. Reikale pakulos turi būti pamainytos. Valiklis turi būti visumet išlėto įstumiamas į vamzdį ir ištraukiamas. Pakuloms sunkiai įeinant į vamzdį, dalis jų iš viršaus išpešama.

§ 131. 9) Valymo virvutės vartojimas. Kareivis № 2 laiko šautuvą vamzdžio galu žemyn; kareivis № 1 jleidžia nuo uokso tiltelio per tūtą ir vamzdžio kepuraite pusę valymo virvutės.

Kareivis № 2 padeda šautuvą ant ramščio. Kareivis № 1 laiko virvutę taip, kaip jinai pirmiau buvo. Kar. № 1 apvynioja virvutės galą pakulomis, gerai jas padeda išteptu šonu ant virvutės, kairiaja gi ranka

ima už lovelio kaklelio taip, kad nykštis būtų palei lovelio, kairiaja—ima už virvutės galo.

Kareivis № 2 laiko šautuvą kairiaja ranka tarp apatinio ir viršutinio žiedo, dešiniaja gi ranka — už virvutės galo. Tuo būdu jis traukia palengva virvutę per vamzdį. Kai virvutės pakulos pasirodo iš vamzdžio kepuraitės per dvigubą piršto plotį, tada jis prašalina pakulomis ar skuduru nešvarumą nuo virvutės ir vamzdžio kepuraitės.

Kareivis № 1 traukia virvutę atgal, kolei pakulos pasirodys viršutiniame langelyje. Tada jis pervynioja pakulas taip, kad išvidinė pusė būtų išviršine.

Kar. № 1 ir № 2 turi daboti, kad virvutė būtų traukiama kaip tik vamzdžio viduryj (vamzdžio ašyje). Tuomi išvengiama trinimosi virvutės į uokso tiltelį, išmetuką, ir vamzdžio kepuraitę.

Ištraukiant virvutę, reikia dažnai mainyti virvutės laikymo vietą, kad ranka būtų netoli nuo vamzdžio kepuraitės, ar uokso tiltelio. Prieš traukiant virvelę atgal vamzdin, abidvi pakulų pusi turi būti išverstos. Jeigu pakulos sunkiai vamzdyje slankioja, tai prie virvutės gali būti pririštas pagaliukas.

Vartojimas trijų, vienas į kita įsuktų, grustuvų. Grustuvai kišami iš uokso tiltelio pusės graižtvomis pirmyn. Žemutinis grustuvas apvyniojamas pateptomis pakulomis. Grustuvui iš vamzdžio pasirodžius, imamas jis dešiniaja ranka ir trau-

kiamas tiesiai. Grustuvai iškeliami aukštyn dešiniajā ranka, laikant juos vamzdžic linkmėje. Iškeliant grustuvus, tankiai mainoma jų laikymo vieta.

Tepimas spynos dalių. Į vilnonius skudurus ištepama šiek - tiek tepalo. Atskiros spynos dalys jvyniojamos tuoj į skudurus ir jais ištrinamos. Išpivovos ir skylutės ištepamos pagaliukais, kurie apvyniojami skudurais, ar pakulomis. Trinamosios vietas ištepamos tokiu pat būdu, bet šiek - tiek daugiau. Spiruoklis ištepamas šiek - tiek mažiau.

Lakierimasis. Diržas atleidžiamas. Ilašinama šiek - tiek lašų į mažą vilnonį skudurą, ir juomi ištrinama lovelis, labiausiai ilgoji dalis, apsodo kaklelis ir apdanga. Trinama sukant skudurą aplinkui. Jeigu liako perdaug skudure, tai liakas sunkiai išdžiusta, todėl lovelis ir apdanga greitai apsiteršia.

VU BIBLIOTEKA

003 08121528 8

KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJOS
LITERATŪROS SKYRIAUS LEIDINYS

98.09m.gaubicos

šaudymo lentelė

šaudant sviediniu 05 ir kubinio (4×4×1)
parako užtaisais

1910 m. Kovo mėn. 8 d.

Lentelė pagaminta naudojantis 1906 m. vasario, kovo ir
spalių mén., ir 1908 m. vasario, birželio ir liepos mén.
šaudymo išdavomis.

Lentelė tinkta esant normaliam oro slėgimui 1 kb. m.=1,22 kgr.

— Išleista Berlyne 1918 m. —

1-os gaubicų batarėjos vertimas.

1374696

	Lietuvos Valstybės Spaustuvė	
--	------------------------------	--

Tiražas 300 egz. 85

S v i e d i n y s 05

1 užtaisais

1 Tolu- mas metr.	2 Paké- limo kam- pas laipsn.	3 Nukry- pimas padalin.	4 Kriti- mo kam- pas laikas laipsn.	5 Léki- mo laikas sekun.	6 1 korektorio pada! (—4/16 laipsn.)	7 keičia sprog. aukštj tolumą metr.	8 Galutinė greitis metr.	9 1 lygio padal. (2 ¹ / ₂ /16 laip.) keičia spro- gimo aukštj tolumą metr.	10
1 užtaisais									
100	0 ⁹			1 ¹	0,6	0,4	26	169	0,3
200	1 ⁸			2	1,2	0,8	25	168	0,6
300	2 ⁸			3	1,8	1,3	25	167	0,8
400	3 ⁸			4	2,4	1,8	25	166	1,1
500	4 ⁹			5 ¹	3,0	2,2	24	165	1,4
600	5 ⁹			6 ²	3,6	2,6	24	164	1,6
700	6 ¹⁰			7 ⁴	4,2	3,0	23	163	1,9
800	7 ¹¹			8 ⁷	4,8	3,4	23	162	2,1
900	8 ¹³			9 ¹⁰	5,5	3,8	22	161	2,4
1000	10			10 ¹⁴	6,1	4,2	22	160	2,6
1100	11 ³			12 ²	6,8	4,6	21	158	2,8
1200	12 ⁷			13 ⁷	7,5	4,9	21	157	3,0
1300	13 ¹¹			14 ¹³	8,2	5,3	20	156	3,3
1400	14 ¹⁵			16 ³	8,9	5,6	19	155	3,5
1500	16 ⁴			17 ¹¹	9,7	5,9	19	154	3,7
1600	17 ¹¹			19 ⁵	10,5	6,2	18	153	3,8
1700	19 ²			21	11,3	6,5	17	152	4,0
1800	20 ¹⁰			22 ¹³	12,1	6,7	16	151	4,1
1900	22 ³			24 ¹²	13,0	6,8	15	150	4,2
2000	23 ¹⁵			26 ¹³	13,9	6,9	14	149	4,2
2100	25 ¹⁵			29 ¹	14,9	6,8	13	148	4,2
2200	28 ²			31 ⁸	16,0	6,7	11	147	4,1
2300	30 ¹¹			34 ⁴	17,3	6,3	9, ₂	147	3,9
2400	33 ¹²			37 ⁸	18,8	5,6	6, ₇	147	3,5
2500	38 ⁶			42 ⁵	20,9	3,6	2, ₃	147	4,7

Pašalintas pačių taikymo itaisų nustatymu

Pradžios greitis = 170 m.

Paklaida = + 6¹/₂/16 l.

S v i e d i n y s 05

2, 3 ir 4 užtaisai

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tolu-mas metr.	Pakė-limo kam-pas laipsn.	Nukry-pimas padal.	Kriti-mo kam-pas laipsn.	Léki-mo laikas sekund.	1 korektori-o padal. (— $\frac{4}{16}$ laipsn.) keičia sprog. aukštj metr.	toluma metr.	Galu-tinė greitis metr.	1 lygio padal. (— $2\frac{1}{2}/16$ l.) keičia spro-gimo aukštj metr.	toluma metr.

2 u ž t a i s a s

2400	25 ¹⁴	nustatymu	29 ⁶	15,7	8,0	14	157	5,0	9,0
2500	27 ¹²		31 ⁸	16,8	7,8	13	157	4,8	8,1
2600	29 ¹⁵		33 ¹⁵	18,0	7,5	11	156	4,5	7,0
2700	32 ⁸		36 ¹²	19,4	6,7	8,5	156	4,0	5,5
2800	35 ¹¹		40 ⁶	21,1	5,1	5,4	156	3,2	3,4

Pradžios greitis = 183 m. paklaida = + $6\frac{1}{2}/16$ l.

3 u ž t a i s a s

2700	26 ⁴	taikymo itaišų	30	16,9	9,1	16	165	5,7	9,8
2800	27 ¹⁵		31 ¹⁵	18,0	8,8	14	164	5,5	8,9
2900	29 ¹³		34 ²	19,1	8,3	12	163	5,2	7,7
3000	32		36 ¹⁰	20,5	7,7	10	163	4,8	6,3
3100	35		40	22,1	6,6	7,3	163	4,1	4,5

Pradžios greitis = 195 m. paklaida = + $6\frac{1}{2}/16$ l.

4 u ž t a i s a s

3000	25 ⁶	Pašalintas pačių	29 ⁶	17,8	10	18	172	6,3	11
3100	26 ¹⁴		31 ²	18,7	9,9	16	171	6,2	10
3200	28 ⁸		33 ¹	19,7	9,5	15	170	6,0	9 2
3300	30 ⁵		35 ³	20,8	9,1	13	170	5,7	8,0
3400	32 ⁶		37 ¹⁰	22,0	8,4	11	170	5,2	6,7
3500	35		40 ¹¹	23,5	7,1	8,1	170	4,4	4,9
3600	38 ¹⁴		45	25,8	4,6	4,6	171	2,8	2,3

Pradžios greitis = 210 m. paklaida = + $6\frac{1}{2}/16$ l.

Sviedinys 05

5 ir 6 užtaisai

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tolu-mas metr.	Paké-limo kam-pas laipsn.	Nukry-pimas padalin.	Kriti-mo kam-pas laipsn.	Léki-mo laikas sekund	1 korektorio padal. $(= \frac{4}{16} \text{laipsn.})$	keičia sprog. aukštj toluma metr. metr.	Galu-tinė greitis metr.	1 lygio padal. $(= 2\frac{1}{2}/16 1.)$	keičia spro-gimo aukštj toluma metr. metr.

5 užtaisai

3500	24 ⁶	taikymo įtaisų nustat.	28 ¹²	19, ₁	12	21	187	7, ₂	13
3600	25 ¹⁰		30 ⁷	19, ₉	12	20	186	7, ₂	12
3700	26 ¹⁵		32 ³	20, ₇	11	18	185	7, ₁	12
3800	28 ⁶		34 ¹	21, ₆	11	17	184	7, ₀	11
3900	29 ¹⁵		36	22, ₅	11	15	183	6, ₈	9, ₅
4000	31 ¹⁰		38 ²	23, ₆	11	13	183	6, ₅	8, ₃
4100	33 ⁸		40 ⁶	24, ₉	10	11	183	6, ₀	6, ₉
4200	36		43 ³	26, ₅	8, ₆	8, ₆	184	5, ₂	5, ₁

Pradžios greitis = 238 m.

paklaida = + 6^{1/2}/₁₆ 1.

6 užtaisai

4100	24 ⁸	Pašalintas pačių	29 ⁸	21, ₁	13	23	198	8, ₃	15
4200	25 ⁹		30 ¹³	21, ₇	13	22	197	8, ₃	14
4300	26 ¹¹		32 ⁴	22, ₄	13	21	196	8, ₂	13
4400	27 ¹⁵		32 ¹²	23, ₂	13	20	195	8, ₁	12
4500	29 ⁵		35 ⁶	24, ₁	12	18	195	7, ₉	11
4600	30 ¹³		37 ²	25, ₁	12	16	194	7, ₆	10
4700	32 ⁷		39	26, ₂	11	14	194	7, ₁	8, ₈
4800	34 ⁵		41 ⁵	27, ₅	10	12	195	6, ₅	7, ₄
4900	36 ¹⁰		44 ³	29, ₂	9, ₂	9, ₅	196	5, ₇	5, ₅

Pradžios greitis = 256 m.

paklaida = + 6^{1/2}/₁₆ 1.

S v i e d i n y s 05

7 užtaisais

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Tolū- mas metr.	Pakė- limo kam- pas laipsn.	Nukry- pimas padalin.	Kriti- mo kam- pas laipsn.	Léki- mo laikas sekun.	1 korektorio padal. (=4/16 laips.) keičia aukštj metr.	16 laips.) sprog. tolum. metr.	Galu- tinė greitis metr.	1 lygio pa- dal. (=2 ¹ / ₂ /16 l.) keičia aukštj metr.	10 tolum. metr.
7 užtaisais									
4800	21		26 ²	20,6	17	35	218	11	22
4900	21 ¹²		27 ¹	21,2	17	34	217	11	22
5000	22 ⁸		28 ¹	21,9	18	33	217	11	21
5100	23 ⁵		29 ¹	22,5	18	31	216	11	20
5200	24 ²		30 ²	23,2	18	30	215	11	19
5300	24 ¹⁵		31 ³	23,9	18	29	215	11	19
5400	25 ¹³		32 ⁵	24,6	18	28	214	11	18
5500	26 ¹¹		33 ⁸	25,4	18	26	214	11	17
5600	27 ¹¹		34 ¹¹	26,2	17	25	213	11	16
5700	28 ¹²		25 ¹⁵	27,0	17	23	213	11	16
5800	29 ¹⁵		37 ⁵	27,9	17	22	213	10	15
5900	31 ³		38 ¹³	28,9	16	20	213	9,8	14
6000	32 ⁸		40 ⁷	30,0	15	18	213	9,3	13
6100	34		42 ⁴	31,2	14	16	214	8,6	11
6200	35 ¹²		44 ⁴	32,6	13	14	215	7,7	9,1
6300	38		46 ¹²	34,3	10	10	216	6,4	6,2

Pašalint. pačių taik. įtaisų nustatymu

Paklaida = 6¹/₂/16 l.

Pradžios greitis = 302 m.

S v i e d i n y s 05

Pilnas užtaisas

1 Tolumas metr.	2 Pakelimo kampus laip.	3 Nukrypimas pad.	4 Kritimo kampus laipsn.	5 Lėkimo laikas sek.	6 1 Kor. padal. (= $\frac{4}{16}$ laip.) keičia sprog. aukštį metr.	7 tolum. metr.	8 Nauding sprog. aukštis metr. (50 m. priek taikinj	9 Galutinė greitis metr.	10 Mirt. ruožo ilg. prie taik. aukšč. = $1,7m$. metr.	11 1 Lyg. pad. (= $2\frac{1}{2}/16$ 1.) keičia sprogimo aukštį tol. metr.	12
100	0 ²		0 ⁵	0,3	0,4	81	.	299	.	0,3	50
200	0 ³		0 ¹⁰	0,7	0,9	80	.	297	.	0,6	50
300	0 ⁸		1	1,0	1,3	79	0,8	295	.	0,9	50
400	0 ¹³		1 ⁵	1,3	1,8	79	1,1	293	98	1,2	49
500	1 ³		1 ¹⁰	1,7	2,2	78	1,3	291	70	1,5	49
600	1 ⁸		2 ⁰	2,0	2,7	77	1,6	289	55	1,7	48
700	1 ¹³		2 ⁵	2,3	3,2	76	1,9	287	45	2,0	48
800	2 ³		2 ¹¹	2,7	3,6	76	2,2	285	38	2,3	47
900	2 ⁸		3 ¹	3,1	4,0	75	2,5	284	33	2,5	47
1000	2 ¹³		3 ⁷	3,4	4,4	74	2,9	282	29	2,8	46
1100	3 ³		3 ¹³	3,8	4,9	73	3,2	279	26	3,0	45
1200	3 ⁸		4 ³	4,1	5,3	72	3,5	277	23	3,3	46
1300	3 ¹⁴		4 ⁹	4,5	5,7	71	3,8	275	21	3,5	44
1400	4 ³		4 ¹⁵	4,9	6,1	70	4,2	273	19	3,7	44
1500	4 ⁹		5 ⁶	5,3	6,5	69	4,6	272	18	4,0	43
1600	4 ¹⁵		5 ¹³	5,6	6,8	68	4,9	270	16	4,2	42
1700	5 ⁵		6 ⁴	6,0	7,2	67	5,3	268	15	4,5	42
1800	5 ¹¹		6 ¹¹	6,4	7,6	66	5,7	266	14	4,7	41
1900	6 ²		7 ²	6,8	8,0	65	6,1	264	14	4,9	40
2000	6 ⁸		7 ⁹	7,2	8,4	64	6,5	262	13	5,2	40
2100	6 ¹⁴		8	7,6	8,8	63	6,9	261	12	5,4	39
2200	7 ⁵		8 ⁸	8,0	9,2	62	7,3	259	12	5,6	38
2300	7 ¹¹		9	8,4	9,6	61	7,8	257	11	5,9	38
2400	8 ²		9 ⁸	8,8	10	60	8,2	255	11	6,1	37
2500	8 ⁸		10	9,2	10	59	8,7	253	10	6,4	36
		Pašalinotas pačių taikymo nustatymu									

Pradžios greitis = 302 m.

Paklaida = + 6 $\frac{1}{2}/16$ laip.

3100	11 ³	13 ⁶	11,8	13	53	11,6	242	7	7,7	33
3200	11 ¹¹	14	12,3	13	52	12,2	241	7	7,9	32
3300	12 ³	14 ¹⁰	12,7	13	51	12,8	239	7	8,1	31
3400	12 ¹¹	15 ⁴	13,2	14	50	13,4	237	6	8,4	31
3500	13 ⁴	15 ¹⁵	13,7	14	49	14,0	235	6	8,6	30
3600	13 ¹²	16 ¹⁰	14,1	14	48	14,7	234	6	8,8	30
3700	14 ⁵	17 ⁵	14,6	15	47	15,3	233	5	9,0	29
3800	14 ¹³	18	15,1	15	46	16,0	231	5	9,2	28
3900	15 ⁶	18 ¹²	15,6	15	45	16,7	229	5	9,4	28
4000	15 ¹⁵	19 ⁸	16,1	15	44	17,5	227	5	9,6	27
4100	16 ⁸	20 ⁴	16,7	16	43	18,2	226	5	9,8	27
4200	17 ¹	21	17,2	16	42	19,0	225	4	10	26
4300	17 ¹¹	21 ¹²	17,7	16	41	19,8	224	4	10	25
4400	18 ⁵	22 ⁹	18,3	16	40	20,7	223	4	10	25
4500	18 ¹⁵	23 ⁷	18,8	17	38	21,6	222	4	10	24
4600	19 ¹⁰	24 ⁵	19,4	17	37	22,5	220	4	11	23
4700	20 ⁵	25 ³	20,0	17	36	23,4	219	4	11	23
4800	21	26 ²	20,6	17	35	24,3	218	3	11	22
4900	21 ¹²	27 ¹	21,2	17	34	25,3	217	3	11	21
5000	22 ⁸	28 ¹	21,9	18	33	26,3	217	3	11	21

Pašalintas pačių taikymo įtaisų nustatymas

Sviđinys 05

Pilnas ižtīsis

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Tolumas												
metr.	laip.	pad.	laip.	sek.	met.	m.	tol.	metr.	metr.	metr.	metr.	m.
2600	815		108	9,6	11	58	9,2	252	9	6,6	36	
2700	96		111	10,0	11	57	9,6	250	9	6,8	35	
2800	913		1110	10,5	11	56	10,1	248	8	7,0	35	
2900	104		123	10,9	12	55	10,6	246	8	7,2	34	
3000	1011		1213	11,3	12	54	11,1	244	8	7,5	33	

S v i e d i n y s 05

Pilnas užtaisais

1 Tolumas metr.	2 Pakėlimo laip.	3 Nukrypimas pad.	4 Kritimo laip.	5 lėkimo sek.	6 1 Korektor. padal. $(= \frac{4}{16} \text{ laip.})$	7 keičia sprog. aukštę tol. metr. m.	8 Naudin. sprog. aukštauk (50 m. priės taikinj) metr.	9 Galutinė greitis metr.	10 Mirt. ruožo ilg. prie taik. aukšt. $= 1,7 \text{ m}$ metr.	11 aukštę tol. metr.	12 m.
5100	23 ⁵		29 ¹	22,5	18	31	27,4	216	3	11	20
5200	24 ²		30 ²	23,2	18	30	28,6	215	3	11	19
5300	24 ¹⁵		31 ³	23,9	18	29	29,9	215	3	11	19
5400	25 ¹³		32 ⁵	24,6	18	28	.	214	3	11	18
5500	26 ¹¹		33 ⁸	25,4	18	26	.	214	3	11	17
5600	27 ¹¹		34 ¹¹	26,2	17	25	.	213	.	11	16
5700	28 ¹²		35 ¹⁵	27,0	17	23	.	213	.	11	16
5800	29 ¹⁵		37 ⁵	27,9	17	22	.	213	.	10	15
5900	31 ³		38 ¹³	28,9	16	20	.	213	.	9,8	14
6000	32 ⁸		40 ⁷	30,0	15	18	.	213	.	9,3	13
6100	34		42 ⁴	31,2	14	16	.	214	.	8,6	11
6200	35 ¹²		44 ⁴	32,6	13	14	.	215	.	7,7	9,1
6300	38		46 ¹²	34,3	10	10	.	216	.	6,4	6,2

Didžiausias distancinio šaudymo toliumas siekia 5300 metrų.

S v i e d i n y s 05

Pataikymo galimybės stačiai šaudant

1 Tolumas metr.	2 plotis metr.	3 ilgis. metr.	4 Tolumas metr.	5 plotis metr.	6 ilgis metr.
50 % šūvių pataikimui reikalingas taikinio					
200	0,3	12	1400	2,9	21
400	0,6	13	1600	3,5	23
600	1,0	14	2800	4,2	26
800	1,4	16	2000	5,0	29
1000	1,3	17	2200	6,0	33
1200	2,4	19	2400	7,1	38
1. Užtaisas					
2400	6,1	32	2700	6,7	31
2600	7,2	35	2900	7,8	34
2800	8,4	39	3100	9,0	38
2. Užtaisas					
3000	7,1	30	3600	8,4	36
3200	8,1	33	3800	9,6	39
3400	9,2	37	4000	10,8	43
3600	10,4	40	4200	12,1	47
4. Užtaisas					
4100	10,0	41	4800	12,4	48
4300	11,2	45	5000	13,6	52
4500	12,5	49	5200	14,8	57
4700	14,0	53	5400	16,2	62
4900	15,6	58	5600	17,6	67
6. Užtaisas					
5800			19,1	72	
6000			20,6	78	
6200			22,2	85	
3. Užtaisas					
3100			9,0	38	
5. Užtaisas					
3300			10,2	45	
3500			11,4	49	
3700			12,6	53	
3900			13,8	58	
7. Užtaisas					

S v i e d i n y s 05

Pataikymo galimumas lėkštai šaudant

1	2	3	4	5	6
Tolumas metr.	Daužymui galvele			Distanciniu šaudymu	
	50% šūvių pataikymui reikalingas taikinio aukštis metr.	plotis metr.	ilgis metr.	50% sprogimų bus plotmėje aukščio metr.	ilgio metr.
	200	0,1	0,1	9	.
400	0,3	0,2	10	0,8	33
600	0,4	0,3	10	1,1	25
800	0,6	0,4	10	1,4	22
1000	0,7	0,5	11	1,7	20
1200	0,9	0,7	11	2,0	19
1400	1,1	0,9	12	2,3	19
1600	1,4	1,1	13	2,7	19
1800	1,7	1,4	14	3,1	19
2000	2,0	1,7	15	3,5	20
2200	2,4	2,0	16	4,0	21
2400	2,9	2,4	17	4,6	22
2600	3,6	2,8	19	5,2	23
2800	4,4	3,4	21	5,9	25
3000	5,3	4,1	23	6,7	27
3200	.	4,8	25	7,6	29
3400	.	5,6	27	8,6	31
3600	.	6,4	30	9,7	34
3800	.	7,2	32	10,8	36
4000	.	8,1	35	12,0	39
4200	.	9,1	38	13,2	42
4400	.	10,1	41	14,5	46
4600	.	11,2	44	15,9	49
4800	.	12,4	48	17,3	53
5000	.	13,6	52	18,8	57

S v i e d i n y s 05

Paakymo galimumas lėkštai šaudant

Tolumas metr.	2	3	4	5	6
	Daužymui galvele			Distanciniu šaudymu	
	50% šūvių pataikymui reikalingas taikinio aukštis metr.	plotis metr.	ilgis metr.	50% sprogimų bus plotmėje aukščio metr.	ilgio metr.
5200	.	14,9	57	20,3	61
5400	.	16,2	62	.	.
5600	.	17,6	67	.	.
5800	.	19,1	72	.	.
6000	.	20,6	78	.	.
6200	.	22,2	85	.	.

Pastabos

1. Šaudymo lentelės išdavos liečia tokią apšaudomąją plotmę, kuri yra vienoje aukštumoje su patrankos horizontu.
2. Bendrai sveriantis 0,37 kgr. kubinio parako užtaisas susideda iš užtaiso dalii po 0,155 (su pridedamu užtaisu) + 0,018 + 0,018 + 0,024 + 0,038 + 0,038 + 0,079 kgr. Pridedamas užtaisas turi 10 gr. naujo šautuvų parako 71.
3. Žudančios ugnies toluoje, šaudant šrapneliu, sprogimo konuso kampas sudaro apie 14 laipsnių, šaudant granata — apie 200 laipsnių.
4. Vienas panoramos padalinimas perkelia sprogimą į šoną ant $1/1000$ toluo.
5. 50% pataikymų lentelėje paduotosios skaitlinės nurodytos tokiai vidurinio sprogimų taško padėciai, kuri supuola su taikinio viduriu.

Draug su tuo skaitoma, kad taikinys turi tokį plotį, ilgi ir aukštį, kad tuo atžvilgiu nepataikymų negali būti; pavyzdžiui:

prie 3000 metrų toluo lėkštai šaudant dau-

žymui galvele gaunama 50% pataikymų kuomet, taikinys turi nuo 5,3 metr. aukščio ir nuo 23 metr. ilgio, vidurinis sprogimų taškas supuola su taikinio viduriu ir taikinys yra tiek platus, kad šonių nepataikymai nėra galimi.

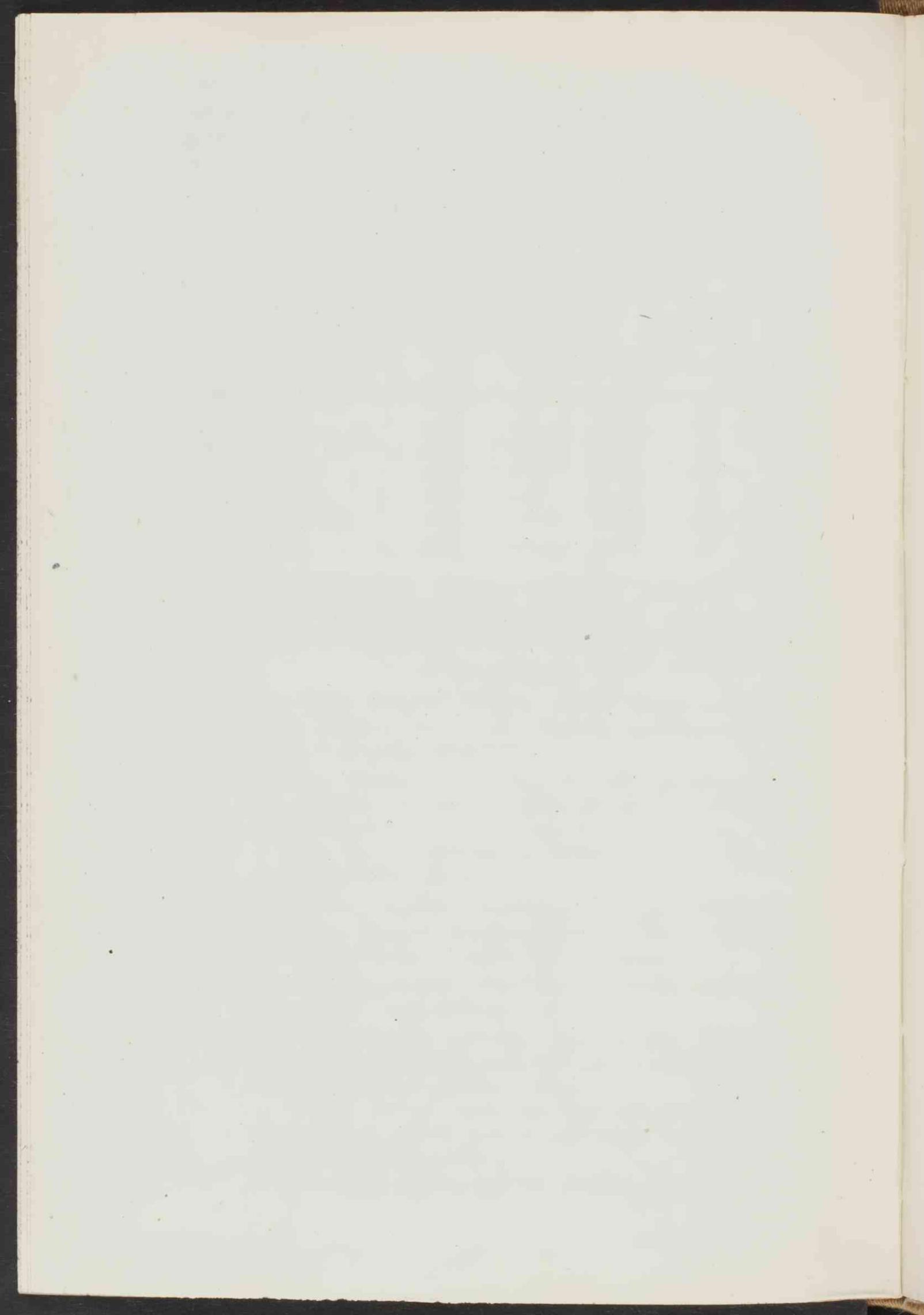
Pastarojo pasiekiamą kuomet taikinys turi daugiau $4 \times 4,1$ metr. pločio.

Prie 5,3 m. taikinio aukščio (23 m. taikinio ilgio) ir 4,1 m. taikinto pločio, esant taisyklingai padėčiai vidurinio sprogimų taško, gausime 25% pataikymų.

6. Galimumo faktoriai:

0,1 — 5 %	0,8 — 41 %	2,0 — 82 %
0,2 — 11 %	0,9 — 46 %	2,4 — 89 %
0,3 — 16 %	1,0 — 50 %	2,8 — 94 %
0,4 — 21 %	1,2 — 58 %	3,2 — 97 %
0,5 — 26 %	1,4 — 65 %	3,6 — 98 %
0,6 — 31 %	1,6 — 72 %	apie 4,0 — 100 %
0,7 — 36 %	1,8 — 78 %	

7. Šaudant jautriają galvele prieš laiką sprogiams išvengti reikalinga ypatingai žiūrėti, kad sviedinio lėkimo linija prieš patranką būtų viškai laisva.
-

1 priedas
prie
98.09 m. gaubicos
šaudymo lentelės

Galvelės degimo ilgis
šaudant nuo 1 iki 6 užtaiso.

Išleista Berlyne 1915 m.

Lentele naudojimosi nurodymai.

1. Paduotosios lentelėje skaitlinės tinka tiktais pirmam nustatymui.
 2. Tolumas surandamas prisišaudant galvele dažymui; distancinis šaudymas pradedamas nuo tolimesnės šakutės ribos.
 3. Sprogimų aukštumas prisišaudomas galvelės degimo ilgio korektavimu kas 25 arba 50 metrų taip, kad dauguma šūvių sprogtų ore.
 4. Kuomet reikalinga šaudyti kitu tolu, lentelėje ieškomas naujas pakėlimo kampus ir galvelės degimo ilgis, bet imama domén ir ankstyvesniu šaudymu surasta galvelės degimo ilgio pataisa.
-

Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo de- kampas laipsn.		Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo de- kampas laipsn.	
1. užtais s					
700	6 ¹⁰	1225	1700	19 ²	2975
800	7 ¹¹	1375	1800	20 ¹⁰	3150
900	8 ¹³	1575	1900	22 ³	3350
1000	10 ⁰	1725	2000	23 ¹⁵	3550
1100	11 ³	1900	2100	25 ¹⁵	3750
1200	12 ⁷	2075	2200	28 ²	3975
1300	13 ¹¹	2250	2300	30 ¹¹	4200
1400	14 ¹⁵	2425	2400	33 ¹²	4500
1500	16 ⁴	2625	2500	38 ⁶	4850
1600	17 ¹¹	2800			
2. užtais as					
2400	25 ¹⁴	3900	2700	26 ⁴	4150
2500	27 ¹²	4100	2800	27 ¹⁵	4300
2600	29 ¹⁵	4350	2900	29 ¹³	4525
2700	32 ⁸	4600	3000	32	4775
2800	35 ¹¹	4900	3100	35	5025
4. užtais as					
3000	25 ⁶	4325	3500	24 ⁶	4525
3100	26 ¹⁴	4475	3600	25 ¹⁰	4675
3200	28 ⁸	4650	3700	26 ¹⁵	4800
3300	30 ⁵	4825	3800	28 ⁶	4950
3400	32 ⁶	5025	3900	29 ¹⁵	5100
3500	35	5250	4000	31 ¹⁰	5250
3600	38 ¹⁴	5550†	4100	33 ⁸	5450†
			4200	36	5650†
3. užtais as					
5. užtais as					

† Vartojama tik prie galvelės, turinčios padalinimus iki 6300 mt.

Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo kampas laipsn.	galv. de- gimo ilg. metr.	Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo kampas laipsn.	galv. de- gimo ilg. metr.
6. Užtaišas					
4100	24 ⁸	4875	4600	30 ¹³	5475†
4200	25 ⁹	4975	4700	32 ⁷	5600†
4300	26 ¹¹	5075	4800	34 ⁵	5650†
4400	27 ¹⁵	5200	4900	36 ¹⁰	5925†
4500	29 ⁵	5325			

† Vartojama tik prie galvelės, turinčios padalinimus iki 6300 mt.

Antras priedas

prie

98.08 m. gaubicos

šaudymo lentelės.

8 užtaisai

0,370 kgr. kubinio parako $4 \times 4 \times 1$ su pridedamuoju užtaisu

arba

0,390 kgr. kubinio parako $4 \times 4 \times \frac{3}{4}$ su pridedamuoju užtaisu

arba

0,437 kgr. apskrito gaubicų parako 71 su pridedamuoju užtaisais

+ 0,500 kgr.
kubinio parako
 $10 \times 10 \times 1\frac{1}{2}$.

Išeista Berlyne 1916 m.

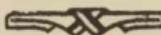
003 08121529 5

Lentele naudojimosi nurodymai.

1. Kuomet norima šaudyti 8-tu užtaisu, išimamas iš tūtelės užtaisui prilaikantis dangtelis, ant 7 užtaiso uždedamas turintis pusračio pavidalą maišelis su 50 gr. kubinio parako ($10 \times 10 \times 1\frac{1}{2}$) ir vėl užvožiama dangteliu.
2. Turint galvoje didelį aštuntojo užtaiso veikimo kenksmingumą visai patraukos sistemai 8-tajį užtaisą galima vartoti tikta labai svarbiuose atsitikimuose apšaudymu i labai patogiu taikiniu.

Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo kampas laipsn.	galv. de- gimo ilg. metr.	Tolumas metr.	Atatinkantis jam pakėlimo kampas laipsn.	galv. de- gimo ilg. metr.
8. Užtaisas					
6000	25 ¹¹	5600	6550	31 ⁰	6150
6050	26 ³	5650	6600	31 ⁹	6200
6100	26 ¹⁰	5700	6650	32 ²	6250
6150	27 ¹	5750	6700	32 ¹²	6300
6200	27 ⁹	5800	6750	33 ⁷	6350
6250	28 ⁰	5850	6800	34 ²	6400
6300	28 ⁸	5900	6850	34 ¹⁵	6450
6350	29 ⁰	5950	6900	35 ¹³	6500
6400	29 ⁷	6000	6950	36 ¹³	6550
6450	29 ¹⁵	6050	7000	38 ⁰	6600
6500	30 ⁸	6100			

Vokiška rankinė granata su koteliu

Kr. A. M. Artilerijos Skyriaus leidinys Nr. 1
1920 m.

137464X

SISTEMATO Š

Kaunas, Lietuvos Valstybės Spaustuvė.

Tiražas 300 egz.

Vokiška rankinė granata su koteliu.

Vokiška rankinė granata su koteliu susideda iš šių dalių:

- 1) Storos skardos liemens A, trumpo kaklio C, (Fig. 1).
- 2) Medinio kotelio B, kepuraitės D, (Fig. 1).
- 3) Triubelės F su uždegimo prietaisa (Fig. 4).
- 4) Uždegiko (kapsiulio) E, (Fig. 2).

Granatos liemuo A pripiltas $\frac{1}{2}$ sv. perditu arba kita stipriai sprogstančia medžiaga.

Liemens gale trumpas kakliukas C, su įgraužomis viduje, kurių pagelba liemuo A sus Jungiamas su koteliu B.

Tame pačiame liemens gale yra skylė įstatymui uždegiko (kapsiulio).

Vienoj pusėj liemens yra kabliukas pakabinimui granatos prie diržo.

Granatos kotelis B medinis su uždėtais ant galų geležiniais žiedais su įgraužomis su-

vienijimui kotelio B su liemeniu A ir kepuraitė D.

Viduje kotelio išilgai yra skylė 15 mil. storumo, kurioj patalpinta triubelė F (Fig. 4) su padegimo įtaisa.

Triubelė F (Fig. 4) metalinė, kurios viršutiniame gale įtaisyta dar viena maža triubelė G, pusė kurios matoma ir turi 10 mil. ilgumo ir 7 mil. storumo; matomas galas triubelės reikalingas įstatymui uždegiko (kapsiulio) galo.

Apatiniame gale triubelės yra viela, prie galo kurios pririšta virvutė S, gale kurios patogesniams išstraukimui pririštas medžio kamuolėlis.

Triubelėje yra uždegamoji medžiaga ir detonatorius Z (Fig. 5); detonatorius yra priengiamas iš smulkesnio arba trinto parako; per vidurį detonatoriams yra saletruotas siūlelis (knatas) V, toliau maža triubelė su skyle dugne, o dugnas aplietas viduje fosforo ir seros mase I.

Vielos N galas jeinantis į detonatorių suringiuotas šriubelio pavyzdžiu; viduryj vielos stiprai pritvirtintas mažas kamuolėlis, reikalingas išstraukimui kamšteliu, apsaugojančio uždegamąjį medžią nuo drėgnumo; antrame gale vielos pririšta virvelė, gale kurios yra medžio kamuolėlis patogesniams traukimui.

Traukiant virvelę S, vielos N surengiuotas galas išsitęsia, išsitęsdamas užgauna užlietą triubelės dugne fosforo masę, kuri nuo to užsi-dega ir padega detonatorių, pastarasai gi deg-damas 5 sekundas uždega uždegiką, nuo ko granata tuojaus sprogsta.

Iš viso nuo ištraukimo virvelės iki spro-gimo granata dega $5\frac{1}{2}$ sekundų.

Uždegikas (kapsulis) tai yra misinginė triubelė turinti plonas sieneles, vienas uždegiko galas atdaras, pro kurį matyt sprogstamoji medžiaga; uždegikas turi 45 milim. ilgio ir 6 mil. sforumo, pripiltas $2\frac{1}{2}$ gr. sprogstamo-sios medžiagos, arba perkūno sidabro. Trys dalys uždegiko tuščios.

Kiauruoju galu visuomet reikia įstatyti kotelin.

Kovon einant uždegikas turi būti granatoje.

Norint įdėti uždegiką granaton po išémimo iš dėžutės, reikia apžiūrėti jį, kad nebūtų užsi-kimšęs, nuo ko granata gali nesprogti; užsi-kimusį uždegiką reikia atsargai išvalyti, tuščiuoju galu atkreipus žemyn ir padaužius į delną, arba kitą kokį minkštą daiktą; dar ga-lima aisargiai šiaudu išvalyti, tik jokiu būdu neliesti sprogstamosios medžiagos. Norėdamas įdėti uždegiką į granatą, reikia pirmiau iš-suktii iš liemens kotelį ir tuščiuoju galu užde-

giką atsargiai įstatyti triubelėn kotelyje (nuo atbulio įdėjimo uždegiko granata nesprogs, nes detonatorius ne padegs kapsulio) Įdėjus uždegiką užsukti liemenį ant kotelio ir tuomet granata bus jau užtaisyta; tamé laike su granata reikia labai atsargiai elgtis, nes nuo stipresnio sutrenkimo gali sprogti. Šiaip netrankant granata nepavojinga.

Granata nešiojama pakabinta ant diržo kableliu pritaisytu prie liemens, reikalui ar pavojui atsitikus, granata nuimama. Laikant granatą už kotelio dešinę rankoj, kairiaja ranga atsukama kepuraitė D. (Kepuraitė atsisuka labai lengviai). Kepuraitę laikyti prie saves, nes nemestą granatą reikia vėl užsukti.

Metant granatą reikia laikyti dešinę rankoj ir kabliuku viršun, nes kabliukas gali užsikabinti už rūbų ir t.t.

Mesta granata kareivių būrin gali užmušti iki 7 ir daugiau žmonių. Sprogimas jos pavojingas iki 50 metrų atstū. Prie mėtymo granatos arčiau 50 metrų, išvengimui sužeidimo, reikia gulti ant žemės.

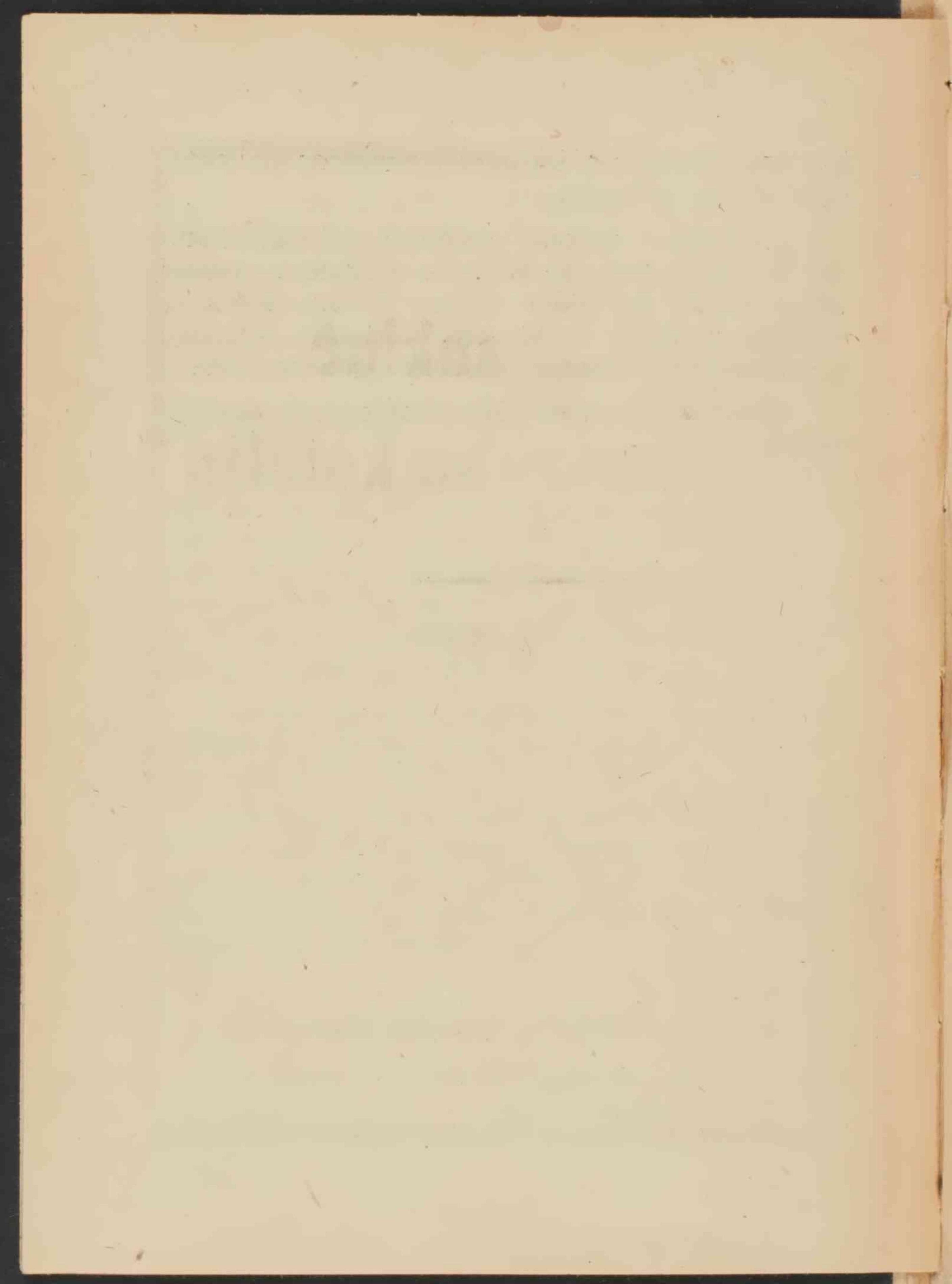
Užlaikymas.

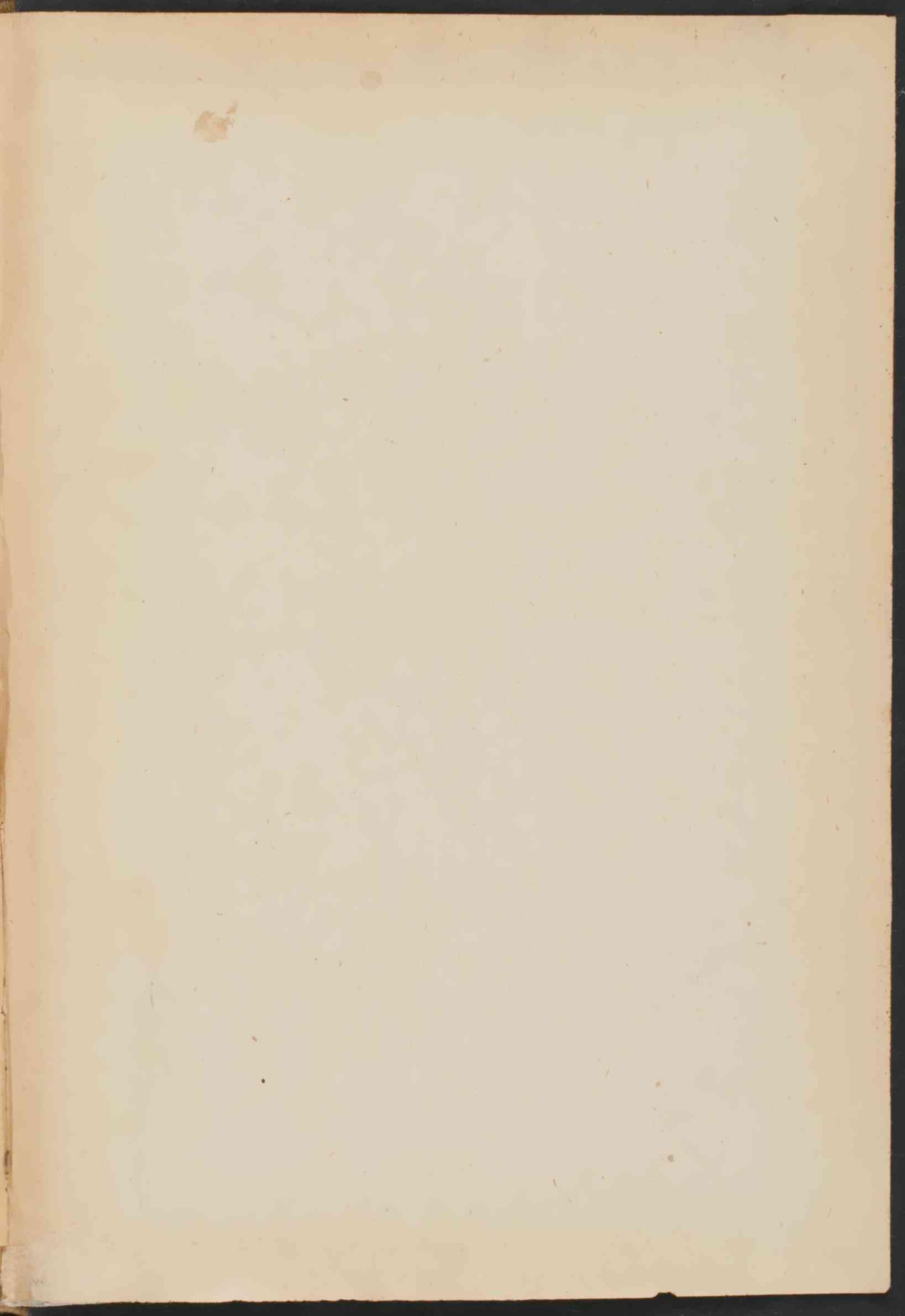
Vokiškos rankinės granatos su koteliais paprastai laikomos medinėse dėžėse po 25 št. kiekvienoj; dėžė viduje išklota vailoku, arba

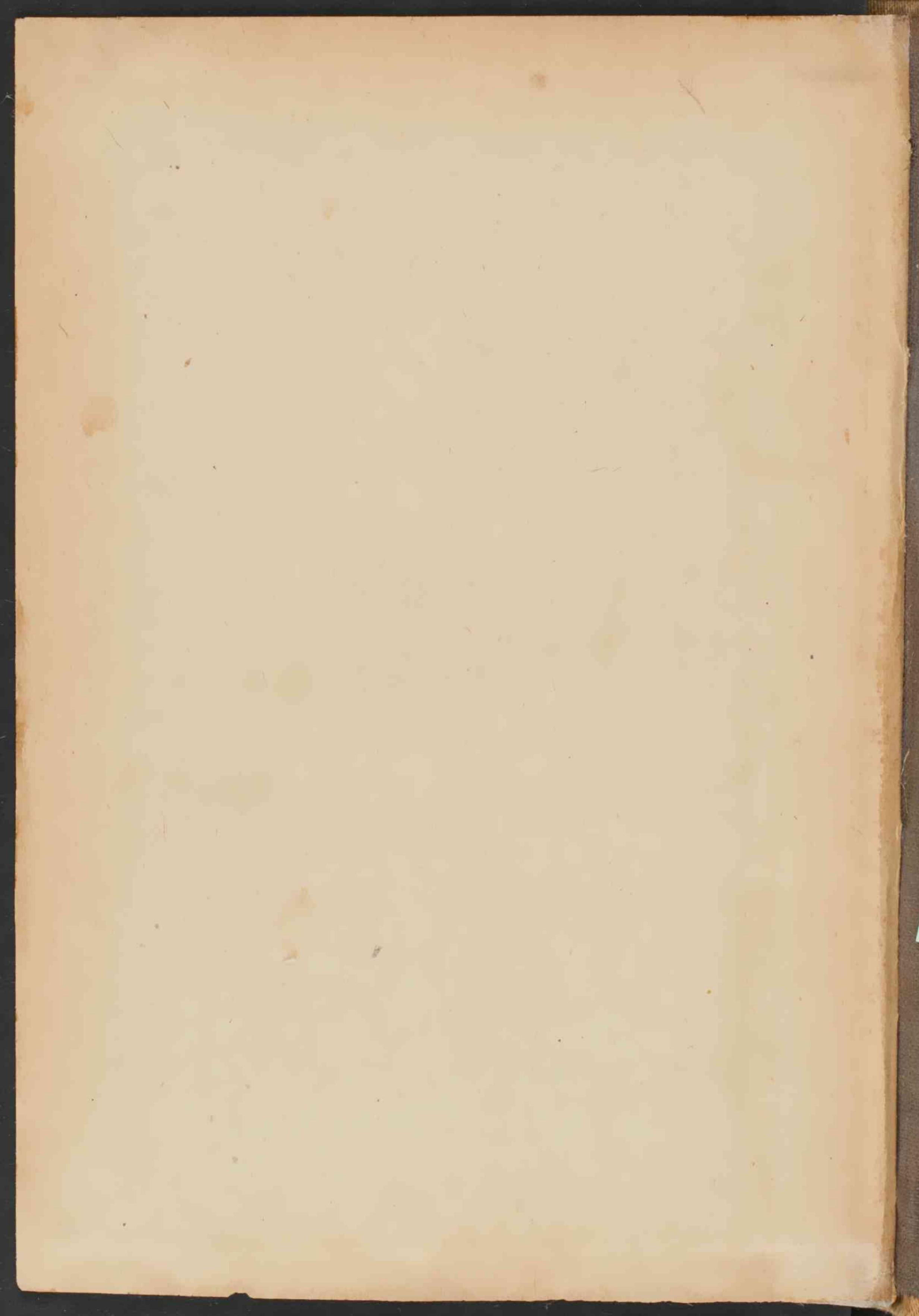
kartonu. Granatos laikomos susuktos su koteliiais tik be uždegikų.

Uždegikai laikomi atskirai toj pačioj dėžėj, kur granatos, tik dviejose dėžutėse: vienoj 12—kitoj 13 št.; tiedvi dėžuti iškloti plonu ir minkštū vailoku, ir abi įdėti didesnėn dėžutėn, o ši pastaroji — kampe didelės granatų dėžės.

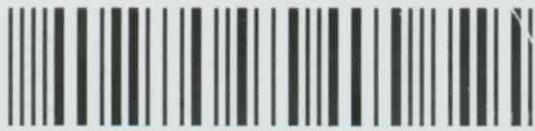
Granatos privalo būti užlaikomos sausoje vietoje.

VU BIBLIOTEKA

003 08121530 1

L. U. B.